

Софроний Врачански

ИЗПОВЕДАНИЕ НА ТРИТЕ ВЕРИ

ИЗПОВЕДАНИЕ НА ПРАВОСЛАВНАТА ВЯРА НА СЪБОРНАТА И АПОСТОЛСКА ЦЪРКВА

ПРЕДИСЛОВИЕ

Любезнейшему читателю молимся!

Давид, син Йесеев, человек по сердцу Божию, в царях преизящнейший, в пророках преизбраннейший и в богословях глубочайший и тайн Божии умозритель искуснейший. Като са бил поучил на закон Господа Саваста, ден и нощ спроти благодат Божию открито ему било неизреченная и скрития премудрости Божии, това разсуждение положил: „Всякия кончини видях конец, широка заповед твоя зяло.” Сиреч – како всякое художество и знаяние, що е произведено от человеческия хитрости, все описание и определонное ест. А слово Божие толкова ест широко, високо и глубоко, понеже никак не може да са подемне и да са разумеи с ум человеческий, ако му не буде подарено благодат от Бога всепремудраго.

Той пророк, като разсмотрил тайнии Божии неизреченнии и постановление вечнии премудрости и глубочайший чин и закон Божий, като са бил преложил усердно на испытание и познание и знайдение человеческое, и това като разсуждал, това прилежно говорил: „Повядоша мне законопреступници глумления, но не яко закон твой, Господи.”

Това изречение много от светих отец толковали его и много изложения на това издали. Но всех умов едино това мудрствуют, сиреч: За това пророк толкова щателно зловерие остави и закони неверних испитал, да би лож противоположив истине. Ала ся най-вече просветил като свет у темнина. Почти негово е умствование било в послушание вери и во человеческое умишление и сочелал их с божественный закон. И испитовал ги и хочеше лъжата да покаже и като баснотворная плетения и на всякаго смеха достойна бити. И изявил сам със свое словопоказательство.

Такое и святейший Иоан Богослов в сборное свое послание с апостолская власт учи и повелева да испитваме духовете, да не веруваме всякому духу, но да разсуждаваме между добрии и злии духове. Кой от божественное повеление проведен и кой от неправди натокмен. И да разпознаем кой от духа Божия говори и кой от чрева своего, и да

разуем. Почто всякое учение и всякое наставление, и всякой закон, що са не основали утвердительно на истинское слово Божие, той закон безсловесен ест и скотский и неупотребен ест, и на истинное блаженство противен.

Да видим еликий философ как истинней и ложней вещи прилежно испитовали. Тако говори Аристотел философ: Человек от естества знати желает – тоест что може за знае, человек научава от естества свое. Блаженни есте, рече, что-где да знаете, а не да есте петимни от познание и знаяние. Затова каквото по божественное повеление, тако и по человеческое вдохновение всякий человек должен ест да испитваи да издири, и да знай. Понеже всякое знаяние спечеля се сас слушание, ала се слушание получава сас сказание и най-више сас самая вяра, каквото Павел святой марторисва. От слушание ест един человек никому не скажи, от никого не чует, никой го не научи. Что може да знай оный человек? Не е возможно тому да знай ни добро, ни зло или что ест истина. И что ест лъжа, не може да разсмотри и да разсуди. Почто с наука помощи познава, се законов доброта и законодавец, и правда, и человеколюбие. От познание законов исправя се злая скопост и добродетел любима бива, и злий обичай поправя ся.

Кой человек закона не знай, он ест лишен от правда и от истина по мое разсуждение. Что е това живот живота и душа души нашия? Понеже кой ест истинный человек и познава истинный закон Божий, он може да рече с пророка Давида ведно: Какое не иде на совет нечестивих и на пут грешних не ста, но в законе господне господни поучит ся ден и нощ.” Когни е закон господен ест светилник на ноги нашея, тогива кое претикание може да буде нам? И кое препятие на течение нашей може да се представи! Да речем например: Някой человек верный, що е препростий, като чует имя антихриста, имя Ария, Нестора и имя Мохамеда – моля ви, що е возможно тому друго да разумей освен мерзостнаго, прелестника, лъжливаго пророка, притворнаго святаго, злейшаго законодавца и душегубителя?

Тако, когни чует или когни прочете книгу на някого ерес-началника, макар да буде он, що е тая книга написал великоименит и славен, и той час небыязнено рече – како лъжлив ест и сказува истина. Почто, като знай изрядно оное завещание светаго апостола Павла, що говори:”Макар и ангел да слезе от небето, когни учи друго, що се не согласява с евангелското учение, того да не верувате никак.”

Тако, коги вземе някой човек, що е просвещен с разум в руке свои Талмуда – книга еврейская, и Корана турецкаго, що може да разумеи от них? Или са все противни и на божественное учение, и на человеческого разума? Молю ви, что може да утверди с них? Освен токмо може да ги познай, како са книги огромждени с лжеплетении, басненное собрание и обучение по вящей мере смехотворних соединение.

Като разумеи той человек ония уставы и законы, той час хоче да рече: „Повядаша мне законопреступници размышление, но не яко закон твой, Господи.” Ала да разумеи читател наш талмудский и корановский законы, като са книги в правду коварни, ала са много глупавии и грубии хитрости. Почто, като хочели да укриват лжеплетения свои от других народов, ала най-много от христианския народ. И като от божие повелению на своите приемници тежкая анатема налагат. Почто книгу Корана да я не переписват на другой язык, токмо на арабский, ни с другии писмена – сиреч да не упадне никак на учении люде в руке их, та да биша узнавали нихная блядословства и гнилия прелести, понеже грекам и латинам арабский язык чуждий ест и неупотребимий. Но на всякий век имал свой финиш, що не били оскудни мужие учении ово из христиани, ово из елини, що са били превозмогли с жестокий и крепкий арабский язык и явно учинили под знаком криющаго ся змия.

Ала да умолчу, що са били из христианите Самокат, Георгия Кедрин и другии, що верховно осмотрили мохамеданскую и талмудскую хитрост. Умолчу Ивана Кантакузина императора, що е объявил корановая лжеплетения блядословия с гелемая книга и с продолжения хорати, що са мудро и благочестно подсмеява и отфзряя тая ерес. Но да предложа Порфирия философа перипатетическогого, що е бил человек елинин и разсуждение учинил на книга Моисеова, и на свещенное евангелие, и на Корана мохамеданского Предиречении елиници зарад любозпитание тие три законоположники книги внимателно прочитали. И на них, що са предадени законы к исправление нравы человеческий, тщательно усмотрили и на всякий закон издали разное изречение.

Перво зарад закона Моисеова сказали, како закон еврейский закон строческий ест, а закон христианский закон невозможный ест, а закон мохамеданский закон свинский ест. Но тия речи на елинского сегги философа да не повредят никак оците на благочестиваго читателя. Затова да са не стегчим за изтолкување пространно неговое малое намерение.

Ини ми са, оний философ разсудил, како еврейския закон и устави, и церемоние, що са взяти на исправление нравов. Ала са види, како никоя полза не подадат, сиреч каквото пасха, твост агнец печений, хляб пресночный и от яйце желтенице да ядат, на ноги да стоят обувени и по една тояга да имат в руку свою. И тако скоро и борзо да не ядат и кости, и другое, що са не сварява у желудок, да не остане за утре, но като нечести и гнусни на огън да го изгорят.

Тя пасха еврейская ест, като били евреите на Египет удержани от фараона в лютой и долгой неволи и с мищцею Мойсея и Аарона чудесно избавлени били и на землю обетованную приведени. Почто пасха по еврейски пришествие именуется. И това, и още много еврейски обичай като гледал оний еллинин, и рекъл: Тоя закон строческий ест. А като прочитал евангелието, а най-вече светаго евангелиста Иоан в первую главу, еже ест: В начале бе слово” и прочая, рекъл: Високо говори варварину и самий евангелский закон.”

Затова рече – невозможный ест, почто усмотрил някои заповеди и совести евангелски, що се видят, като превишават человеческия сили. Каквито, аще кто хошет приобрести душу свою, должен погубит ю. И още, аще кто злословит вернаго, той да благославляет. И още, аще возмет ризу, да отдаст и срачицу. И още, аще ударит в ланиту, да обратит и другую. И още, аще седемдесят крат седмерцею брат согрешит в ден, толико же да отпустит ся ему, тако да солнце не зайдет в гнев вашем. А накрая, аще кто хошет совершен бити, вся своя да раздаст нищим, себе же крест токмо да оставит, твост страдание, терпение, послушание, презрение, поношение, клевети, гонение, даже и душу свою за друга положить.

И оний неверный, като гледал тии заповеди спасителя Христа, усмотрил, како трудна вещь ест и несносная, и с това заключил и рече, како закон христианский ест закон невозможный. Ала това не е дивно, почто он человек еллинин и не имел истинный разум и слова божественни сили и не можил да постигне, да разумей. Понеже и сами апостоли, като не быша прияли благодат светаго духа, тако са сумнявали зарад богатаго, що рече Христос трудно са спасява. Ала като прияли оная великая и дивная икономия, разумели, како що са види на человеческия ум невозможно, у Бога вся возможна сущ. Но да са не забавям – довольно ест.

Прочее, да разсудит читател наш без всякаго умосмушение, како таковий

философ, макар като е бил неверний идолопоклонник, ала като усмотрил Мохамедовий, zelo смехотворний и презрянейший закон, издал изречение и нарекъл его свинския закон – що е то животно над всех животных глупейший и зловсрадный. Воистине, без сомнение многая коранова закона смехотворна и с безсловесний разум произведен. Спроти това са повдигнал философ да го нарече такивий мерзкий.

По моему мнению, воистину да биша имали безсловеснии скотове разум и говорение, и они са биша посмеяли таковому законодавцу. И потребно би било да марторисат, како е закон его мерзкий и смешный. Почто, кой от разумний человек хоче да посуди да буде това заслужително и богоугодно, како на всякаго человека (освен мохамеданина) да му уземат стоката вся, що има, да му го разграбят? Ала най-вече имат добродетелно и по-премногго заслужително и богоугодно да убиват.

Обаче тоя закон мохамеданский не токмо що позволява това, но и повелява. и не токмо що повелява, ами кой муслиманин не учини това, утврждава, како смертно согрешава. У другии народаве правосудия и обществении правди описание ест всякому да се дава, що е негово. А закон коранов противно казува, како никой на свете не има власт не на що, освен токмо кой верува Корана. С една реч – все на себе го префърлят. И нищо на другии не е позволено, и ни что же свойственно. И мнят, како и нищо праведно да буде. И това ест част оная коранова закона, що е лишен от всякий разум и смисъл и като един камен от стремина откъснат и в глупина незнаина стропотно низпадает.

Вторая же причина – защо оний философ толкова от кораново учение отвратен се бе показал? Разсъждавал, како Мохамед полага крайное добре на внешнее и всем скотом общем чувстве. И на своите ученици (сиреч турци) перво им ослабил все воздержание, многоядение, чревоугодие и женонействоство, и содомский грех, неутродимая плотугодии, курварский борби, победы, господствование Бакхуса и всякое телесная чувства услаждении.

Равно са валят у тина и у смрадное блато като свини, като някоя вещь пресладкая и превожделенная – обеща им и на ония свят, що е истинное блаженство и венец. Кой са е законно потрудил, от праведваго судия надей ся да не много хочуг да имат повече от тоя свят. Сто, това вкратце реченная доволна ест. Почто мню, како в пример приведох, да

читател наш може да познай драконова змия от опашката.

Затова аз, човеколюбнейший читателю, тоя труд възприях да изявлю во всяком роде наука и доброе обучение. Да се вардите и да бягате от злоченства страшилищная, сиреч идолобложение, заблужденное злочестие, лъжливих законоположников, от несмысленная изволения, нечестивих прикрития, антихристове злобнии духове лукавии и смертоносния завети – всякому и комуждо открыти, усердно потрудих ся.

Почто мохамеданская империя в кратком времени толико возрасте, како едвам не всю Азию и великая часть Африки, и малая Европа, и Арабия, и Египет, и Средиземное море вси кораново политат зловерие. Това някои таинство божие и человеком незнайни работи Божии възставило тие невернии варвари с оружие ведно и религию. понеже Бог не хочет токмо добрие и не учиня токмо преблагое. Затова толико возрасте господование его, почто са било умалило у греци и у болгари любовь и согласие, и добродетел и потъпкано било изрядное гражданское правление. И от свое злочинствие побеждени и пленени биша и в лютое мучительство смирени впадоша.

Боже, источник всякой премудрости, обрати заблуждших на пут истинный и укрепи почитающих тебе! Любомудрый читателю, вземли себе добре и опасно, да не прелестят нас тия еретици гордии и тщеславни, их же Бог ест чрево, и слава ест в студ, да не сведени будем с тях във вечния муки. Блюдите ся, рече апостола, како са дни лукави и време свои слуги собирает.

Но да са не почудим на това. Почто и пророк Давид окаявше ся и думаше на бога: Докле грешници, Господи, докле грешници хвалити ся имут, провещают и возглаголют неправду, не уразумеша, ни же уведяша, во тме ходят. Но дажд им, Господи, по делом их и по лукавствою их. И премудрый Соломон дума: сине, да не прелестят тебе мужие нечестивия, понеже нест истини в устях их, сердце их суетно, но близ ест погибели их.” По господню словеси: Всяк сад, его же не насади отец мой, да изкопает ся.” Но ний всегда да помним думата апостолская, що рече : Братия, держите предание, що го приехте от светих мужие, от пророци и от апостоли, и от самага Христа владыки и в научения различная не прилагайте сердца.”

И това ревностно ободрение повдигнало мене, та изписах то сочинение за тия три вери и обичаи християнския, еврейския и турецкия. Всякий да четет и да разбере какъви вери держат християни и какъви евреи, и какъви турци. И да разсмотрит добре, како ест вера християнская по среди ония вери като крин посреди терни, света и непорочна, не имуща скверни или порока. Того ради добре да держим ся изповедания, понеже имее оброк жизни вечния и будущих благ обещания.

Ти убо, читателю благочестивий, благодари Бога в троице светий единого и прочети сию книгу разумно, и разсмотри що е у нея написано. И ползуй ся о добрых християнских благоцветущих и чистих вери, а ония разумей и виж у каквое заблуждение скитают ся. И далече бягат от злоумудрование ихное. И сими трудами нашими разумно насыщай ся, и Богу всесветому верния услуги являй, мне же исправляющею споспешествуй рукой.

Здравствуй!

Краткая повесть о суеверии

На някое място, у някое село много били болни человеци лежали и много от них напрасно умирали. И спроти това случение весьма голям страх било нападнало между ония человеци и наченали да са разговарят и да думат: како би възможно да са изцелим ний от тоя недуг и смърт?" И тако като са разговаряли и един говорил друго, а другий друго, тогива излязъл между них някой старец и рече: Братя мой, слушайте мене аз да ви скажа: вий добре знайте, како Яков, нашея селянин, отдавна много не е погребен у гроба, и знайте, како беше он здоров и крепок человек. Он сеги у гроб цял ест и станал вампир. от излази нощем из гроба и ходи по дома нашея, и дави и уморява человеците, ала аз зная тому лекарство. Токмо принесете мене един колец от древо глогвое и сас него да раздробя тяло Яковое и да верувате добре, како вече заперед не има да изходи от из гроба. Но утре ви да поидете да разкопайте гроб его и аз да прииду да го изцеля." И тако вси согласили са сас оного старца да учинят тая неподобная работа и сторили я.

У тоя ден някой малий Йосиф поишел бил сас отца своего на гроб сас другии человеци и гледал тамо оная грозная работа, що я уработили тие простии человеци. А на утре поишел на школята да чете и даскал го

попитал: На вчерашния ден камо си бил ти? Защо не си приишел на школа да четеш?” И он сказал где бил за вчера и що учинили селяни сас онаго мертвеца, и що са случило на она гроб. И тогива она даскал наченал да казува на ученици свои и рече им: Слушайте, любезная чада моя, и не прелщавайте ся сас таквое пустошно верованне, що говорят прости и неучении человеци. И да не верувате това никако, како станва мертвое человеческое тяло вампир или зло да учиня на человеците, како може да буде то. Ала са случава на някой място, та коги изкопаят мертвое тяло, има кров у тяло его, каквото има у человеческое живое тяло. Ала на тая кров причина ест земля она, що лежи то мертвое тяло, почто знатно ест, како ся случава она гроб на някое мазное тефеное сумпоритое и рудное място и часто ся разтопява она теф от многая вода и смесея са сас она кров, що е у того съсирена останала. И тако она мертвая кров у онаго человека разтопява ся от она теф и обновява ся и станва като самая кров у живаго человека. а прости и глупави человеци, коги видят тако, имат како е станало оный человек вампир, и изгоряват оно мертвое тяло. Велик грех ест. Ала ако хочем да разсудим и да разумейм от какво са ражда по человеците болест и напразния смерти, то са види и знаино ест, почто на тие болести причина ест нам грехове наши и законопреступление нашей, и безмелное питие наше. Сто това скъсява живение наше.”

И тако оный учитель свершил учение свое, и вси ученици благодарили его, и свободил их от таквое пустошно простолюднине верование.

Увещание

И другое да речем. Ако имате зарад това някой размишление, возможно ест и тако да учините: да сторите у църква парастас зарад онаго мертвеца, що имате умисъл на того, и да го възпомене священник на светую литургию да въздвигне трисветое.” После да поиде священник на гроба онаго и тамо да стори водосвещения и да прочене она три молитви запрешателнии, що са на светое крещение, и она вода да пролей крестообразно над онаго мертвеца сас тие речи: да сокрушатся под знамение образа креста сего вся сопротивния сили.” И оттамо да поиде и да прочете водосвещение у она дом, що имат размишление и страх от тая суеверная умисления. И тако Божию помощию хоче да изиде от них таквое сумнителное и пустошно умисление от она прости и неразсуднии человеци, а не да сторят по своя злоразумное обичай и по

своя простая и глупая лудост, да фарлят на огън оное неповиввое и мертвое тяло и немилостивно сас неразсудност да го изгорят и да стане пепел. Но они человеци, що са причина на то изгорение человеческого состава, Бог их хоче да изгори на огън вечный, що не угаснява никогда. Велик грях ест.

ПОВЕСТ ЗА ЕВРЕЙСКАТА ВЯРА И ОБИЧАИ

Предисловие к любезнейшему читателю

Принсям на обучение вашему, любомудрый читателю, тая книга, що е преведохме от греческаго езика на простий болгарский язык, що е сочинена от Павла Медика, що е от прежде бил еврейн и приел веру христианскую, священное писание, реченое на Вехтий и Новый закон. Той Павел – муж учен, словесен и на еврейскую веру искусен. У тая книга хоче да види читател наш обичай и служение еврейское синагоги и хуление и бусловие на проклятая Талмуд – книга нихная, що подават евреи на нея веру беднии и отвращение накрая по всякое главе.

По причина на тая слепота нихная ест оный трепетный грях, що го сторили на истиннаго Месия господа нашего Иисуса Христа, що го разпзнали и убили като злодея. они били изпервен язык свят, люди избрани и наследници обетованную землю и на все блага ея. Украшени били сас священство и обогатени с царство, с патриарси и пророци, що били чуднии и ведилые мужие. А сега станали гнусни и омерзени, и проклети от Господа, и опустени от Божие посвещение. И от отечество свое отчуждени и изгнани, и распилени по вся свят, и лишени от священство и от царство, и от светии мужие, но исполнени с лест и лъжа, и воздишат под тяжелое иго работное от 1800 години.

Ала не е потребно да се почудим, благочестиви читатели наши, с них, като са упаднали у таковое безчинное злополучное состояние и углубени у темного, непознание и услеплены с все сердцем и умом.

Зарад това и аз возжелах за изпиша спасение на тия бедни евреи на тая книга и преложих им показание, како пришел ест чаемый их, возделенный

Месия. И сказувам им с мартория равинская и от божественное писание, како несумненно пришел ест и не е потребно да чакат другиго. И призовем еврейте да прочетут тая книга внимателно, та дано изволи Бог да влей в сердцаи их познание и да отворят очи свои, и да видят свят истинский, и да оставят бусловия и лъжесловие равинское, що са трудят на нихние погубление.

Спроти тая скорост потребно ест читател наш да поскорби зарад окаяние и слезодостойное состояние еврейское и по силе свои да предстои, да поучи и да настави еврейте. Почто с частное показание дано оставят прелест и буйство, и слепота своя. И хочем да придобият ония погубении овци, и хочем да приемнем от Бога великое воздаяние.

Приими това прочее благоохотно, любезнейши читателю, почто на христианина велика полза ест да настави прелещеннаго еврейна. Понеже на еврейна нужно ест да познай прелест свою и да спечели спасение свое. Но дано ги подари Бог, що он не хоче смерт грешника, но обратити са и живу бити ему.

Здравствуй!

О смешении брачном и спртои месячнии еврейския

Много и различни чинове и обычаи навикнали еста еврейте на смешение брачное, що хочем от них нящо мало да скажем кратко.

Като са сговорят от страни женифовши и невестния и хочет да учинят смешение брачное, собираат ся многое множество еврей, роднини и приутели и жениховии, и невестинии и учинят единое писание, како са обещали отец или матер да подадут дщер свою девойка или вдовица на того мужа сас толкова числа вещи прикя. И от другая страна обещава са оний муж, како хоче да уземе тая девойка на имя, имен рек, или тая вдовица за жена. Полагат и нарекут време колико хочут да чакат, докле учинят сватба. Това писмо, сиреч прикосогласование, подпише ся на него жених и утверждава са от двое мартири. И коги са сверши това, тогива вси, що са найти тамо, поздравляют жениха и срадную ся тому зарад брачное его начинание, почти станали двое.

По това определяват ден или вечер, що има жениху да прииде народно у дом невестиний. Не имат обичай да иде жених да посети невестата без определеное время. У той ден, коги буде посещение, пратят си харизма въздаяние жениху и невестата. Невестата проважда тому риза, гащи, скуфия малая и друго подобное, а жених проважда на невестата гердан сас многоцветнии камене и маргаритарин и сас това една тепсия захарика. Влази крайно всех жених у дом невестиний ведно сас роднини и сас приятели свое и седне близо до невестата, ала не имат помежду си ни хоратене, ни подвизание, но стоят неподвижни като идоли. И като са мине един час, приносят тогива оное смешение и захарика и тамо всякий яде и пий и връща са всякий у дом свой. А на утре паки отхожда жених да посети невестата и тогива, ако прииде на главу его, хорати, ако ли не, а той стои и мълчи като и на вчерашния ден. Находят ся някои от них, що стоят пят дни или повише и не хоратят никак, оправят ся спроти местному обичаю и спроти волята на отец и матери их.

Кога постигне определенное время, що е учинено на прикласие, зарад да учинят сватба, и определяват той ден, обичай имат заради девойка в свряду да учинят сватба, а за вдовица у пяток. Седем дни преди сватбата, ако е преминало на невестата мясечная ея, отходи на баня и умива са или сас топла вода, или сас студеная, влази все на това и вручват на това едно тщание повише от потребное. У тия седем ден, що са пред сватбата, наготвят и украсяват дома свои сас голямое тщание, калесват роднини и приятели свое на послужение сватбеное, що хоче да буде.

После всех, коги привтаса уречений ден, облачат ся и двоица, сиреч жених и невеста, сас одяние богатное, какво му буде состоянието и каквото има, и на дванадесятий час отхождат безчетно много евреи у дом жениховий и отхождат сас него до синагогите и като свершат молитви свои, доносят жених паки в дом и заводят го у една хижица, що е зарад них много украшена, що тамо стои невестата на един стол, украшен сас благодарност, помежду две жени, що са наричат они помайчима. Полага тогива жениху отгоре на рамени свои оное було и ремени, що го наричат талет, и покрива сас него главу свою, и сас нейное невестата и един от равините узема в руку свою чаша вино и учини благословение на жениха, що приноси едно благодарение сас това на Бога зарад соединение жениховой со невести. Като сверши това, пий он мало част от тое вино и после подаде чашата на помайчима, що седи от десная страна невесте, и

тая принесе чашата на невестата, зарад и она да пий мало, от тая чаша пий и жениху. И жених го положи на указателний перст невести и рече ѝ так: Сас тоя са перстен ти уневестяваш за мене спроти реченное Мойсеевце и Израилевце.” И като рече жених тия речи, равина тоя час строшава она чаша, що я держи в руку свою. И той час, що са найдат тамо, вси викнат сас голям глас и рекут: Веси мантив”, сиреч сас добре получие. Тогива равина узем една другая чаша, полна сас вино, и учини брачное благословение, що приноси благодарение Бога, що ги е соединил на брак. И като пий мало част от тое вино, подаде чашата на помайчимата, що седи от левая страни невести, и като пий от тая чаша жениху и невестата, тогива невестата хвърли тая чаша на земята сас голямо устремление. Тогива пак викнат вси вторий раз и рекут : Веси мантив”, сиреч сас добре получие.

По това после отделят ся токмо мужие и пойдат у една хижица и тамо прочитут прикосогласие, що е написано на мембрана, и жениху приемне тая прика верх себе си и учини обещание, како хоче тая невеста да я има на любов и да я храни, и да я пази, и да держи все това глави и обстояние, що са сговорили и согласили пред сватбата. Равин подаде клятва, на жениху приносят равинова верхняя одежда и целуне ѝ полата жениху, и учини клятва. После подават на вси они евреи, що са призовани на тая сватба, различния питие, остудени сас лед, и после отходи всякий в свой дом. И остане тамо жениху и невестата и жените, що свирят, пеят, играят до два или три часа. И най-послед подават и ним таковое студено питие и отлучат ся – каждая отходи в свой дом.

На вечеру вечерят жениху и невестата и като свершат вечерание, жениха не може да приближи до невестата, докле не поиде да са очисти на баня зарад очищение законное, що верува да буде узела на мясечная своя. Тая вещь ест невероятна, колко са на това евреи тщателни и держателни. Пазят и вардят това, окаянии, що не хоче Бог вече таковии вещи и не ради ги, почто еста они по естеству человеческое и потребно една да будут и да са содержат. Та белким хочет Бог человеколюбивий да са повдигне и зарад да ги помилува и да ги просвети на обращение.

Седи жениху у дом свой осем дни цели, не излази повон никак. У тие дни яде и пие сас роднини и сас приятели свое играят и веселят ся. Ала в субботу завтра хоче да поиде жениху и невестата на синагоги. И позвуют седем лица да прочетат на книгу, що я извадят из кивота, която они по

воли свои изберут. Помежду ония четци позовут и жениха да прочете и он чтение на Битие книга у главе 24, що да приемне повеление, що подаде Авраам и Елизера, слуга своего, като го прати на Междуречие, зарад да уземе жена за сина его Исаака. И помежду прочете и псалту един стих на еврейский язык, и едно дете прочете и пой тая самая глава на халдейское приведение

И като са сверши таквое последование и вси молитви, що биват в субботу, принсят жениху в дом его и седи тамо, докле са свершат седем дни и да са начене осмий. А невестата от дне сватбиннаго поучават я много опасно да держи скрити космите свои главини сас скопост, като да не буде возможно никому да ги види. Веруват, почто, ако са случи някак да ги види някой человек, после, по смерти ея, потребно ест да стои от космите главини обесена на ада.

Някои евреи уземат повече от една жена, а не вси степени брачнии, що е то запрещено на християните, то било запрещето и на евреите на Вехтия закон. Понеже простено им ест това да уземе един за жена две братови дъщери или сестрини дъщери, що е запрещено на християнский закон. Причина това ест, почто Мойсеева закон ест една посредняя вещь между естественое и евангелское. Ест совершеннейшии от естественое и евангелское. Ест совершеннейшии от естественое и несовершенно сравнивают ся сас Евангелието. Затова, каквото са на оное Мойсейское заповядано много, що то на естественый закон не било толкова на пригледание. Тако и християните, като прияли исполнение Благодати, нарекли са синове благодатни, повелено и било различния вещь, и не по естеству, каквото оний закон, що е бил см по человеческий обичай завещан, ала на тая вещь токмо що гледа по естеству наши и по достоинство нашея, каквото и евреите, като били непедепсани и телесни, повелени им вещи, прилични и угодни спроти малое ихное разумение. Тако и на християните предана била им вещь, вече совершенна и духовная.

Завещание отвращение

На Талмуд книга равините удолжат вси евреи да уземат жени и определили им возраст на колко години да са оженят. Подобно е, говорят, на осемнадесят години да будут. Голямая смутительная вещь броят воздержание и безбрачие и закличат това сас едно злое начало. Говорят, како е безбрачност против нящо на Божие заповедание, що е рекъл на

Битие книга у глави 1 на прародителите наши : Растите и умножете ся, и исполните землю.” И заличат това без никой основание, како всякий человек должен ест да вземе жена. Воистину колко ли са далеко они от истина, види ся от Божие речение, що е на самое Божественное писание, како не са нахожда нигде, како е хотел Бог сас таковое заповедание да удожи Адамовите внуци сас таковая заповед да текут по жени да са оженят. Но Бог благослови их, или им подаде сила да родят человеци, подобни сас того, зарад да исполнят всяк свят сас деца.

Известува са все това сас самое реченния божественное писание, почто, като создаде Бог перво ония два прародителие наши, после са обзрнал кзъмтo них и подал им благословение свое, каквото гледаме на прежде реченния глави, що казува тако: Сотвори Бог человека, по образу Божию сотвори его, мужа и жену сотвори их и благослови Бог их и рече: Растите ся и умножете ся, и исполните землю, и господствуйте на них.” Спроти това са позна ясно, како това не било заповед, но едно благоволение, понеже рече: Благослови их”, а не повеле им. И това, ако би хочело да буде това истина, можело би да буде едно голямо безчиние, како е и тако. Почто Бог хочел да повелей една вещь, подобна сас конское здание що не е приятно слово и заповед, зарад да рече и на това самия речи, каквото казува на Святое писание, на Битие у главе 22, каквото рече Бог на скотовете: Растите и умножете ся и наполните води в морях, и птици да са исполнят на землю.” Много погрешават евреите, като веруват на оная реч, що говорят, како има должност всякий человек да са приобщи на брак, сиреч да са о жени. И още по-голямая погрешка имат тие святые человеци, толкова що ги держат евреите на голямо почитание, що са они безбрачни били и не женили ся на живение свое, каквото живеял безбрачно пророк Илия и Елисей, и пророк Иеремия, и Даниил, и още три отроци Анания, Азария и Мисаил, и още много такиви святии человеци от евреите, що били неженати, и похвалени били от самага Бога като любимии и вернии приятели, ала не са приобщиа браком.

Но да речем, како е това заповед, и невозприемлем бил он, спроти това всякий хоче да буде свободен от содержание тоя заповед. Почто, коги на една заповед, коги престане скопост ея, престанва вече и должно да са съдържава тая заповед. Известно ест, како, ако буде било то повеление Божие, зарад да буде причина за умножение рода человеческого, ала коги престане едно таковое свершение, престанва вече и заповед. Но причина преста, понеже свето са исполни довольно и богато дарно. Спроти

това вече преста оная заповед. Прелещават ся прочее евреите, като мислят такова неподобная вещь, що е противна на волята Божия. Много и от христианиците избрании слуги църковнии повече живеяли безбрачни. Не знаят окаянии почто не изпитват коя сладост и кое утешение и благодарение духовное повше от оная плотская, що са нахождат у такова статья, отметнуват ся от брака, зарад да могат сас по-многое позволение да са произведут и да бъдат синове Божии и да оставят молвата и грижата световная, и да внимают на добротрабование и исполнение телесное.

Ала зарад да са покаже добрейшии и чистейшии, како хоче тая заповед да престане, хочу како сами евреи да марторисват това, що говоря аз, сас равинское показание, каквото са согласуват вси, почто по пришествие Месиевое тая заповед хоче да престане. Приемат тоя разумение от псалом 145, що дума: господ решит окования, разрешава связания.” Отговаряют: не има друго по-голямо ея спона от това женское месечие, що ги хваща. Почто жена види кров и Бог святей и благословений запретил я от мужа ея у тия дни да са не смесея сас нея, докле са очисти от тая кров месечная. Ала коги прииде Месия, тогива Бог хоче да подаде освобождение. Ала понеже прииде месия, не е вече должност на христианиците това завещание, почто са повеле святое крещение, що е довольно да очисти всякий скверни и всякую нечистоту.

Тая скопост още, що я полагаат на работа, таковое едно завещание показува чисто, како не е заповед Божия това, но мечтателное измишление ест равинское, почто, каквото имат толкова дисидемония и на това женское умовение, и каквото им повеляват, не е възможно да го поверуваме, како да буде и то повеление Божие, що им Бог безмерная мудрост.

Повеляват равините, како тая баня, що хочут да са мият жените, тако да буде учинена: водата на оная баня сас рука да не буде принесета, ами да приходи от само себе или от дожд да са налей у шерна или у кладенец, ала да буде висок тоя кладенец или тая шерна три лакти, ало да буде по-мало, не е служителен. И кой еврейин не има баня у свой дом, подобно е оная жена да поиде да са умий на море или на реку, или у някой кладенец. Ала потребно ест да потопи себе все тяло свое и сас скопост на то време, коги са потопи у водата, потребно е да има и на перст свою един перстен. И подобно ест и втори раз да са накваси у

водата. Когато не учини така, не е очищена от това условие. Сто на това стои все грижоване и попечение еврейско. Толкова опасно държат и пазят външния вещи – не имат попечение никак зарад душевния ползи. Хоще Бог да положи още такова повеление на евреите, зарад да ги отдалечи от много дисидемонии, що били навикнали на то време идолопоклоннически язици да учинят сас женските месечнии. Това са производи от левитских книг, у главе 18, що запрещава Бог на евреите между другите нечестни язици да не приближават до жена месечная, тако говори: **И к жене отлученой в нечистоте ея да не видиши открити стидение ея. Во всях бо с их оскверниша ся язици, их же аз от жену пред лицем вашим.**” И на пророк Варуха у главе 5 дума. Сказува ония чин, що го учиняли аживии евреи вилонии, и говори: **Жертвах их нечисте и кровотоки жени прикасают се.**” Затова, понеже преста оное идолослужение и дисидемония, що держаше причина на една таковая заповед, и спроти това преста и тая заповед.

О разлучение и отпущение женам еврейским

Ако са случи някое любопрение помежду мужм и женам еврейским, равините ги поучават, како е възможно всякому еврею да отпусти жену свою и да ѝ подаде отпущение и да са отлучи от него.

Но това отлучение наише равините толкова дисидемония, що нужно могут да са изброят. Определяват они и говорят, како са учинили това тако, зарад да буде неудобно на евреите това разлучение и зарад да не буде толкова лесно да го вручат. Това ест ложно, почто не са положили неудобност на тая причина разлучительная, но токмо на скопост, що има да са напише отпущение... Лесност ест тая причина разлучительная, почто са удисидемонили много, како да изпишат това отпущение, почто са обръща на много полза njihая.

Равините повеляват то отпущенное писмо да са на мембрана, а не на хартия и сас слова еврейския, и мембраната да буде четвероугленная и от дванадесят стихове, да не превозходи на више, ни малейший, понеже тая са книга нарича на еврейский язык гет и писанието, що е учинено това слово, на изчисление верное писание да буде да учиня двадесят начертание. И още повеляват, како едно слово или една реч да не будут прилеплены едно сас другое. И да не има нячто на мембраната укапнало от мастило или писмото нячто заличено. И по това още подобно е да

напишат едно от това отпущение. Често раз, докле буде едно свершено, должност имат да са напишат много. Сас тая скопост много утолстяват равините кесите свои сас това ревностное определение, като да пазят свое речение и положение.

Отпущение образ и писмо таковое ест. Тако написуват, сиреч: На тоя месец, имен рек, на толкова дни и в лето от создание мира, имен рек по изчисление. Ето това отпущение учиням на това място на имя, имен рек, аз, имен рек, син, имен рек, що живея сега на то време у тоя град, имен рек, или у тоя земля, определих да отпустя тебе, жена моя, от това място, имен рек, и да будеш свободна да приидеш на брак сас кого мужа хочеш. Ето това е твое отпущение по закону Моисеову и Израилеву.” После питат равините волю ли учиня това отпущение и он като отговори тако ест”, тогива равините повеляват на оная отпущенна жена да си отвори руцете и да ги держи собрани една при другая, зарад да вземе оная отпущенная книга, зарад да не упадне на землята. И она като си отвори руцете, и муж ея спусне отгоре писмото. И като упадне писмото у руке ея, и той час муж речет ей: Аре зе гиктин”, сиреч: Това ест отпущение свое.” И она вземе оно писмо и подаде го на еднаго равина, и бива тая жена свободна.

И като са минат четиридесят дни, тогива може да ся омужи пак за кого хоче и кого ареса. Ето таковий чин ест юдейское отпущение.

Завещание отвращение

Това ест едно позволение, що са подаде от Бога на еврейския род, како да може всякий еврейн сас благословная да отпусти жену свою сас книгу разпустную. Тако са нахожда писано на Второзаконие у главе 24. Тако говори: Аще кто примет жену и живет с нею и будет аще не обрящет благодат пред ним някоего ради срамна дела, да напишет ей книгу разпустную и вдаст в руке ей и да отпустит ю из дома своего, и отшедши да будет жена мужу иному.” Учинили това Бог, зарад да липса много зло, що било хочело да буде, ако не би подал таковое позволение, сиреч: части гласи женския разпущение от закона и други подобнии им. И още ги простил Бог, почто язичниците идолослужителнии отлучали жени свое без другое – доволно беше им една реч или един образ, заради да учинят това отлучение. Тяст Сампсон, каквото пише на Судии книга у главе 15, учини разпущение между дъщерю свою сас затыя своего, що били

соединени на брак. Артаксеркс цар, каквото е писано на книгу Естир у главе 1, отлучил Астину жену свою. Снизходил Бог на простий род еврейский да отлучават жени свое и хотел да ги разлучи от идолослужение, почто, кой хоче да остави жену свою, да ѝ подаде книгу разпустную, а не сас дерзост по чину язическому, каквото имат они обичай.

О отпущение и освобождение жени умершаго брата някоему евреину безчадно сущу

На книгу Второзаконие у главе 25 пише, како е повелеял Бог, кога умре някоему евреину брат и не остави чада от жену свою, що я имал, или от друга, подобно ест да вземе оный брат жену брата своего за жену или да я отпусти между собора на свобод. Тако повелено ест от Свещенное писание: егда живут братья вкупе и умрет один от них и плода не будете му, да не будет жена умершему от дому иного мужу, иже нест ужика. Но брат мужа ея да внидет к ней да примет ю в жену себе и да живет с нею. И будет первенец, иже ся родит, да оставится во име умершаго, и не погибнет имя его от Израили. Аще ли не хошет человек пояти жени брата своего, да приидет жена пред вратом к старци и речет: Не хошет брат мужа моего возставити имене брата своего во Израили.” И да призовут его старци града того и да рекут ему. И аще став речет Не хошу пояти ея”, и приступивши жена брата его к нему пред старци, и да изуе сапог (ботуш) его один от ноги его, и да заплачет на лице его, и отвещав, да речет: Сице да сотворят человеку, иже не созидает дому брата своего.” И призовется име его во Израили дом изувшаго сапог”.

Ала равините повдигат, како е по-добре да подаде освобождение на жене брата его, нежели да я вземе за жена брата его, таковая. Като са минат три месеца след смерта мужевая, собирают ся три равини сас двое мартори и нарекут едно място, що хочут тамо да учинят оный суд. Заутра приходят равините тамо сас марторините и брату на мужа женский и жената на умершаго мужа и рекут ей, како са собирают да я освободят. Тогива один от равините попита жената дали са минали три месеца от смерти мужа ея и оставил ли ѝ муж ей братия неженени, и дали ѝ той брат на мужа ея рожден от того отца; и дали са доволни они да имат деца и да възкресят семе брата своего и да учинят наследство братовно, и още дали постят. Понеже говорят равините, почто, ако са яли тая заутра какво ястие да буде, не може да заплаче лице брата мужа своего. Ако ли

има такъв някъде причина, прилагат суд на другия ден. Тогива се обърне и към брат на умершия и пита го и дума: „Тая ли е жена, която стои тук сега, подружие на умершия брат твой? Хочеш ли да я вземеш за жена, или хочеш да я освободиш със развързване сапога твоего?“ Като отговори брат умершия, както не хоче да я вземе за жена, тогива си подава едината нога, която е със сапога заради тая работа учинена със много петелки запетлени. Тогива знаменува жената на брат на мужа ея, научена от равините, и рече със еврейски език тия речи, които са писани на Второзаконие тако: „Тоя брат на мужа твоего не хоче да възкреси семе брата твоего. По това не се нарича вече брат на мужа твоего.“ И това като рече, стисне онзи сапог със десната ръка своя и развързи го, и хвърли го долу на земята, и плюне пред него, и със еврейски език рече: „Тако подобно ест да бъде на човека, който не хоче да съзиди дому брата твоего.“ Тогива вси, които предстоят там, викнат със голям глас и креснут: „Халуз унаал“, сиреч „Изут от сапога“. И със такъв скопост разлучат ея и остане она жена свободна и може тогива да се омужи, кога хоче и кога ареса.

Не е възможно тая жена след смъртта мужа твоего да поиде за друг мъж на втори брак, докато първо не се освободи от брат на мужа ея със тая скопост, каквото рекохме. Това бива ним нужно на сиротни жени братовии, много сребро вземат от них, заради да ги освободят.

И като бъде свободна она жена, тогичас равините учинят едно верно марторийно писмо, като да може жената да се омужи. Това ест чин и обичай еврейски, заради да разлучат жена от брат на мужа ея, смесят много дисидемония: като да бъде жена неясна нищо у тоя ден и онзи сапог да има толкова и толкова петелки, и да се не развързва със левата ръка, но със десната, и други много такъвше измишление равинско. И неистину, както держат заповед, която не ищут вече от Бога после от пришествие Месиево.

Увещание отвращение

Съмнително ест, както заповед ест да вземе връх жена жена братовая или да я освободи, каквото е речено, бил един чин у евреите, ала на пришествие Месиево преста. Понеже причина защо положил Бог такъв една заповед, заради да възкреси семе на умершия брат твоего и да не липсва или да умалей племя еврейско и заради да се не смущават

наследниците на племето израилско и отеческо, що лесно може да са случи, коги хоче някоя вдовица да са омужи сас другиго чуждаго человека. Почто хоче сас таковая причина да минат вещь ея на чуждая фамилия и хоче да преступи заповед Божию, що е писан на последний главе у Числ книгу, що повелеяла това сас таковия речи: Да не изменится причастие синов Израилевих от племени в племя ино, яко кожде в наследие племени отечества своего да са женят синове Израилеви и всяка дъщер ужика сущи держаше наследие от племени синов Израилевих единому от сонма отечества ея да будет пчена, за наследит синове Израилеви кожде наследие отца своего.”От това са види, како не хочел Бог да минува наследие от племе на племени или помале от самая фамилия. Затова повелеял, коги умре брат, да може да уземе верх жена жената на умерашаго брата своего. Ако ли не хоче да учини това, да я освободи пред судия, да извади една сапога на брата мужа ея и он после хоче да са нарича изут от сапога”, почто не хочел да са покори на закона, зарад да възкреси семе умерашаго брата своего. Но сеги не е вече причина тая заповед на християните, почто преста то держание и как това ест истинное нашей, що показува явное испытание. Понеже евреите сеги на това време не знаят кой от кое й племя и не знаят кой от едни род и кой от другий, они все изгубили свое племя. И разделение племенное не е било за другая причина, освен токмо да познава всякий еврейн племето свое, та коги прииде Месия, да може да са познай лесно, каквото е и обещано, како от племени Юдовое хочет да буде начало по плоти его. Ала вече не са нахожда между евреите ни едно племе известно и знайно. Това ест знамение, почто е приишел Месия и преста една таковая заповед. Ний, християнини, известны есми, како и не хочем да са прелестим никог от никого, що хоче някой да разврати нас зарад Месия, каквото са случават то часто на еврейските синагоги. Почто, като са петимни и лишени от познание племена своего и не знаят да разсудят какво е то лица, затова са часто прелестяват. Това ест причина, що не держат християните тоя заповед и други на това подобнии.

Мохамеданска система и религия

Предисловие к любезнейшему читателю

Давид, син Йесеев, человек по сердцу божию, в царях преизящнейший и в пророцах произбраннейший, и в богословиях глубчайший, и таин божиин умозретен искуснейший, като са бил преложил усердно на испытание и

познание человеческое, това като разсъждавал, и говорил: Повядаша мне законопреступници глумление, но не яко закон твой, Господи.” И Богослов Иван светий на сборнике свое послание говори: Изкушайте, рече, духи аще от Бога сущи и всякому духу не веруйте.”

Но потребно ест да разсъждаваме между добрии и злии духове и да разумеем кой дух проведен от божественое повеление и кой от неправди, и да познаем кой от духа божия говори и кой от чрева говори. Почто всякое учение и всякое наставление, и всякий закон, що не е основан и утвержден на истинное слово божие, той закон безсловесен ест и скотский и непотребен ест и на истинное блаженство противен.

Воистину, без сумнение, многа ест коранова заповед смехотворна и с безсловесный разум произведена. По мое мнение, да биша имали безсловеснии скотове разум и хорати, то и они са биша посмеяли таковому законодавцу и потребно би било да марторисат и они, како е закон его мерзкий и смешный.

Но почто са у малое време толкова разшири и умножи?

Понеже всякая свобода и световная сладост, и плотское сладострастие всякоги скоротечно и удобоприятно на человеци. Ала тогива и време ему помагало, почто са били христиани на то време разделили на различни ереси, един другии гонили и един другии мучили и без милост убивали за почест божью и за веру, ала с безрасудная ревност.

Тогива наишел време той богопротивный Мохамед и возмутил вси церкви христианския и устремил ся на них яко волк на стадо Христово. И прелестил толико прости души сас своя плотская и безсловесная мудрования, и телико страни и царства обладал, каквото Давид пророк дума: Боже, приидоша язичници в наследие твое и оскверниша завет светий твой.”

Ами защо би тако – Бог знает. Судби бо Господии неизпитани сущи. Ала най-више то би от несогласие и от нелюбов христианская, попустил Бог их грех ради наших. Понеже тогива били христиани паднали един другии на завист, на ненавист, един другии предавали себе и един другии яли себе като риби. И тако прогневи Бога всемилостиваго и предаде их под иго

агарянское мучительство и да обладает им ненавистници вери християнския и смирили их. И много простий народ приставаат на веру свою и на бучесловие свое, похваляют веру свою пред простаго народа, како ест света и Богом предадена.

Того ради преписах книгу сию – состояние вери их. И всяк читае, да разумеет колико отстоит нихное мудрование от божии предании, правий и истинний закон и от божии заповеди. Но кто хощет спасти от таковаго вредословия душу свою, всякоги да молит преблагаго Бога, та каквото е избавил Бог светий Данаила посреди множество лъвов, тако и да избави верния люди свое от среди сих скимнов, пожирающих и умерщвляющих души християнския, и душу их във вечную муку вовергающих.

Но много потребно ест вам отвезде да са вардите и да бегате от тия ядовития и многоглавия хидри змиевии. И да имате на ум свой винаги апостолское слово, що говори: *Аще и Ангел благовестит вам, освен що прияхте и научихте ся, другое не слушайте, нито веруйте.*” Почто они сас свои ласкательное благословение прелестяват сердца простии и невежих, каквото апостол дума: *Добраго обичая злии хорати развалят.*”

Того ради обявляем на вашей благочестие скоро и тугу души моей. И скроболю всякоги, като гледам, како есте между волци тежиции. И с ласкательни хорати грабят Христовите овци и прелестяват их и приводят их на свой погибел и свалят ги у ненаситное чрево адово. Но с Христа Господа ведно сказувам вам и говорю: *Внемлите от лъжливих пророков, блюдите ся от лъжливии учителие.*

Ала хочеш да речеш: Како могу да позная кой волк, кой добър?” Отговаря Христос и дума: *От плодов их познайте.*” Каквото и другое древо от плода са познава – добро древо плод творит, а злое древо – зъл плод творит. Не может зло древо добър плод творити.

Кой учи ложное учение и кой не ходи по евангелское слово и по закон восточнии апостолски церкви, он не има добър плод, но плод, подобен на содомския яблоки. Пише Златоуст святей, како по оная страна, где бил Содом и Гомор, растут древеса яблачнии и наглед имат светлая красота. И кой ги види, надей са, како имат сладкий вкус, а коги я уземе в руку свою и разхлупи я, никаковий плод не има за ядение внутрь, но токмо

прах и пепел много, Той плод – воспоминание ест Божияго гнева.

Тако сют еретическая хорати ласкателнии – отвор са показуват красни и сладки, а отвнутре полни с ядовитое душевреднии погибели. Почто нишня закон да го разсуди и разсмотри мудрий человек, нахожда го като содомская ябълка, полно с прах и с лъжа душевредная. Той род удово вероятно ест. Понеже у них злочинство за добродетел почетае ся, а заблуждения за возмездие почитае ся, а истинное блаженство на плотския похоти и в необузданное вожделение, и в неудержанное курварство, и в содомский смраднии и гнуснии грехове, и в свободное позволение, и в необязанное грабление, и еже убивати и пленити, и чуждая стяжание вземати. Без това богомерзкое и богоненавидимое дело ест. Почто не токмо що им попущено да учинят таковое, но и повелено ест, кой не спори това, смертно согрешит. Во кратце да речем – дракон змия от опаш се познава. Это плот нишний.

Но потребно нам ест да не слушаеме тяхное гнилое учение и да не прелестяваме с нишно широкое световное и сластолюбивое живение. Почто широкий и пространний пут вьводя и в пагубу человека, а тесний и прескорбний пут вьводя и в живот вечний, по глаголю господню.

Но да почерпнем ний от нашей благочестивия церкви догмати и учение истинное като от някоего источника прясно текущего прясно животоживой води. И да са не взираме на техний красния и лстивии хорати, но да гледаме истинное и чистое учение – от честнейшаго закона господен, от божественых словес его, из пресладких уст его излившая ся от ветхаго закона и от новия благодат учение его, дарованное на святии соборнои и апостолския церкви, на основание и после от светих апостоли преданни, и на светих седмий вселенский собори марторисанное и укрепленное като някоя крепкая стена. Якоже писано ест – пред двою или пред трия свидетели станет всяк глагол. Ибо сию вси чтущии и слышавшии со усердием, да вразумят ся и потащат ся благодествовати пред Богом и пред человеки, яко да примут от Бога помощ и милост в ден судний, и нас трудивших ся не забивати да сподобим ся и ний от Бога милости. Амин!

Софрония, епископ вратчанский

ПОВЕСТ О СОЗДАНИИ НЯКОИ ДИВНИИ ВЕЩИ, ЩО БИЛИ ПРЕД ВСИЯ СВЯТ СОЗДАДЕНИ, ТАКО ГОВОРЯТ ОНИ И ТАКО УСЕРДНО ВЕРУВАТ

Мохамеданите сказуват и веруват, како е создал Бог пред всия свят и прво ум, а след умо создал Бог душа Мохамедовая, а най-после создал Бог вся направа световная: и небо и земля, и солнце и месяц, и все другое создание, а после создал человека.

Говори Мохамед, како создал Бог ум, рече му: Иди!” и отиде, Прийди!” и прииде Думаи!” и думаше, Молчи!” и молчаше. Посмотри Бог и видя создание ума, како са все покорява, и рече Бог: Клену ся на величие слави моея, почто не съм создал освен тебе нищо друго по-избрано и по-добро, и по-изрядно, и не хочу да создам. Почто и аз спроти тебе ще са покажа на свето да мя познаят и да мя поверуват, како есм Бог. И ти хочеш да будеш себеп да произведу да буде свят и световная направа.” Това умо като чу от Бога, и исполни са сас голямая радост и с неизказанное веселие и не са разгорде мало заради това свое совершенство. Ала му Бог той час запряти и рече: Погледай ся и виж около себе си!” И он, като погледна тамо и тамо, протре някои видение, що беше като луна светливо и като солнце подавше зара. И това като го видя ум, попитал го: Кой ест ти?” А оно отговорило: Аз есм образ душа Мохамедовая, що без него ти не можеш да стоиш, почто сас мене хочеш да будеш и сас мене хочеш да поживейш.” А ум го пак попитал: Какое е твое имя?” А оно видение отговори и рече: Аз есм тевфик, сиреч согласие. Затова никои не може да преступи при Бога, докле не спечели мене вожда и другаря.”

Това таковое сочинение и таковое здание на того ума и на това сложение баснословят: Какое бил таковой сас плот Алия, син Абиталибов, що е бил един от четирите наследници Мохамедовии. Негова ум бил нур, си ест синия тайнство потаенное и скритое. Неговий дух или сговор бил все знаяние. Негова душа била все помисъл и разум. Неговии очи били срамние, неговии уши били добрие и честное слышание. Неговая глава била содержание. Неговое сердце било милосердие и милост. Неговое чрево било страдание и терпение. А ум пак са поклонил Богу. И Бог пак са заклал у величества чести своея, како не е создал никои другое создание световное да прилича на него, нито хоче да го здаде. по това име умное алегорически мохамеданите тако баснословят зарад душата

Мохамедова, како е создадена исторически образ, тако сплетает и думат: Бог првее сияние, сиреч первая светлина, душа Мохамедова создал и отделил Бог мало делец от своя си душа светлина и тако создал душу Мохамедову. И после след петдесет хиляди години создал Бог Ангелите. А напоскои создал Бог трост, сиреч от трост перо и книга, що я они наричат Левгиимахфуз, сиреч: описание тайнство скритое и предуставление Божие провидение. И на тая книга сас това е перо написано: Лаги лаги ил Аллах Мохамедун рессул Аллах.” А напоследи создал една птица паун и у него положил Мохамедовата душа, та стояла у пауна седемдесет хиляди години, докле пришло време, та са родил на земята от матер свою сас плот. Та тая мохамедовая душевная светлина создал Бог себеп и образование на всяя свят.

А напоследи создал Бог светлина и тоя светлое сияние произвел Бог образ, или душите на вси други пророци. И пророците, като си отворили очите и видели душата Мохамедова, той са час поклонили Богу и учинили изповедание вери мохамеданския, сиреч: Лаги лаги ил Аллах Мохамедун рессул Аллах. И спроти това сто хиляди години Бога прославляли. Ала от них някои пророци били са отрекли и не хочели да учинят изповедание вери мохамеданския, и той час от Бога осуждени били на адския муки.

И като создал Бог душите пророческие, тогива создал Бог и триста хиляди светлини изкуснии и знатнейшии человеци, а напоскои создал Бог дванадесет хиляди покривала сърмяние и них разделил на дванадесет дялове.

Первий дял ест покривало могущества. Вторий – покривало величества. Третие – покривало благодарение. Четвертий – покривало милосърдие. Пятий – покривало благополучие достоинство. Осмий – покривало дар вери. Девятий – покривало пророчество. Десятый – височества благородия. Единадесетое покривало – преизящества красоти. Дванадесетое покривало – ходатайство. Това тако создал Бог душата Мохамедова и украсил я сас разделени дарове. И от тия добрини от всякия дар учинил Бог по няколко години да живеј у Мохамедовата душа и сас име ги разделил.

Едина дял да живеј дванадесет хиляди години у нея, втория дял единадесет хиляди години, третия дял десет хиляди години, четвртия дял девят хиляди години, петия дял осем хиляди години, шестия дял, що са

чудеса, токмо пят хиляди години, седмия дял осем хиляди години, а на осмия дял седем хиляди години и на деветия дял пят или шест хиляди години. Почто заради това – не е добре известно. На десетия дял четири хиляди години, на единадесетия дял три хиляди години, а на дванадесетия, що е последний дял, он поживял у нея две хиляди години.

Освен това още и другие безчетния безумствия, що блядословят и баснословят зарад душата Мохамедова и толкова преимущество и превозходство й полагаат. Ала ако бяхме сеги все сас перо изписали, много долго би било.

Почто най-после они накрая закличат и думат, како вся свят и все световная направа Бог го создал токмо заради едного Мохамеда и все создание божии по Бога, токмо единому самому Мохамеду прилича.

И още след умо создал Бог арш, сиреч престол свой, от тая светлина и изображен и изпещрен бил сас седемдесят хиляди шарове, (пъстрини), и направата му била сас шестдесят хиляди кровави жили. Баснословят тако: като видял себе арш, како е краснейший и чистнейший от всех направите божии, и рече в себе, како не е възможно повише и покраснейший да буде от него все создание божие. И тогива, като го видя Бог како са арш превознесе, и намисли да смири гордост неговая. И той час создал една змия, и обви са седем ката около того арш, сиреч престол, и толкова надолу спусти си главата и протеже ся надолу, колкото петстотин години пут да ходи человек.

И още сказуват и веруват, како са вси седем небеса все сас душа като человеци и вси человеческий образ имат.

Тako сказуват и зарад душиите человеческий, како са вси души человеческий от Мохамедовата душа прияли светлина и вси на едно создани били, почто е тоя свят много вехтий. Види са, како последуват платонический образ.

Тako дума Коран на 26 глава: Ако тя питат чия й душата, а ти реци: Божия, що тебе мало премудрост дарова.” И на другое място сказува, почто няколко души на последний ден не имат да възкреснут. Може да буде да са узели това от Давидова псалом, що сказува: Не възкреснут

нечестивии на суда” и прочая.

Зарад тая книга Левгиимахфус и за тое перо како е создадено, отнапред поменахме. Ала са мне мни, како толкова угодно не хоче да буде на любомудраго читателя, ако не скажем явно зарад тая книга. Ала са мене види, како тая книга Мохамед да буде я составил и откраднал от Святое евангелие, гдето Господ, спасител наш, зарад праведните дума, како имена ваша написани сут в книги животния.

Заради тая книга сказуват мохамеданите и веруват, како да има на нея писание зарад вси человеци, що кя теглят на тойзи свят зло и що кя им прииде сас время добро, що е Бог предопределил по свое смотрение на вси человеци и оставил напред толкова хиляди години, що не е возможно никак това да са промяни. Ала и сами мохамедани на това мнение не са толкова тверди и постоянни, почто веруват и утврдяват, како оная провидения книга написание по случение бива, не токмо крайное заглаждение, по возможно е и другая различност да буде прописана и промянена.

Но и още за тая книга сказуват таковая басен: како в нош Байрама на едно време у някой час, ала не знаят на кой час, та на той час са отварят небесните врата и ангелите сас повеление Божие отварят тая книга Левгиимахфус. И тоя час толкова е приклонно милосърдие Божие да послуша молбата на муслиманите, и що просят от Бога, може да им учиш волята. И ако някой от них да е уписан у тая книга на осуждение, тогива несумненно може да умоли бога за спасение и за отпущение грехов своих. И оное перо вечное самое загладява оное писание, а другое новое писание у оная книга написува. Зарад това имат обичай у тая нош да стоят на песни и на бдениe да са молят Богу до зара, та дано улучат то время и той час, коги са тая книга отвори на небето, да попроси от Бога спасение зарад своя душа. Ала имат запрещение да не проси от Бога царство и да не проси пророчество или другая някоя власт, що е възбрено, или световное някое добро, що е напусто. Ала пак думат, како кой и таковое нящо да попроси, от Бога не бива презрян или по желание своему да не уземе и да го не подари Бог. Возможно е да буде все. И още веруват, како може он тая нош да са препише из грешника в праведника и из осужденника да са измени в спасеннаго избранника.

ПОВЕСТ О АНГЕЛАХ И О ДЯВОЛАХ, И О ДЖИНАХ, КАКО МОХАМЕДАНИ СКАЗУВАТ И ВЕРУВАТ

Заради ангелите мохамеданите много чудесно и утешно смеха достоинно казува мохамеданската богословия, а право да речем, светословие. Прво, веруваат, како не има друго создание божие без плот или без тело освен Бога. Утврдуваат и веруваат, како са ангелите создадени от Бога вси на образ чловеческий, ала са крилати. Може да бдут ся прелестили от нашите иконописци, що пишат ангелите како чловеци крилати. И още казуваат, како на ангелите крилата не са от перя, но са все от безценниа камене, от адаминтия и от рубина, и от сапфира, и от другиа камене. Ала на долниото небо ангелите, та са толкова големи, почто сас главите си досягат горните небеса, а сас носете си досягат землята, и сас едното крило изток, а сас другото запад. А на горниото небо ангелите, та са петстотин како по-големи от тоя свят.

Ангел толкова сила има, да му би било повелено от Бога, та да удари сас едното крило свое небо и сас другото крило свое землята, та би ги тој час у прах и пепел учинил. Това привождат из книгата Мохамедиа, що казува, почто някой време бил Мохамед на баталия сас някои арапи, що били тому противници, и фрлили они сас камен и ударили Мохамеда во устата, и изкоренили му един зуб. А Гавриил, како видял, како хоче да упадне Мохамедову зуб на землята, и тој час са спустил от Имперейското небо много брзо, зарад да ухвати Мохамедову зуб да не падне на землята, та от скорости не видял, ами слетял врху луната, та я строшил и един по-голям дял пречупил от нея сас крилото си, затова е сега луната пятна и темна, що била отнапред и тия како солцето равно светла, ала са тогива повредила и потемнела. (О, голяма и несмислена лъжа, как е възможно да бде това!)

И още казуваат зарад ангел смрти, що узема на чловеците душите, и думат: каквото узема от муслиманите благочестивии души, тако узема и от нечестивите гяури. И да би потребовало, та би тому възможно било хиляда души на хиляди места за един час, и не токмо от телото им да ги разлучи, но благочестивите у рай да прати, а нечестивите у мука адская или у Араф да ги хвърли.

Архангелите, що са войводи на ангелите, що пазят небесните врата, сас такива имена ги наричат: 1. Исмаил. 2. Минджаил. 3. Салдаил. 4. Салсаил. 5. Кялкияил. 6. Шемхаил. 7. Зефзаил. А над всите гравнейший войвода ест Джебраил. Ангелите на чет не има край, ала утвърдяват и веруват, како са на всякий ден раждат и создават ся ангели новии. Нихное рождение и создание тако бити баснословят.

Новии ангели

Един муслиманин, коги са смеси сас законную жену свою плотско смешение или сас удалик свой, или сас купена робиня своя или що я сам на баталия узел, или някой му я харизал, сас тия вси они, що ги рекохме, да учини он сас нх плотско смешение, и после по обичаю нхное хоче да иде на баня, да умий тая нечистота своя. И колкото капли капнат тогива вода от него, от всякая капля по един ангел са ражда и производи ся равен като ония вехтите ангели, що са от божия сияния создадени, и биват и тие като нх и на голямина, и на светлина равни. И после тия ангели, що са от негова нечистота радени и произведени, по Божию повелению обверзани биват на оног муслиманина да доходят след него да го вардят и да го пазят опасно до смерти его, зарад да са не примеси никак сас някоя чуждая жена да скурви и да спечели новая мрсовта, що са от нея умножават дяволи.

Новии дяволи

Пак на това противно: Някой муслиманини, ако са смеси сас чужда жена да учини курварство, ала най-висше сас циганка, или да иде муж на мужа да учини содомский грях, а после по обичаю муслиманскому да иде на баня да си умий телесная мрсовта, колкото капли капнат от него, толико са дяволе раждат. И тогива ония дяволи проважда ги Бог да ходят след оног муслиманина на все живение негово и да го подострят на телесния похоти и да му влагат на ум всякоги злии работи да учиня.

И още веруват, како са вехтите ангели, що са изпервен от Божия сияния создадени, мало почестнейшии и по-избраннейшии от новите ангели, и то токмо зарад едная вещь, почто они всякоги хвалят и поют, и покланяют ся на Божие величество, като са и на това поставлени.

Сказуват зарад дяволите, како ги ѝ Бог создал от геенскаго дима, зарад да испитва сас нхната работа и сас нхное ухищрение правоверните муслимани имат ли на Бога вярност и постојанство. Ала на неверните гяури, на нх дяволите не са противни, нито ги подострят на зло или на грях, почто неверните гяури они са сами себе дяволи. Затова им не требува изкушение или ухищрение от дяволите.

И още веруват, како е дявол противник Богу и ненавистний враг, ала е лесен за покајание. И още веруват, како много дяволи учинили салават муслиманский и при ангелите причтени и приятни били, а упорливите и непокорните дяволи в свое неверство и до днес пребивајут. Затова мохамеданите всякоги обичай имат сас жестока хула да са отхврљат от нх, коги хочат намаз да учинјат, и всякий мохамеданин должност има на ден нај-малко пят пути да рече: Малет шайтана катарга.” Мият, како сас хуление дяволское хваление Божие да исполњат и изповедание вери да совершават.

Зарад новите дяволи мият, каквото рекохме и по-напред, како са на всякий ден раждат и умножават ся от нечистота, що произходи от възбраненное смешение плотское. Затова и думат, како тоя курварский и содомский грях, коги са много повторя, он не е толкова тежок и грях, коги са много повторя, он не е толкова тежок и мерзостен на Бога зарад другое нящо, токмо зарад почто са умножават дяволи много. Ала докле ѝ жив ония человек на свете, ония дяволе, що са произише и родили са от неговая нечистота, другиго человека не вредят никак. А коги умре ония человек, тогива онии дяволе наченат да повредяват и другите человеци и да ги изкушават, и на грях да ги привождат.

А зарад Денница Велзевула, що го они Иблис наричат, тако и они зарад тая гордост грях му приписуват и думат, како е он Богу насреща два пути согрешил Богу; первое, като создал Бог Адама и повелял на все создание свое да са поклони Адаму, почто е человек от все создание Божие и нај-почестно и преизящно, и по Божию повелению поклонили му са вси ангели и другое все создание Божие учинили послушание. А Ибилис рече на Бога: Аз това не мога учини.”, и сас своята гордост похулил Божие премудростное речение, каквато Коран сказува на 27 глава: Ибилис рече зарад себе си, како е он по-много честнейший от человека, почто е сияние огненное като нур, и по-преднейший создание да са поклони на перст.

Второе, сказуют мѡхамеданите, като видял себе Иблис, како е отпаднал от ангелскаго светлаго сана, тогива не токмо поискал да покаже себе равен сас Бога, но помислил да убий Адама и хочеше да изтреби все создание Божия, що е от него по-добро. И като видя, како не е возможно да убий Адама, почто го Бог создал безсмертен, а он наченал другая икономия – дано го би прелестил да го подстори да яде от райската пшеница и да потъпче Божия заповед, що му е Бог поръчал от нея да не яде. И тако умисъл свой исполнил и подстори Адама, та ял от тая пшеница и навел смѣрт на Адама и на все род человеческий. И оттогива объявил себе, како е на все Божие повеление противник и супостат, и осужден бил от Бога на вечния казни. И тако сас своя гордость и сас свое прежнее кичение пребивает и до днес и труди ся вся своя грешка на Бога да я возлага.

У един ден, сказуют, поишел при ангелския собор да ги изпитва и искал да привлече и них на свое намерение. И рече: Да ви питам аз вас една дума да ми подадете ответ, ала истинно. Первое, Бог мене знай, како имам мукаетлик всякоги да изкушавам человеците и да ги прелестявам на зло. Защо мя создаде? Второе, он знай моето обичай и мое намерение, како съм склонен на зло и не хоча да буда тому послушен, ами защо ме учини таков? Третье, он знай, како не хочу да са поклоня Адаму, и защо мя создаде таков упорличав? Четвертое, аз му рекох, како не е возможно мене другому да са поклоня освен самому тому единому, ами сас тая реч що му согреших? Пятое, он знаяше, како хочех аз да прелестя Адама. Защо ме пусти да влязох у рая? Че да не бих аз влезъл. Адам не би излязъл. Шестое, че мене беше моя вражда и душманлик токмо сас Адама. Ами като согреши Адам, защо наведе Бог смѣрт да обладава над вси синове неговии и мене защо попустил тако да ги изкушавам и да ги прелестявам? Седмое, простих от бога живение и подарил мя. Не ли би по-добре било да би и на мене смѣрт навил и тогива би свето и человеците от моето изкушение свободни били би?” И ангелите на тая хората какои ответ да му подадут недорумяваха са. Тогива Бог им вложил на ум тако да му рекут: ти да би разумел провидение Божие, а ти би себе си покори на Бога и не би питал таковии скритии и потаеннии вещи на Божията премудрост.”

Заради джиновете тако сказуют

Между ангелите и между дяволите сказуют, како има и другое някое

ДУХУНВОЕ СОЗДАНИЕ, ЩО СА НАРИЧАТ ДЖИНОВЕ. И ЗАРАДИ НИХ СКАЗУВАТ, КАКО ИМАТ И МУЖЕСКИЙ, И ЖЕНСКИЙ ПОЛ. И ОНИ КАТО ЧЕЛОВЕЦИТЕ ЖЕНЯТ СА, ЖЕНИ УЗЕМАТ И ДЕЦАТА РАЖДАТ, И УМНОЖАВАТ СА НА ВСЯКИЙ ДЕН, И ЦАРСТВО И ОБЛАСТ ИМАТ НА ВОЗДУХ И НА ЗЕМЛЯТА, И ИМАТ ГРАНИЦИ РАЗДЕЛЕННО ДЕРЖАТ, И ВСЯКОЕ ПЛЕМЯ МЕТОХА НА СВОЕТО УДЕРЖАНИЕ. И МЕЖДУ СЕБЕ СИ ВРАЖДА ИМАТ, И ВОЙСКИ ДИГАТ И БИЯТ СА, И СИЛНИТЕ ПОКОРЯВАТ НЕМОЩНИТЕ, КОИ УЗЕМАТ ГИ РОБИ И РАЯ ГИ УЧИНВАТ. А НА ВРЕМЕ ПОКОРЕНИТЕ УКРЕПВАТ СА И НАДВИЯТ ОНИ И КУРТУЛИСВАТ СЯ ОТ РОБСТВО.

АЛА ИЗПЕРВО, КАКО СА НАЧАЛО ПРИЯЛИ ДА СА УМНОЖАВАТ ДЖИНОВЕТЕ, СКАЗУВАТ МОХАМЕДАНИТЕ: ТОЯ РОД, ЩО СА ВОДОЗЕМНИИ ДЯВОЛИ, ОНИ СА ПЕРВО СОЗДАДЕДНИ ОТ ДИМ, ЩО Е СЕДМИЙ АД. А ПОСЛЕ ИБЛИС, КАТО ОТСТУПИЛ ОТ БОГА, ТОГИВА СЛАЗЪЛ НА АДА И ТАМО УЗЕЛ ЕДНА ДЖИНСКАЯ ДЪЩЕРА ЗА ЖЕНА СЕБЕ, И МНОГО ДЕЦА РОДИЛ ОТ НЕЯ, И ТАКО ТОЙ МНОГОПЛОДНИЙ НАРОД ПОСЛЕ ИЗПОЛНИЛ И НЕБЕТО, И ЗЕМЛЯТА. И НЯКОЙ ВРЕМЕ ПРАТИЛ ИМ БОГ ПАК ОТ НИХНИЯ РОД ПЕТСТОТИН ПРОРОЦИ ДА ГИ УЧАТ ДА ПОЗНАЯТ И ДА СА ПОКЛАНЯТ БОГУ, А ТИЕ ГИ ИЗБИЛИ И БОЖИЯ ЗАКОН ПОТЪПКАЛИ. ТОКМО ЕДИН ОТ НИХ, ИМЕТО МУ АЗАЗИЛ, ОН СА ОБЪРНАЛ КЪМТО БОГА И ПОКАЯЛ СА И САС БОЖИЕ ПОПУЩЕНИЕ НА ПЕРВОЕ НЕБО ВОЗЛЯЗЪЛ И ХИЛЯДИ ТАМО СЯ ПОКАЯВАЛ, ТАКО И НА ВТОРОЕ НЕБО ХИЛЯДА ГОДИНИ, И НА ТРЕТОЕ, И ДО СЕДМОЕ НЕБО. ДОКЛЕ ВОЗЛЯЗЪЛ, НА ВСЯКОЕ НЕБО ПО ХИЛЯДА ГОДИНИ ПОКАЯНИЕ УЧИНЯЛ И НАЙ-ПОСЛЕ САС АНГЕЛСКИИ ЧИНОВЕ ПРИЯТ БИЛ И НА ПЕРВОЕ СВОЕ ДОСТОЙНСТВО ПОСТАВЛЕН БИСТ. А ЕДНИИ ОТ НИХ СКАЗУВАТ, КАКО И ВЕЛЗЕВУЛ ТАКОВОЕ ПОКАЯНИЕ УЧИНИЛ И ОТ БОГА ПРОЩЕНИЕ ГРЕХОВ СВОИХ ИЗПРОСИЛ, АЛА ТОВА МНЕНИЕ И О НИХ НЕ Е ВЯРНО, НО СУМНИТЕЛНО ЕСТ. И ОЩЕ СКАЗУВАТ, КАКО СЯ НЯКОИ ВО СВОЕ НЕВЕРСТВИЕ ВО ЕВРЕЙСТВО И В ХРИСТИЯНСТВО И ДО НИНЕ ПРЕБИВАЮТ. ОТ ТОВА Е МЕЖДУ НИХ ПО РЕЧ ПРОИЗЛИШЛО И ДУМАТ: ДЖИН БАШКА, ШЕЙТАН БАШКА.”

И ОЩЕ ВЕРУВАТ, КАКО НИХНИТЕ ЖЕНИ НАШИТЕ МОМЦИ МНОГО ГИ ЛЮБЯТ: ТАКО И НИХНИТЕ МОМЦИ НАШИТЕ ДЕВОЙКИ И НАШИТЕ ЖЕНИ БЕЗМЕРНО ЛЮБЯТ. И ЩО НАПАДА НА НЯКОГО ЧЕЛОВЕКА НАВРЕМЕНИ ПО ОБЩЕМУ МНЕНИЕ НЕЧИСТИЙ ДУХ, А МОХАМЕДАНИТЕ СКАЗУВАТ, КАКО НЕ Е НЕЧИСТИЙ ДУХ, АМИ ДЖИНОВЕТЕ ЛЮБЯТ ТОГО ЧЕЛОВЕКА И ОСКОРБЯВАТ ГО.

И ОЩЕ СКАЗУВАТ, КАКО Е БОГ СОЗДАЛ МНОГО ДРУГИИ ДЕВИЦИ У РАЙ ОСВЕН ЧЕЛОВЕЦИТЕ И ОСВЕН АНГЕЛИТЕ, И ОСВЕН ДЯВОЛИТЕ И ДЖИНОВЕТЕ ДА ЖИВЕЯТ ТАМО, ЩО ГИ НАРИЧАТ МОХАМЕДАНИТЕ ХУРИ КИЗЛАРИ, ЩО СА НА САМИТЕ АНГЕЛИ ПОДОБНИ И ПРИЛИЧНИ И НА КРАСОТА, И НА ЧИСТОТА, И ПРИГОТВИЛ ГИ БОГ И ДЕРЖИ ГИ НА РАЙ ЗАРАД МУСЛИМАНИТЕ, КОГИ ИДАТ ТАМО НА РАЙ, ДА УЧИНЯТ САС НИХ

плотское смешение и плотское сладострастие. За това гледай в главе „Урая“ реченная.

ПОВЕСТ МОХАМЕДАНСКАЯ О СКОНЧАНИЕ МИРА. В ПОСЛЕДНИЯ ДЕНИ ЩО ХОЧЕТ БИТИ

Сказуват мохамеданите и веруват несумнено, како тако хоче да буде, коги са сверши тоя свят и коги са расипе, та каквото сказува у нихное писание, мало да скажем тебе, любомудрий читателю, да видиш и да разумейш коликая голямая лъжа и прелестное баснословие имат они.

На последния ден света, що ги они наричат руз магшер гюни, а по-просто го зовут кялмет гюни, сиреч последний погибелний ден – това са от нашей писание узели, каквото пише у нашей писание, како всяя свят сас огън хоче да изгори. Тако сказуват и они, ала го превръщат на курьозни фабули.⁴⁴ Тогива хоче, думат, да повели Бог на ангелите, що носят солнцето, да престанат да мятат сняг на него, каквото сеги мятат: и тогива вся земля за един час хоче да изгори от жара солнечнаго. От солнцето хоче да са распали и да изгори до пупа своего. Они пупа земли сказуват, како е най-долу, на седмая земля на дъното. Ала на тая година и той ден, и той час коги хоче да буде, сказуват за това, почто токмо Бог знай. Ала показуват и утверждават някой знамение, сиреч някой беляг, преди края световний приличное и требва да буде перво то, а после края на свето.

Сказуват, почто перво, докле не возмут муслиманите Рим, що ги они зовут Кизил елма, и да го обладават дванадесят години, края на свето не хоче да буде. Но ради любопытствия курьозних да скажем тука вам някой просвещение от нихное вехтое предание, каквото они славят и веруват тако: Патишахумус гелир, кяфирун мемлекитини алир ве кизил елмай абул кабз ейлер, ве еди иладак гявурин килиджи, чикмазсе герек ве он ики иладак онларун беглин едер, ве он ики илдан согра, християнин килиджи чикар, ве ол дурки гере сине тюскюре.” За силу лъжесказание неговое тоя мохамеданский народ толкова е склонний на басни и удобоверний на ложнии приказки, това крепко и твердо веруват: како отоманское господарство не има да отпадне токмо освен на край свето.

Второе, корановии толковники тако сказуват, почто на световния край не

Токмо що хоче да са поплени и да са поработи и да са унищожи сас оружие и силою от севернаго народа, що го они наричат Бениасфер, отоманское господарство, но и други господарства, вси онии хочут да обладаят и да поплелят. Бениасфер са нарича по арабский язык някой син, що е от народа русаго и желтаго. Почто вся мохамеданская народ, и учения, ни простиа, още от вехтое време утврдяват и гворают, како отоманское царство хоче да са поплени и поработи и хоче да са разсипе от русаго и желтаго народа. А някои от них совершенно толкуват и утврдяват, како хоче да са поплени отоманское господарство от тоя народ, що са нарича сикалаб, сиреч от словенский российский московский народ. От самага Рима до Дамаска града вси муслимани хочут да будут пропздени от тоя народ. И коги постигне християнское оружие до Дамаска града, и тогива хоче да уде края на свете. Тако сказуват.

Третое, узели от Александровая история това, ала я претворили по нхное обичай на баснотворная и люжная история и сказуват, како в някой време бил някой народ маловозрастнии человеци, що им било името аджуч-маджуч (вистину това са узели от светое пророческое писание, що сказуват пророк Иезекиил за някой народ що го назовават агог-магог, ала това истинное пророческое писание обзрнали го они на лжепророческое писание обзрнали го они на лжепророчество корановое по нхное нетрудное обичай).

И сказуват зарад тоя народ: человеците толкова са мали на возраст, почто един воин от них хоче да си приверзи коня от босяковий строк и на него хоче да си повеси и одеждите, и оружието и под негова ясен хоче да легне и да спи като някой от нас сеги, коги спи под старий и густий явор. И още нхий малий народ на возраст, коги найдут някой нашей бутуш, тогива хочут да рекут между себе: що ли голямая хижа найдохме за седение.

Зарад тоя претворний народ баснословят мохамеданите, како живеи зади тоя свят, що има на тоя свят от синора му надалеко другий свят, по-голям и по-широк от тоя свят. И тоя народ някое време лютая войска и баталия имали били сас великаго царя Александра и не хочели да го пустят да поиде до животная вода, и много му препона на пут учиняли. Ала цар Александро поразил ги сас оружие свое и надвил ги, и загонил ги зади някоя каф гора, и тая гора оградил цар Александро сас медная стена, и остали тамо да живеят и до днес, ала сас Божие повеление

хочут да седят тамо до края света зади оная медная стена. И близо край света хочут да насилят и да нападнат на тоя свят. Ала и друга една голямая и по-добра приказка буюсловят. Сказуват зарад тоя народ аджуч-маждуч, како ги ѝ оградил тогива цар Александро сас медная стена и закличил ги, ала они всякоги са трудят непрестанно и силят са да биха разсипали и разрушили оная медная стена и да биха могли да излязат оттamo и да ги нападнат на тоя свят. Ала като не имат оружие сечива железная да разрушат оная стена, а да направят не могат, затова на всякий вечер от первого часа ношнаго всите наченат сас язиците свои да ближат оная стена до утренняя зара и тако докзъмто близо сомнение толкова утенуват оная стена, почто остане тенка колкото луковая ципица. И они, като видят, като стена како е останала толкова тенка, и надеят са без сумнение хочут да излязат. И тогива всите викнат сас един глас рекут: „Сто сеги хочем да излезем.” И като рекут они тако, ала Бог той час пак отневидимо направя оная стена цяла и дебела, каквото е била отнапред. И тако они по вси нощи ближат оная медная стена, ала Бог я пак обновлява. Тако си они мучат непрестанно сас суетний труд всякоги напусто. Но коги повели Бог да сверши тоя свят, тогива они карли хочут да вручат себе на волята Божия и хочут да рекут: „Сто, изволи Бог сеги да излезем”, и тако Бог да им подаде позволение да прилижат и да разсипят оная стена. И тогива хочут да потекут като силная вода и да нападнат на тоя свят по всея земля и тако хочут да поядут и да потребят вси человеци и вси животни като някоя трева. Токмо едни муслимани хочут да останат неповредени, почто мнят, како хоче да буде Бог токмо них да опази и да ги уварди. И това хоче да буде по Божию строению, колкото да ги изпита Бог сас Антихриста и да види дали стоят твердо и крепко на муслиманская вяра. (Сто первое потребление гявуром, що не има да остане ни жив на землята.)

Заради Антихриста, четвертое, сказуват, како хоче да буде най-зол и лют он вси человеци и противен хоче да буде и на Бога, и на пророка Мохамеда, и все превратно хоче да учи и да чете Корана. Где рече во имя Божие”, а он хоче да рече не во имя Божие”. И где рече Бог милосердий”, а он хоче да рече Бог немилосердий”. И утвердяват, како хоче он перво на Дамаск да са яви, а от Дамаск на Йерусалим хоче да поиде, а от Йерусалим на Медину и на Мека да поиде сас голямая гордост и сас кичение, и сас много дяволския хитрости и сас магии и хоче да покаже чуднии и ужаснии, и хоче да проповядва и да сказува себе, како е на всяя свят господ и обладател.

И Антихрист сам хоче да бъде сас едно око сляп и от Мека хоче да поиде на Исфагат град, що є бил столний и вехтий град персидсий, и на тоя град хочут да са приложат сас него седемдесят хиляди евреи (вижте, лъже пророк до скоро рече: потреби ся вся земля, и человеци и скоти, а остаха токмо муслимани, ами откудо са узеха тия евреи), и вся войска Антихристова хоче да бъде от три родове: первая част от евреи, вторая част от торкмени, третая част жени хоче да има войска сто и петдесят хиляди, тако и торкмени, и други много человеци що ходят след него глада ради, почто он хоче да им покаже градини и дрова плодородни и хоче да им рече: „Сто вам Рай – яжте и наситете ся.” И други страшнии чудеса хоче да покаже сас магийская хитрост, ала никая истина не има да бъде у него. И още, кои ходят след него, ще ги учи, како не има другий бог по-голям освен него. И гората, що є близо до Басра града, она хоче да са претвори в новизпечений хляб, и напред него хочут да дойдат безчет музикии и инструменти гусли, гозби и други сладкии гласовнии песни. Още много красноричнии момни хочут да пеят сладострастнии песни и стихи поетическии, многохитростно уредени, и кой человек чуй тия гласи, хоче да потече и да иде след него. И колико да бъде воздержаний человек, нече да бъде възможно да се утерпи, та да не поиде след него.

Сказуват, како вся сила и вся магия неговая хоче да бъде от космите катърски, що хоче Антихрист да ези и да седи на него, и още, ония скот хоче да бъде подобен на бурака Мохамедова и той бурак толкова хоче да бъде голям и висок, почто под неговая сянка хоче да бъде възможно да седят хиляда человеци и да са прохладат, и коги вседне он на него, да си простре ръката, хоче да постигне и самое небо. И от ония бурак, що ези он на него, от всеки косъм бураковий хоче да изходи музиковийский инструмент, тоже согласнии и песнении гласове: чегато има он толкова безчет косми на него, тако толкова безчетни и различнии гласове хоче да произходят от неговите косми. Кои уши чуют, вси хочут да чуют ония сладостнии песнении гласове, толкова хочут да са обезумят и от ум и от разум хочут да отступят, и хочут да са фатят от неговий любов, и хочут след него да идат, и кой са поклати тому като на Бога, многоє благополучие и богатство хочут да имат на тоя свят до три години, почто толкова хоче да бъде неговоє царство и обладание. А кои не хочут да го поверуват и музиките му не ке хочут да ги слушат, они хочут сас бумаг (памук) да затикат уши свои. Тогива ангели хочут да принесут бумаг на муслиманите и да им дадут. Почто и сеги мохамеданите обичай имат, где найдут бумаги или хартийка на улица или на другое нечистоє място

хвърлен, они го вземат и поставят у някой място високое или у някоя домовная стена – да им буде готов за дните антихристови, че ако са случи тогива да им дадут ангелите бумаг – добро, ако ли са не случи, а они хочут да възмут тие хартийки или бумагу, що го са тогива дигнали и скрили, и хочут да си затикнат ушите, и хочут да подадут от тоя бумаг помощ на единоверния братя своя, затова готвят сега бумаг. Тогива хоче да им рече Теджал (Антихрист): Ако хочете и ако верувате мене, аз вси отци и братя ваша да възкрешу от мертвих и живи да ги сторя.” И това коги им рече, тогива он хоче да поиде на една широко поле и тамо хочут да им рекут: О, чада наша! Поидите след него.” Затова нече останат обучени и неучени – вси хочут да му са поклонят.

И коги поиде на Медини град, ангелите Божии не хочат да го отпустят да влезе Тенжал внутре града. Тогива ангелите хочут да рекут на Мохамеда: О, апостоле Божий, тоя злий и нечестивий Теджал колко дни още хоче да буде жив?” И Мохамед хоче да им отговори: Четиридесят дни. Ала первия ден хоче да буде равен колкото сегишная година; а втория ден колкото сегишния месец; а третия ден колкото сегишная седмица; а другите дни паки хочут да попитат Мохамеда: Пророче Божий, ами в ония долги дни како хочут муслиманите да учинят намаз, сиреч поклонение на Бога?” А он им рече: В оное време хоче улемата (книжовника) да подаде фетва, почто кой муслиманин поиде след Теджала или доброволно, или сас нужда, он хоче да буде неверен отступник и от своите законници хоче да са провозвести, како е мортатин.” В оное време говори Мохамед: Кой муслиманин живеи в Меку и в Медину, и в Йерусалим, они не има да са повредят от Теджаловая лест и коварство.” И пак го попитаха ангелите и рекоха: Ами кой са найде у други градове и стране, како е възможно они да са опазят от Теджаловая прелест?” А он отговори: Ония в домех и во храмех своих да призивает Бога и сас непрестатними молитви да молят Бога. Тако е възможно ним да са избавят от него.”

Коги поиде Теджал и на Вавилон града, тогива хоче да са яви святий Енох и ще укроти Теджала и хоче да му рече: Теджале лстивий, ти си лживец.” И коги му рече това, тогива хочут да са явят двеста хиляди челоуеци муслимани от войската Мегдиева и голяма баталия хочут да упаднат и от двете войски по тридесят хиляди челоуеци. Тогива Теджал хоче повише да са разгордей. Ала после хоче да са върне да поиде на Римля и тамо хоче второе да са удари Теджал сас войската Мегдиева, и

многѡе падение хѡче да буде и ѡт двете войски.

Тѡгива всякий человек, щѡ да похвати сѡс рука, все златѡ хѡче да буде. Почтѡ тѡгива хлѡб за ядение и вода за питие, и древа за горение не ке хѡче да са найде, почтѡ все на златѡ почѡе да са претвори. Тѡгива на оноеѡе време голям глад хѡче да буде и голямая сухѡта хѡче да буде и сас такѡѡе ѡскудие, и сас такѡѡе множество златѡ вси муслимани. Бѡжие хѡчут да приидут у последнее и бедное издишание. Ала Бѡг пак не ке хѡче да попусти вси да измрут или весма да погинат.

И коги са исполни три години Теджалѡѡе обладание, говорят, како хѡче Бѡг тѡгива да прѡводи някогѡ царя на име Мегдиа. Он хѡче да буде человек праведнейший и сас вяра, и сас вси добродетели украшен, макар да не ѡ прѡрок, ала сас работа и сас добродетел равен сас прѡроците хѡче да буде и многѡ ѡт Теджалѡвая войска хѡче да избий, и щѡ будут останале мохамедани, хѡче да ги утврѡди на вяра и на закон коранѡв, и хѡче да ги приведе в покой и в тишину. И тѡгива на Теджала край и скончание наскѡро хѡче да буде.

Сказуват, коги са исполни на Мегдиа обладаниѡѡ три години, а някои думат тридѡсѡт години, тѡгива, сказува Мохамед, како хѡче да слезѡе ѡт небѡѡ Иса месих, сирѡч Исус Христѡс, и хѡчут да гѡ видят вси муслимани, како хѡче да си положи двете руце на два ангѡла и хѡче да слезѡе сас бѡжественная светлѡст, на всяя свѡят хѡче да са разлей и все хѡче да исполни сас светлагѡ своѡѡ блѡстания и така сас голямоѡе торжѡество и сас неизказанная слава хѡче да са яви на светѡ. Перѡѡ над Дамаск хѡче да са покаже и катѡ гѡ види войската Мегдиева, сас голямая радѡст хѡче да са зарадва и сас голям глас хѡче кѡмтѡ негѡ да викне: „Мир на тебе да будет, ѡ, Исусе, и благѡсловение Бѡжие.” И тѡгива вси муслимани хѡчут да идат след негѡ ведно и да влезнат у Дамаск града. Исус хѡче да има на главу свою зелену шапку и облѡчен сас бѡлии ѡдежди, и сас наперсник, и сас сабя препѡясан и хѡче да держи копие в руку свою, и хѡче да слезѡе и да стѡи на минарѡѡѡ верху великагѡ храма, щѡ ѡ у Дамаск града, щѡ са нарича сегѡ Акѡ минаре. И хѡче да викне сас голям глас и да рѡче: „О, люде Мохамедѡвни, спасение и благѡсловение бѡжие да буде на вас.” И там, на Дамаск, Исус катѡ хѡче да сѡди, хѡчут да са стекут ѡт всяя свѡят человекѡите при негѡ и да приходят да гѡ поздравляют.

Тогива и сам Мегди хоче да прииде при Исуса да го поздрави и хочут да влязат сас Исуса у джамията на деветий час ведно Мегди и Исус сас вси другии муслиманския народ да учинят намаз, сиреч на Бога поклонение. И тогива вси хочут да излязат из Дамаск и сас все войска муслиманския хочут да пойдут на Йерусалим. И тамо на Лотовите градския врата, и тамо хочут да найдат Теждала, и тамо Исус сас копие свое хоче да го прободе и душа его в ад да нисрине. И кров неговая като извор хоче да потече и хоче все море да почервени. И коги убий Исус Антихриста, тогива Теждалова хочут да ги посечат и да ги избият. Ала макар някои от них хочут да побегнут по гориецо и по долиецо да са скрият, ала ония гори и ония места сами хочут да викнат сас человеческий глас и да рекут: Приидите, Мегдиева войска, и возмите тие злии и нечестивии Теждаловии слуги, що са у нас криват. И кога ги все избият, тогива Исус хоче да буде цар на всия свят и хоче да царува на свето четиридесят години в правду и в преподобии и по иститу хоче да суди всия свят. У неговоє царство нече да има неправда, ни зулум, ни оскудност, ни нужда, ни теснота, но все радост и веселие.”

Тогива, говори Мохамед, неверните гявурци, що имаха и почетаха Исуса за Господа и мняха го за патрона, Исус тогива хоче да всите да повелее да принесут салават и да покажут вяру мохамеданскую и кой са гявурци покорци на вяру мохамеданскую, хоче да буде спасен, а кой са отметне от вярата мохамеданская, ония вси хочут да будут избиеци от войската Мегдиева (второе, ето и другое потребление всем христииянам). И като ще царува Исус Христос, тогива Мегди ще умре, и като ще умре Мегди, тогива хоче Бог да повелее на Исуса Христа да уземне сас себе си вся мохамеданская войска и да поиде на Синайския гора и тамо табор свой да постави, почто тамо хоче да са яви оное мресное сборище аджуч-мажджуч.

Той народ, коги поядут вси человеци и вси животни, що са на свето-коги погърнат и да опустошат всея земля, тогива хочут и вся сладкия води, и все моря да изпият, и вся блата и мресоти человеческии коги полижут, и тако сас голям гняв хочут да потребят свето. И толкова много хочут да исполнят вся земля и вси гори и поля, и вси древа, почто нече хоче една птица да найде негде едно празно древо да кацне и да си почине, но хочут птиците да кацват все по нихните глави, а они хочут да ги хватя и да ги ядут, и да ги затриват.

На всите муслимани сас Божие повеление хочут да поидут при Исуса Христа на Синайская гора, почто Исус сас Божие повеление тамо хоче да си постави все войска своя. Но тогива тамо хоче толькава голям глад да буде, почто едина овнешкая глава хоче да са продава за хиляда жълтици и кой повише подаде, он хоче да я уземе. Ала муслиманите токмо сас едно Божие призование хочут да будут наситени, почто Исус хоче да ги научи тако да сторят и хоче да ги утешава сас търпение д пребивають, вий народ аджуч-маджуч и докле са потребят. Ала онии беззаконнии най-после хочут да наченат да стрелят кзъмто небето. И като чуют, како им на Синайская гора собран народ, тамо хочут да потекут и да поидут сас голямоє стремление на оная страна. И коги привтасат да нападнат тамо, тогива Исус хоче да са помоли Богу да би муслиманския народ изволен бил от тоя злий и нечестивий народ, да би Бог изволил да учини милост сас муслиманите. И коги са помоли Исус на Бога, то тогива Бог хоче да создаде някой человеческий вид, сиреч той вид хоче да буде образ беловеческий, ала токмо месо, а не сас кости. Той человеческий образ сас едноє ударение хоче да избий все мрсноє соборище аджуч-маджуч. И после хоче да прати бог някои птици великии, що ке да им будут шиите долги като на камили. Тие птици вси избиении мертвия трупове на аджуч-маджуч, хочут да ги грабав и все у морето (вижте несогласие – че морето и водето все изпиха, ами кое другоє море?) да ги фърлят.

Коги са проминат тии злии времена, тогива хоче да буде на свето голямая тишина и многоє изобилие. Тогива вси беловеци хочут да живеят на свето мирно и неметежно като у рай и у другая световная вещь не има да са упражняват или нещо да работят, но токмо на молбах и умоление, и упоклонение хочут да пребивають.

В то время хоче да възкреси Бог асхабий гиегв, сиреч седем спящих, почто и они хочут да идат след Исуса и да ходят сас него како он поиде. Тогива Исус хоче да са пресели на Медини града и тамо едину матрону жену арапку (о, ужаснаго речения) за жену хоче да уземе и он нея много чада хоче да роди. Ала Исус не хоче да живеи вечно, но след четиридесят години сас сладкая смерт хоче да умре и при бога да поиде.

Някои от них говорят, како хоче да буде погребен близо до гроба Оморова, що е бил един от четири наследници Мохамедовии.

ПОВЕСТ МОХАМЕДАНСКАЯ О ПРИШЕСТВИЕ ДАБЕТУЛ АРЗА

Той истинний вестник (Мохамед своего разумеют) откровение подаде и говори: Когн умре Христос, тогива хоче да са яви на землята някое страшилище человеческое, що му е имя Дабетул Арза. Оное страшилище хоче да буде наглед като животно сас четири нозе, ала нозете му и ушите му хочут да будут подобни на филиове нози и уши и хоче да има един рог на главу свою, като инорог, а кожата му и космите му хоче да будут пестри като на рис. А опашката му хоче да буде голяма и окрлчаста като на караманска овца, сиреч вси землени цветова хочут да будут видени на кожата неговая. И близо при Мека града наверх гората хоче да изникне и да излезе като губа. И за три дни толкова високо и голямо хоче да порасте то страшилище животное, почто сас главу свою хоче да постигне самое небо. И когн начене да са ражда и да изиде из землята, тогива землята хоче да възстане като жена, когн ражда отроче. Оно хоче сас едину руку свою да держи жезл Мойсеев, а сас другую руку печат Соломонов и сас той печат хоче да запечатава муслиманите под имени верних, а гябурите пзи мени неверних. И хоче да говори арапским языком. И тая реч непрестанно хоче сас голям глас да вика и да говори: *«Блефтет улагъ ала еззалимин.»* Си ест: *«Ударение Божие на лютих и неправедних.»* И оттогива хоче да буде на землята безплодство на все, почто никоя жена не че може да роди чада, ала някоя жена ако са случи и да роди чадо, ала на то дете хочут да будут прилепени нозете му заедно на главата му и согбени.

О солнце, како от запад възходити имат, а не от восток

Или когн царува Исус Христос, или когн умре, таковое известие имат, како тогива у единая нош солцето хоче да възлезе най на превисокое небо на арш, що е там престол Божий, и да припадне на нози височайший небо, и хоче да са поклони Богу и да му са помолн да позволи Бог и тому мало время да си почине от непрестаннаго труда и от многое хождения, и хоче да изпроси позволение три дни и три ноши да са не яви на свете, в което время тие обичай имат да учинят ношнии молитви и до зори да ги продолжават. Тогива, като хочут толкова в долги и непрестанния молитви да пребудут и хочут да са утрудят, и не че могут вече да стоят, но хочут да излезут из домов своих да гледат на звездное хождение, и като видят како они на своих местах стоят, и ще наченат да говорят: *«Колко ли мало спяхме у тая нош»*, и това като рекут, и пак хочут да са

обърнат на молитвах, и три дни това хочут да учинят. Тогива, що са у них мудрии, хочут да познают толкова долготу ношей и хочут да разбудят неразумните, и той час хочут да улязат у джамиите и да наченат да просят от Бога милост и милосърдие. И коги са исполнят три дни и три ноши, тогива вси человеци хочут да обзърнат лицата свои на запад, исчут да видят солцето, како ще са яви перво светание человленое и солцевое блистание. И като видят това, тогива хоче да обземне человеците някой страх неизказанный. И тако като хочут да са чудят и да са изумяват: ето солцето от запад хоче да излезе на то противно, почто от запад кзмото восток, ала тогива противно, почто от запад кзмото от восток хоче да путешествует.

И той час и луната заедно сас солцето хоче да излезе, ала равна хоче да буде сас солцето и на светлост, и на сияние, почто человеците не че могат да ги разпознаят кое й от них солнце и кое й луна. Ала после по малое время луната хоче да начене да пожелтява и пак на превая светлост и образ свой да възприемне.

ПОВЕСТ О ЗАКЛЮЧЕНИЕ ВРАТ ПОКАЯНИЕ ВСЕМ ЧЕЛОВЕКОМ

По оном страшилищном солнца от запад восхождения тогива хоче да са закличи покаяние врата на вси человеци, почто ни на единого грешника покаянието Бог не че приема, ала възможно е за буде освен них, що са у вяра родили. И тако изволил лжепророк Божий да покаже, како покаяния врата стоят на запад и толкова са сегги широк, почто от единого затвора их до другаго сравнява са далекост четиридесят години пут. И от создание света никогни не са заключени, но всякоги пред грешници человеци отворени стоят. Ала тогива, коги са закличат, и вернии, и невернии ща наченат горко да плачат и да са грижат зарад спасение свое. Ала е напусто тогива покаянието на грешниците.

Попитан бил Мохамед: „Ами в тие дни, коги излезе солцето от запад, тогива скоро ли хоче да буде скончание света?“ А он отговорил: „След петдесят години.“ Почто близо при край скончания света, тогива като ще са срещнат двоица старци, и хочут да са питат един други: „Когни са роди ти?“, а он ще отговори: „Тогива са родих аз, когито солцето от запад изхождаше.“ Ала оний человек, що ке отговори, он хоче да буде брадом побеляя, та от това е възможно да познайш, како оний человек има

петдесет години. И това после рече пророк, како Дабетуларъз освен първо дхождание свое и още два пути треба да са яви на свето пред скончание света.

ПОВЕСТ МОХАМЕДАНСКАЯ О ВОЗВРАЩЕНИЕ КОРАНА ПАКИ НА НЕБО, ОТНУДО ЖЕ И СНИДЕ

Напоследи книга Коран и учение корановое весма ще погине и из книжное хранилище, и из ум и память человеческий. Почто тако хоче да са случи: у някой пяточен ден по мохамеданскому обычаю хоче да поиде мохамеданския народ у джамията на молитву. И тогива хатиб, си ест утец корановий, хоче да повели на муезинам певчим да възлезе на минарето да пое езан. Но по Божию повелению той час Гавриил Архангел вси корани книги хоче наскоро да ги собере отсюду и да ги вознесе сос себе си на небето. А хатиб, като хоче да са труди, да възгласи и да рече: „Слагеи дуа Аллах”, си ест „Слава Богу”, що е първото начало на главу Корана, ала напусто труд. Почто народ, като види хатиба, како са толко забави, хочут да му рекут: „начени по-скоро, та прочети Корана, почто време за намаз приходи”, а хатиб ще отговори: „Аз начал бил сас драгое сердце, но молю ся вам, скажите ми како се поченява первая глава корановая, що е фатиге”, си ест початок. И ни един от толкова народа не има да са найде да му покаже или една реч от Корана да помни. Тогива голямое смущение и мятеж хоче да востане у народа и той час хочут да потекут миграб, гдето е обычай да полагаат Коран книга, и кога уземат Коран книга, и като я отворят, що найдут бели хартиите. И като видят това чудо, тогива страх и грижа, и плач голям хоче да викне на Бога. А Бог хоче да му рече: „О, слово и глагол мой! Защо си учинил тако?” Ала Коран книга ще отговори: „О, Боже и Господи мой, затова учинил тако, почто не има кой да мя прочете, И макар да има някой да мя прочете, ала не има никой да би исполнил заповеди мои. Затова аз, като изидох някоги от тебе, тако и сеги пак при тебе дойдох, у тебе да са насея и да са скрия.”

И коги буде това, погива Дабетулар Арз третия пут хоче да са яви на свето и тогива дим хоче да прииде на всия свят.

ПОВЕСТ МОХАМЕДАНСКАЯ О НАПАДЕНИЕ ДИМА НА ЗЕМЛИ

Духан по арабски наричається дим. Зарад тоя дим гвбвряг, како или от небето хоче да упадне, или из землята хоче да изиде. И тоя дим хоче да покрий вся земля четиридесят дни и четиридесят ноци, и хоче вся земля да покрий като някоя густейшая адская темнина и вся свят хоче да померчи.

Муслиманите тоя дим хоче да удари на болест, а гявурите хоче да ги упои и толкова безумни хоче да ги учини, почто не че знаят како и що чинят, и от това задимение много хочут да са задушат и демони, и человеци, и птици и да погинат. И след четиридесят дней хоче помале да начене небето да са изяснява и оная дим да са развеева и да буде свет на землята.

ПОВЕСТ МОХАМЕДАНСКАЯ О ТРУБЕ РОГОВИЙ В КОНЦЕ МИРА

Рог той или труба, сказуват мохамеданите, како е толкова долга, колкото пятстотин години пут, и три пути хоче да я найдут ангел, ала първо хоче да са случи на месец Рамазана у пятък, като са тогива муслиманите безбедни и безнадеждни, и напразно ангел Исрафил, що е он ангел смерти, и толкова крепко хоче да възтруби, почто на тоя глас вси человеци хочут да са обезумеят и от страх хочут да изступят ум свой. И от тоя страх децата за един час хочут да остареят, а старците последний дух хочут да изпустят. И вси седем небеса ща наченат да са обръщат и да са въртят като воденичний камен. И от тоя крепкий ек и скриптения вси муслимани хочут заедно да измрут, ала не страшно, но сладко. Почто на тоя глас единий хочут да измрут вси ангели и вси муслимани, и вси животния, а не гявурите. И то хоче да буде по Божию строению: почто после муслиманите да не будут изгорени сас огън заедно сас гявурите да не будут изгорени сас огън заедно сас гявурите (ето второе потребление). Почто после бог хоче да разсипе небето над них. Затова хочут муслиманите напред да измрут, та да не биха после пострадали таквое окаянство. И хочут напред да измрут вси ангели и вси муслимани, и хочут вси погребени да будут. И тогива ангели смерти второе хоче да възгласи оная труба много страшно и ужасно и тоя глас

ангелите (ангелите измряха, ами откуду другие ангели?) хочут да спуснат солцето ниско до земята и хоче да разтопи първо луната и звездите, и вси небеса у един час сас своя люта горячост. И от тоя световний пожар огнений углие и прах хоче да упадне на главите неверних гявуров и еврейов, и дяволов и вси люто хоче да ги погори, и като пепел хочут да бъдат. (Ето друго потребление гявурско.) И тогива свето седем години без муслимани хоче да пребуде. И след седем години третия път пак хоче да възгласи ангел сас трубата, и толкова страшно и грозно, почто от тоя страх хочут да измрут (ето измреха чловеци и животни) вси животния, що са на небето и що са на земята, токмо хочут да останут живи един Бог и четири ангели сас него. А после всия свят и вси градове и страни, и села, и всяко място от своя причина хоче да погине.

Первое падение и погивел хоче да буде на град Мека от някой род, що хоче сам от свое място от Абисиния да изникне из земята като някоя трева и хоче да нападне на меканския страни и всия град оний хоче да отроверже (вижте, молю ви, истинное откровение того лжепророка Мохамеда како са не сравнява говорението му нигде; почто, коги измрут вси живущих на небето и на земята, измислил, како хоче да изникне някой род из Абисиния да отроверже градовете меканския) и камението на меканская джамия хочут да ги положат един на другий и вси в морето (ами камо море, нели го изпи аджуч-маджуч) да ги хвърлят.

Тако хоче да упадне и Медини град. А Басра от глад хочут да измрут. А Термид от чума хоче да ги изтреби. А Мерде град и други индийския градове у вода ща ся потопят. А Самарканд и Бухара, персидските градове от рода Асферова, мучителством изтребится. Такожде и Греция от того рода сотрени будут. А Йония азитическая и оная от потопа хоче да погине. И тако хоче да са отроверже и да упадне всия свят и вси градове и страни. Ала Дамаск после четиридесят години хоче да стои, каквото имат они присловие, та говорят: "Бвел Шам, ахир Шам". И коги са поминат четиридесят години, тогива и Дамаск сас падение хоче да са отроверже. А Африканская страна, на нея гората тамошная хоче да падне и да я сокруши. А Гама сирийский град от могилианов, си ест от татаров, хоче да са отроверже. И другите градове восточнии от тресение земли хочут да упаднат. А страна Сейгун тамошная река Нихан хоче да возкипей и да ги потопи. А страна Мемедан от мраз и от студ хоче да изчезне. А Вавилон и Урфа, и други много градове и страни от сам ели,

сиреч от топлия вятър, хочут да са запалят сас огън и да изгорят и пепел да станат. А Мисир и Илкаир – Нил река хоче да изсохне и от жад да погинат. А Сирия и Европа, и Египет от франците хоче да са опустоши. Почто е на свето глава Дамаск, а Каир опашка. А най-последно йерусалимский храм, що е галилурагман, без огън и без вода хоче да погине. Сто тогива вси муслимани хочут да измрут и да са свершат крайно. И това все за хиляда години и за повече едвам трябва да са исполни.

Сто, от Мохамеда досега броят лета 1217, а на оноу време някои попитали Мохамеда кога хоче да буде скончание света, а он показал указателний и средний перст свои. И спроти това някой арапский шейх на имя Муми-един толкува тоя указателний перст да буде хиляда години, а средний перст пятстотин години. (Ами кои са тия други хиляда години?) Ала они весма зарад това не определяват, но говорят, почто това коги хоче да буде, почто един Бог знай.

Но ми да поидем пак на Мохамедовии откровителнии лъжи: коги са изтребят вси муслимани, тогива ще остане землята токмо сас едни невернии гябури и евреи населена. (Колико крати умряха и паки живи еста.) И тогива Бог хоче да повели на Исрафила ангела пак третий пут да найдут трубата и той час на тоя глас вси невернии бедне хочут да погинат. И коги измрут вси, тогива токмо четири ангели хочут да останут на свето живи, по имя: Джебраил, Микяил, Исрафил и Исраил. Тогива Исрафил ангел хоче да рече на Бога: „О, Боже! Никой не остана жив на свето освен аз един”, и Бог хоче тому да отговори: „Знайш ли ти мене, како есм аз Господ и повелител живота и смерти. Спроти това е потребно и ти да умреш и сам ти душу твою из себе си да извелечеш. Тогива Исрафил ще начене сам душу свою из себе да извлачи и толкова хоче да изкрещи, и от тоя неговий страшний глас, да биха били тогива живи человетецте на землята, та вси биха за едно мигване око все измреле. Тогива Исрафил от тоя подвиг (захмет) хоче да рече: „О, Боже! Да бих знаял колко е тяжко и нужно било, кога са разлучава душа от тяло, та не бил хочел да извелку ни единаму човеку душата от тялото му.” Тако и он коги умре: тогива вся свят хоче да буде пуст – без человетецте, без ангели, без животни – 40 годин.” Тогива хоче сам Бог да рече: „Где сега они, що ся фаляха и говоряха, како е свето нашей наследие. Где сега они, що си подносяха глави свои и сас надутии (горди) перси ходяха и гордыха са. Где да види сеги они безчеловечнии мучители, що не хочаха

да знаят мене за Бога. но повисше други чловеци утесняваха и озлобляваха. Где да види сеги они, що са от мое единство отфърляха и мене дружини препологаха.” Ала тогива ни един не ке да са найде да отговори на Бога ответ. Затова тогива хоче Бог сам себе да рече: Воистину аз все создал есм! Воистину аз цар и Бог вечный есм, що конец не имам никог: ето аз един есм, що приведох вся от небитие в битие.”

Тогива хоче да възкреси Бог ония четири ангели и хоче Бог да повели да из морето, оное, що е под небето арш, да прииде из оное море дожд, що кя буде наглед като мужеское семе. И хоче да иде на землята тоя дожд четиридесят дни и четиридесят ноци, докле буде тая вода верх землята четиридесят лактей. после тая вода, като е из форми и материя мужеское семе, затова то семе хоче землята да го погълне и да го изпий като някоя женская ложесна. И тогива хочут да изникнат на мертвия чловеци плоти их из землята и да са родят като губи, ала хочут да бъдат подобни на поган и мрестота заходная. (О, великая хула и буйство, и юродство, и бледния слова мерзкия Мохамедовии!)

И тогива хоче да повели Бог на Исрафила ангела, що он ангел смерти, пак да найдут ония рог, що има четири ветви (клони), що са високи толкова и самое небо достигают, и ония единия клон досегае херувимите, а на другия глубината земленая проница. И на ония клония има някои малии хижици, сиреч килери. И тамо у тия килери седут все души, що са на свето из умреле чловеци, и всякоя душа стои по чин и по достоинство свое. Ангелските души стоят най-високо горе, а муслиманите души, що са райскии достоиници, они стоят под ангелите на вторий степен. А на гявурите и на евреите невернии нихните души стоят най-долу на третий степен.

Ето тогива и третия пут хоче да найдут ангел Исрафил толкова крепко ония рог и кой час чуют вси души неговий глас, и тогива всякоя душа хоче да излезе от своя си килер толкова борзо, що кя хочут да исполнят отведнож вся ширина, що е между небето и землята, и хочут вси тогива да викнат сас голям глас, и тогива ще слязат на землята и всякоя душа хоче да найде своя труп и в него хоче да влезе. И вси чловеци като от сон хочут да востанут, очи свои ще отворят и из гробов да излязут, и на нозе хочут да стоят. И тогива вси хочут да са приведут на общий суд, где тамо хоче да има мерило праведное, що кя мери и що кя са изпитва вся работа чловеческая. Тамо праведните чловеци милост Божия кя

получат, а грешните и неправедните на огън геенский къ осудят.

Тогива вси ангели седмонебеснии къ обикоят престола Божий и вси в свои чинове хочут да стоят. А человеците къ стоят голи, без покривало, едни над коляно, а други под коляно. И не хоче да са разсмотрява кой муж, кой жена. Тогива неверните гявур и еврей ще наченат горко да плачут и да говорят, и да са молят Богу, и да думат: О, Боже, сеги отпусти нас да поидем пак на свето и да са покаем, и да приемнем истинную веру мохамеданскую, и добрая работа да учиним. Но Бог сас гняв хоче да им отговори: Ви должни бяхте това да учините тогива, когито имахте време за покаяние. Почто тука покаяние не има вече и молба посега вече са не слуша, и милост за вас никоя прокопсия.” И тако вси невернии предани хочут бити на вечнии казни и нескончаемия муки. Ала не вси, но токмо освен ония, когито Бога одинаго верували и изповядали. И то Единство Божии хоче да са помолли Богу за них и спроти това след някой время хочут да бъдат от вечнаго адскаго огня свободни и на уготованное веселое място приведени.

Говори Мохамед: ти знай, рече, како е оно Божие судище за четиридесят години хоче да са соверши. Ала на то оное время единия ден хоче да буде колко на тоя свят сегишня хиляда години. И у оное время, у тия хиляда години, едвам ще буде възможно человеку тогива един намаз да учини. И още тамо грешните человеци, що са тука зле променали все живение свое, тамо они хочут да имат странния образи.” Сто колко беше възможно да са скаже и да са рече вам. Аз все открих вам и показах ви, и много още остана несказано, що не е то възможно да са обемне сас человеческий ум. Затова кой ест премудр и разумява, от това малое много има да разумей. А кой ест глуп и безумен, тому макар и шестотин такovníй вщей да му бихме показали, нищо са не вместява от них во уше неговии.

ПОВЕСТ МОХАМЕДАНСКАЯ О РАЮ, КАКО ВЕСТ РАЙ И КАКО БУДУТ МУСЛИМАНИ ЖИВЕТИ У НЕГО

Рай Кора го нарича Дженнет, а персидский фирдефс. Ала то място на небето ли ест или на землята, сами мохамедани не разумеют и едвам

разсудите могат. И спроти тяхно описание мохамеданския рай не е доволен да го вмести не токмо вес круг лунний, землений, ни всяя свят, ни самое небеса небес, нито неопределенная оная ширина, що я казува Коперник астроном на своя глубокая система и воображава я. Почто казуют зарад общия рай, како е четверобочный и други седем раеве около него са содержат. И още казуют, почто са вси раеве разделени всякий рай особно (башка) и токмо единия, вонкашня рай има осемнадесят прегради. Ала най-силно и здравое нипно предание казува и утврждава, како са вси осем раеве. И зарад она осем раеве говорят, како са токмо зарад муслиманите направени и оставени и токмо они едни хочут да бъдат посаждени като посреде блаженство у него. И още вмишляют и казуют, како са на рая стените создадени из единого маргарита и из камене драгоценни, и едни из диаманта, а други из акинта и прочая, а покрова му все из бисери други и из маргарити. И она осем раеве осем злати врата имат на всякий врата на праговете това надписание има тамо написано тако. На първите врата написано - „Врата изповедание вери”. На вторите врата - „Покаяние”. На третие - „Врата милостины”. На четвртии - „Врата послушание”. На пяттии - „Врата посещение Меку”. На шесттии - „Врата воздержание”. На седмтии - „Врата крепости”. На осмтии - „Врата мученичества”. И спроти това муслиманите, кой от них учинил и исполнил тия добродетели, що са на райските врата написани, у тия врата хоче да влезе в рай невозбранно.

Казуют, како е рай обиколен наоколо сас огненная река, що са зове Араф, каквото и по-отнапреде казахме.

И още казуют, како е рай толкова безмерно широк, почто всякий муслиманин хоче да му буде особно отделено, що кя сам он да си владеи и да си обладава това място. И в оно негово обладание хоче да има толкова градини преизрядни и древа плодородни, и цветя благоухания, палати ,здания, чертоги, направени токмо от единого адаманта, рубина и сапфира, и други бисери многоценни. (Тая лъжа на ум человеческий не са вмести! Отгде да са вземе толкоз широта и на свето на толкоз милиони муслимани!)

Говорят, како изтича изсреди рая една река, що я наричат они кевер, и тая вода на вкушение и на питие превозходи все сладости вина и други сладчайшая пийтическая пития. Почто в рай на муслиманите винопитие хоче да им буде позволено. И от вино коги са напият они, хочут тогива от

него да придобият и да имат светлост на очи свои и толкова остро гледание силное хочут да имат, почто кя гледат открай света и докрай света, и толкова на далеко място хочут да гледат, почто едно кокоше яйце пред нихните очи хоче ясно и совершенно да са види.

И тогива они тамо толкова сварителная сила хочут да имат на стомаха своего, почто колико многое и избылное да ядут и да исполнят чрево свое от ония райские ястия и от овощния плоди, и мед, и мляко, и колико много вино да изпият, все оно сас тенкий и неусетный пот хоче да са изтреби и да липса от него, почто някак да не изхвърлят ония кал навон, та да са омерси рая, каквото имат человеците естественный обичай.

Пак сказуват, како от всякая градина райская хоче да потече оная река кевер, и още други реки хочут непрестанно да текут вино, мед и мляко и нищо не кя да имат оскудно, но все избылно хоче да буде. И още песни, ликование, покой безмерно хоче а буде тамо.

И посреде рая има едно древо, що го наричат туба. на то древо корено е у рай, а верх его толкова е високо, почто досегва небето, и на негови клони хоче да седи една паун птица, що я они таус наричат, почто у тая птица у нейното сердце седяла Мохамедова душа пред создание света седемдесят хиляди години.

И като наченат муслиманите да влязут на рай, тогива ангелите, що пазят райските врата, хочут да ги посрещнат и да им рекут: „Мир вам! Добре приишле! Приидите и сладко видете, и вечно тука да будете!” Тамо студ или пек солнечный не има да са докача до них, почто хочут да седят под сянката божия. Тамо злая или сумнительная реч не има да са чуй от никого между них. Тамо нихние одежди все от коприна сас злато наткани хочут да будут. Тамо съдини и чаши, и люда злата и сребренние хочут да будут ним, що они сами хочут сас них да говорят и да са разговарят, и да разумяват, и като живии хочут да им слугуват и вся служба своя да знаят. И други слуги ангели като злато ще светят и да им слугуват, хочут да прелетяват и да им приносят сахани, чаши, съдини драгии сас ястие и питие прекрасния. И сам Бог хоче да им рече: „Любезный мой, яжте и пийте и безскорбни будете, и лежите на прекрасния постели сас изрядными женами вашими, що са зарад вас наготвени, почти никакво зло или злая работа не има да са докачи до вас.” Ония нихние жени хочут да будут толкова красни лицом и светли като маргарит, що ги наричат они

хури кизлари, и хочут да седят на меки постели, на постлани одроче, все сас злато порфирнии постели, и хочут да испустят благовоение като мюск и амбру и другия различния ароматнии миризми. И още хоче да им рече Бог: Пиете от источника сладости, почто на все достойни ест е без препятие.”

Сказува Коран на глава 26, почто кой муслиманин спечели рай, тому хоче да буде дадено и от существо Божие. За това явно толкува и сказува Мохамедия книга и тако говори: како всякому муслиманину хоче да му са подаде седемдесят палати, все от рубиновии камени создадени, и на всякий палатния двор по седемдесят домове хоче да има за седение, и на всякий дом по седемдесят ложей сас злато и сас сребро украшени, и на всякое ложе по седемдесят възглавке и по седемдесят постелие, и по седемдесят покривки все от злато и багрени, и на всякое ложе простера будет девица хури, що хочут да им свестят лицата като солнце и луна, и звезди, облечени в царский диадеми и обвежани сас предражайшии венци. И още на всяком дом по седемдесят ложници и на всякая ложница сас всякая девица седемдесят крати на ден смешение хоче да учиня храбрый борец и благополучний муслиманин. И всякий муслиманин хоче да има сила колкото сто мужей и не кя да са утрудю от смешение женское. Още всяка ложница хоче да има по седемдесят столоче и на всякий стол посаден по сто и седемдесят златии и сребрении съдини, и в ония съдини седемдесят видов преизобилния и сладчайшия ястия.

Тамо старост никоя власт не че да има над человеческая натура. Но мужието хочут да бъдат до тридесят години, а жени ония до петнадесят или до двадесят години. Повише не има да минуват.

Но во кратце оная вещь да изявим, каквото они сказуват и веруват.

Оное блаженство вечное и вси утехы райские все на плотское свое вожделение полагают и во наслаждение свое похоти и сластей, сиреч кой какова вещь положи на ум свой, и токмо сас една мисъл своя, що му са възжелай и що му са поиска, той час, що им слугуват ангелите, от них хоче да буде тому принесено. И тако още, що да пожелай или що помисли, или що да поиска сердцето му, он отне видимо хоче да са насыти, като да буде ял изобилно и премного. Тамо не има на що да са погрижи или да поскорби, или да са потруди, или да са утрудю, или нящо да му са погнуси. Ала говорят, почто най-сладко ястие хоче тамо да им буде икру (хайвер)

из риба, що я они наричат елбенбут. За тая риба толкуват мохамеданите, како да буде кефал риба, що я наричат греците кефалос, и още смокини и маслини. Зарад това сас тия три ястия на Рамазана ифтар сас них чинят. Перво сас них разрешават пости свои.

Вси мохамедани, сас една дума, веруват, како не е възможно ним всякий муслиманин, що да пожелај тамо в рай, та да не би наишло, освен огън, що е то вещь мало потребна, ала голяма беда принеси. Спроти това някой муслиманин, ако пожелај тамо в рай да пий тютюн, и тој час ангели в самој скорости хочут да му принусет чубук и тютюн, и луле и хочут да я исполняват сас тютюн, каквото е обичај, и хочут да му подадут чубуку в руку его. И тогива оний муслиманин хоче да поище огн да запали чубуку, ала ангелите хочут да му отговорят, како ним друго нищо не е запрешено в рай от создания его да влезе внутре, токмо е един огън възбранено да са не принеси внутре рая. Ами они ако ищат огън, а они да поидут на ада и тамо да си запалят чубуку, и тамо да пият тютюн дозволено. А они като са боят от ада и не смеят да поидут тамо да уземат огън, и хочут да оставят чубуку, и не кя пият тютюн, та токмо от тютюн и от кафе хочут да бъдат петимни (лишени) (Ала зарад емфие не има да им пише Мохамед ничто, почто то не позна негово време, не имаше тогива). Тоя тютюн они имат го за гнусная вещь, ала между них нито го имат толкова позволено да пият того, нито го имат запрешено да го не пият, ала са рядко нахожда от них да го не пият.

Мохамеданите баснословят, како хоче да има у рай и от животните три добитъци: камила и бурак, и котка. И они хочут тако да са насищават сас райските сладости равно каквото и муслиманите, и вечно на оное блаженство да пребудут, и смерт никак и они не има да видят. Камила тая, що Мохамед ходил сас нея, като още слугуваше на товарищина, и много я любеше. И бурак, що е то от другите добитъци отменное, що на него възседна Мохамед някоги, и ония дивний пут совершил (каквото на другое място рекохме зарад него), сказуват зарад тоя бурак, како бил тоя скот, що е возил Авраама някой время и като умрял Авраам, тогива Бог скрил тоя скот на едно място, где сам он един знаял, и держал го до Мохамедовое дохождание жив, и Мохамед възседнал на него. И котка хоче да буде в рай. Ала заради тая котка двояка история толкуват мохамеданите. Едни сказуват, како хоче да буде оная котка, що е била тая много любезна Мохамеду, що са никоги не отлучала от него, почто Мохамед някоги, като учинял ношний намаз, сиреч на сон грядущий, и тој

час оная котка пришло время да роди котенца. Ала са случи, та седяше котката на възкриле ризи (на харката му) его. И като начена оная котка да изпразня котенца из чрево свое, и толкова са забави, почто едвам до сутринная зара можно би ей да ги изпразни. И колко са долго трудяше оная котка, докле роди, толкова Мохамед долго намаз совершаваше и не хочеше да хвърли котката от ризи своєю, зам да са не повреде нящо. А други сказуват, како е оная котка, що я произведе Ною у гемията из асланския нос, почто тая котка тогива много добро учини Ною и на все неговая фамилия, като изби мишките и избави ги от тая беда (каквото сказахме в главе оной).

Това мохамеданите що сонуват, сас райските сладости и обещаваат си ги сами себе, и крепко веруват, како тако хочут да будут на ония свят ведно сас ангелите, да пеят и да хвалят Бога в рай сас псалми и песни.

Сказуват, како тамо на оное блаженство верх ония муслимани собор хочут да будут тамо три началници, три пророка знаменосци (байрактари): Мойсей и Христос, и Мохамед, и другите муслимани вси равно хочут да приемнат райское наследие и без никое препятие райская сладост хочут да получат. Ала утврдяват, како не може никой да иде в рай перво докле са не очисти на Араф река, и тогива от Араф на рай. Сто е това, що е взето от мохамеданское теологиное фабулское сокровище по нашему предложению, ала макар и да не е много, но мним, како и довольно люботрудному читателю нашему. Каквото някой рече: „От аслан нокти”, тако и ми да речем: „От дракона яд, лесно всякому возможно е да познай и да разумей.

ПОВЕСТ МОХАМЕДАНСКАЯ О МОЩАХ МОХАМЕДОВИХ

Мохамед умрял бил на Медини града, тамо и погребен бил по муслиманскому обичаю, но после (велким) пренесли мощи его на Меку и тамо устроили ему гроб. Затова должност имат мохамеданите да посещават и тамо равно, каквото и мека (това после хочем да скажем) (гроб его на Меку ест ныне, а защо пише и на Медини, не знам). но зарад мощите Мохамедовии, за все тяло его и зарад зуб и одежда, и знамя, и райско езерно пшеничноє, за всите тука хочем известно и пространно да речем како они веруют.

Мохамеданите вси това баснословят, що много сме крати чуяле от них, кои муслимани ходили и посетили гроба Мохамедова, они сас сокрушено сердце сказуват и лъжат, како да са видели труп его и целовали го, и утвржават, како е цял и нетленен (негнил) и бял като памук, и благоволен като крин, и положен лежи у ковчег мраморен, сас драгими коврами (седжаде), сас многоцветни бисери и маргарити украшения покрит, почто да би рекъл някой, що са нахжда болярство у Индия (Хинд), у Персия (Казилбаш), и у все турецко царство. От толкова години може бити да са буде собрало у Мека и у Медини десятий дял тамо от все ония царства богатството нихное, може да не би погрешил никак тоя человек. И спроти тая причина славна е тая реч у турците, що е рекъл някой крымский татарин, що е ходил он тамо на Мека. Почто и татарите имат обичай да ходят тамо на поклонение. А като са върнал оттамо и приишел в дом свой, попитали го своему сродници що е видял на ония светлия и блаженния места. И сказуват, како е тако отговорил: „Мал коп, алган джбок”, тоест видял болярство премного, ала не има никой да го узема, а друго е нищо не видял.

Сас такоя прилика чухме от внутрении дворнии султанский служителие и от другие нихнии книжовнии муслимани, що сказуваха сас голямо благоволение и сас обичайнии молитви зарад Мохамедова зуб, що го ударили някои неприятелие на баталия и избии го. И того зуба муслиманите держат го у царская хазна и до днес и говорят зарад него, како е бял като маргарит, но еднаков ест и на ширина, и на долгота подобен като на другии людей зубите. Ала лесно може да буде и во усумнение оний зуб человеческий ли ест, а не како е Мохамедов, ала у них никой са заради това не усумнява.

Тako и зарад мохамедовая риза веруват и имат я у себе като някое голямо сокровие, що е от вся свят най-скрупое, що я они наричат гиркаи шериф, сиреч святая риза. Ний сами сас свои очи не случи са да я видим, почто я у годината веднъж изваждат, зарад освещения води износят я. Но много я някои видели и от них чух, като сказуват, како е изтъкана от камилская волна и не е украшена сас никой цвят вапний, но каквато е бяла оная волна по естество свое, такоя ест.

Тая харка Мохамедовая имат мохамеданите обичай, та са собирават множество книжовници нихнии високии лица напред три дни Рамазана на султанский внутрении палати и совершават обичайнии свои молитви. И тогива

изваждат оная харка Мохамедовая из позлащен ковчег и принесут една голяма съдина сребрена, сас вода исполнена, и на оная харка поли ея омочават, в онаю воду, и после тая вода не токмо що я имат за светая, но веруват, како е нетленна и освещава вся. Зарад това от тая освещенная вода, що е потопена харката Мохамедовая у нея, множество муслиман наполнят от нея стекляница съдини и запечатват ги сас хазненою общию печатию, и проваждат ги по вся град дар на везиря и на реджалите, и на пашите, и на другии достойнейшии и знатнейшия лиц, и тако имат обичай тая вода да я разделяват на все богатия людей. Тая вода они пият на Рамазана, коги заходи солнцето. Тогива разрешение пост, почто посту перво сас вода разрешават, а после сас ястие. Тогива от оная вода у другой по-голямий сосуд капнат три-четири капки или повише и пият по мало от нея во все Рамазана, и имат я, како нетленна пребивает, а оная ест вода, каквото и другия води.

И още баснословят мохамеданите, како имат у султанското сокровище едно зерно житное, що го е принесъл Архангел Гавриил Мохамеду от райските ниви. зарад тая причина тако сказуват. Някой време Мохамед скорбил и усумнявал са сас мисъл свой: каков ли би бил оный плод в рай, що яде Адам от него и согрешил противно заповеди божию, и принесъл смерт на все естество человеческое? Тогива Гавриил Архангел по Божию повелению принесъл тому това зерно житное и показал му, како не другой плод, но жито Адам ял и согрешил. Ала како е и отгде ѝ то зерно влезло у султанское сокровище, не можихме да издириме. Но сказуват, како е то зерно материя житное и на големина превозходи гусеное яйцо, но нест известно твердо каковое ест то зерно материал, житное ли ест, или художеством устроено ест.

И още имат знамя, що го они зовут санджак-шериф, и твердо веруват зарад него, како е от Мохамеда сочинен, он сам перво направил, едно, во знамение пророчества своего, другое, зарад власт свою, що го наричат алем исанджаки шериф, си ест знамя святое. Нам са много крати случи, та го видяхме, почто го износят, коги хоче да поиде сам султан на воинская похода или виший везир неговий тогива го предава тому и проважда го сас полная власт.

Оное знамя учинено ест из материя севилна (коприн) на зеленый цвят и на него написано ест сас нашвения златия слова изповедание вери мохамеданския. Като вехтвое, та го не развият никог, но свито го носи

накиб ефенди (зараз него виж в граве о нихнии джамииники). тогива древо копиеное или железяное не имат, но вместо копие алем носят на таковий образ сочинен от чистое сребро, що е насажена отгоре рогатая луна. Ала са тая работа види, како не е от давное време уредена.

Коги хоче да иде султан или виший везир противонеприятеля своего, носят го напред того сас голямая помба (торжество) славно, сас многое множество войска и велможы идат след него. Пред самия султан преходи една камила, украшена сас златий ковчер, и на нея златий ковчег, сас преизрядним мастерством направен и украшен, колико единый лакот има долготы и ширина наполи. У тоя ковчег держат книга Корана (зарад тоя Коран книга мнят, почто е оный Коран, що го е написал Абубекир, Мохамедовий наследник, а оный небесный Коран, каквото они сказуват, не са нахожда сега у них, не знаят како са дяна и како липса) и оная харка Мохамедовая, що я до скоро рекохме. И това знамя и все тия вещь носят сас себе, коги пойдут на баталия противно душманина своего. затова са в правду хваляше Йван Третий Совецкий, крал полский (лешкий), како е узел това знамя Мохамедовое от турците на баталия под Виена. Ала не е то истина, почто тогива бил виший везир Кара Мустафа паша и главниший вожд над войската турецкая и като разумял и видял своята работа како са разваля войската му и на отчаяние приближава, а он другое сокровище, що е имал, все го оставил, но у зел токмо то знамя и ковчега и приял ги при себе си да ги опази сам и не дал ги другому никому. И още отнапред ги бил узел, докле още не бил пришел в Стригонию. Воистона тогива поляка (ляси) узели едно знамя от турците, ала било то знамя пашовое, що имат пашите обичай, та носят сас себе си таковое знамя, що прилича и то на Мохамедовое знамя. И тогива поляки мнели, како да са узели оное Мохамедовое знамя, но ест това истинное.

ПОВЕСТ О ХАДЖИИ МОХАМЕДАНСКИЯ, СИ ЕСТ КАТО ХОДЯТ МОХАМЕДАНИТЕ НА МЕКУ НА ПОКЛОНЕНИЕ ГРОБА МОХАМЕДОВА

Четвертая ест тая мохамеданская религия, си ест шарт муслиманский, да ходят и да навеждат светия места: Мека, Медини, Иерусалим, Дамаск и Света София”, що е на Цариград. И тако на все тие места като ходят, каковая церемония и каков устав имат, и коги ходят, и що учинят тамо, и какви са тия места, и защо бивает, во кратце да скажем вам.

Мохамеданите сказуват и веруват, како и меканска джамия от самага Аврама соградена и направена, почто на то место Аврам бил поставил чадър свой, а наоколо табор и войска своя. Известно знаят и имат история написана, како е тая джамия соградена и направена в различни времена от сарацинските господари и от турските султани, а най-више от султан селима, що узе и покори арапска земля и много широко и високо въздигна тая меканска джамия, ала тая речи, що го е Аврам соградил, пак я не оставят никак.

Сказуват, по Божию повелению като начел Аврам да соградява и да прави тая меканска джамия, тогива вси гори подали сами камене на десет камене един. От някоя невидима сила Божия от всяка свят повдигна са каменето доброволно от само себе си и приносяха са, и приходяха сами тамо като живи, и сами са зидяха, где беше потребно. (Ето чудна баснословия.)

Ала дявол, като видя, како са созида и направя са таковое святое место, поискал да учини препятие на тая благодатная и на все человеци що е полезная работа. Като се собираха каменето сами на грамади да придат тамо за зид на джамията, тако са противно собираха и дяволите и разсипваха оная грамади каменние. Ала Аврам, като видя тая лукавая дяволска работа, и той час узел от оная три камене и крепко ударил дявола и пропъдил го оттamo. Но Аврам перво размери джамията и забележи я колко хоче да буде широка и висока и що беше потребно вар, пригответи, а после каменето от всяка свят сами приходяха като живи и всякий камен сам отхождаше на место, где беше прилично и потребно, зидяше ся и нареждаше ся. Тако и варо, и другое устроения здания сами като живи са повдигаха и тако са джамията направляше и совершаваше. Ала са и другое препятие учинило на Аврама, почто толкова долго и много трудяше Аврам на тая трудная работа, а гледаше, како стените на джамията от един возраст человеческий по-нагоре не могат да излязат никак или по-високи да бъдат. За тая вещь много са оскорби Аврам и прилежно моляше Бога да би изволил Бог да му помогне на тая скрoв. И Бог повелеял един час да не чака, ами да покрий сас покров джамията. И Аврам са покори на Божието повеление и покрил я отгоре сас покров. И като я совершил, тогива оная джамия наченаха стените ѝ наченаха да растят сами из землята – като някоя младая овошка по мало растяха и излязаха нагоре и тако ден от дне приидоха на совершенство и на мерная висота. И тако чудесно совершена била меканска джамия.

И като са совершила, сказуват мохамеданите, како тогива влязъл Аврам внутре и като видял таквая чудная красота, подивил ся и помолил ся Богу и рекъл: „О, Боже! Кой прииде на тая джамия да пролей молби пред теб, да буде услышан и от муки адския и арафския да буде избавлен.” Тако и Бог не преслуша моление Аврамово.

И още оная джамия, каквато е сеги извнутре керепичная, а отвон каменная и четвероугленая е, и толкова е широка, сказуват, како са собираат у нея петнадесят хиляди човеци и повиеше. Кубето е отгоре отворено като на султанските гробове турбето или на други гробове велможнии. И насред ея има хауз, сиреч езеро собрание води, и на стране ония, що е между восток и полудне, въздвижен има тамо камен, що го миграб наричат, си ест олтар, и ония камен черен ест наглед. И веруват, како е той камен принесен от рай Мохамеду сас Архангела Гавриила. И още напреди има отделен притвор, що го они гарем наричат. Прилича като нашите церковнии олтари, що не имат позволение всякий муслиманин да влезе внутре. Таково вси храм оний нарича са киябе, ала го они призовават Бейтуллах, сиреч дом Божий, или Бейтулмукадес, сиреч дом светий. Яще го наричат Сифетул дженнет, сиреч образ райский.

Самая тая джамия има седем минарета, що поят на них езан. Сказуват, затова е тако соградена и снаправена, почто е землята на седем страни разделена, та от всякая страна да текут муслиманите тамо и да са превлачат като сас някоя вишная сила магнитеская и сас благословение Аврамово да са собираат тамо.

Онова място, гдето е гроб Мохамедовий, направен е и положен отгоре камен като тюрбе гробищное. На всякая година турецкий султан проважда тамо по едно седжаде черное платом, що е сас златом тканом и сас маргаритом швено и изперщрено, и покриват оное тюрбе тамо сас него. И тако сас султанское произволение проважда тамо и индийския цар, и именския биле от султана и на персийския шах, та и он пратил тамо новое седжаде и покрил меканския гроб. И като занесут тамо новое седжаде и покрят сас него гроба, а вехтото сокриват у джамийское сокровище. Затова сказуват, како има оная джамия безчетное и неоцененное сокровище и богатство.

Определено е на всякая година из всеа лиотманское царство четириндесят хиляди хаджии да поидат на Меку на поклонение. Ако ли не

е възможно толкова да са изпълнят от самоволно събиране, султан дължност има от свое сокровище да откупи сиромаси муслимани и да ги изпълни толкова, каквото рекохме.

Имат обичай всеумудренници на три места да са събират, коги отхождат: на Цариград и на Бакаир, и на Дамаск. Почто от Цариград два пътя има – едни отхождат по морето и минуват от Бакаир, а други отхождат през Анадолия по сухо. Ала на месеца Рамазана вси дължност имат да са съберут на Дамаск и тамо Рамазана да держут и да го совершут и коги учинят Байрама, след третия ден път уземат къмто Мека. Почто дължност имат да поидат и да са найдут тамо преди Кубран – байрами три дни. Ала дължност имат първо на Медини града да поидут, що го наричат Мединей муневерре (Медина Божиим сиянием озарена) и още го наричат Мединетул Неби (град пророческий), почто тое град ест отечество Мохамедовое, а гроб его у Мека ест, тамо го почитат и целуват го.

Гробница неговая ест соградена от камене мраморнаго и са черное серджаде покрита ест, каквото рекохме. И две таблици мраморни има тамо на него – една таблица до главу его, а другая до нозе его. И тая таблица, що е до главу его, на тая написано е арапским словам: Сей гроб ест мохамедовий.” Ала никой от человек не е видял труп неговий. Ала мохамеданите сказуват и крепко утвърдяват, и несумненно веруват, како стои и до нине цял и нетленен и като памук бял сас колко ли благоволение почитат оное място той лъжевероятний народ и неговий и невидимий и незнайний труп. Но да скажем зарад това вкратце и добре да разумеи обмана и лъжа нихная читател наш.

Някой перский цар пожелал да поиде на Мека и изменил свое царский одежди, почто на царя лесно не е възможно да остави свое царское управление и да се отдалечи толкова от землю свою и да ходи да навежда светии места. Ала он все това оставил и поишел на Меку, и много многоценний дар обещал оному началнику шейху, и молил го да изволи и да му покаже пророческое тяло. Ала оний шейх, макар да бил толкова сребролюбив и хочеше да му учини волята, но или не имаше що да му покаже, или мнеше, како не е достоен человек грешний да види такое блаженное тяло, и рече му: О, приятелю, аз тебе да тя покажа това тяло пророческое, възможно е мене да учиня това. Ами како смееш да погледнеш на оное тяло сас такива грешнии очи, що е то сас Божия

светлост озарено?” А цар му отговори: Дай, Боже, веднъж да са удостоя да го видя, и у той час сляп да буду.” Ала видял ли, или не видял, или не имаше нищо да види, историк за това не казува нищо.

Султан Баязид, като умрял отец его, Мохамед Вторий, позован бил от вся началнейший народ да възприемне царския престол. А он не хоще да прииде, но рече: Не могу сега да пойда за царство, почто имам намерение да поиду на Меку и на Медини на поклонение и надея са да видя святое тяло Мохамедовое и да го целуна, и да си отрия лицето от ония прах, що са ходили ноги неговии. Това е мене по-благополучно, а не да възляза на престол на това световное царство. И тако за девет месеци възприял время и царство свое оствали. Предал го да го управля Куркуд, син его, докле иде он на Меку и да са възвърне у Цариград. Тако и он видял ест или не имаше нищо от види, не има никакво показание, ни говорка нигде ни от кого.”

Зарад това нхное благоговение да би рекъл някой человек, како са тие муслиманни много люботрудни и непреодолянная трудност възприемлют, мни ми са, како не би погрешил. Почто освен други широкія земли, що путува той род от страни европейския и от азиатическия, и от африканския страни, що са простира и до дамаска, а после от Дамаск до Медини, а от Медини до Меки, що е оная земля весма пуста, песчана и пут безводен, що не има ни гостинници, ни реки, ни източници, затова какво по морето, що плават, тако и тии игли полюс указующии, и требуют по звездное управление у пут да пойдут. На няколко места сас помощ турецкаго султана направена има стелни широки зарад вода и гостинници, ако са случи някоги много дожд, да са собира няколко вода, ако ли са случи суша, а они стерни празни останват. А навремени случава са бурний и силний вятър и всите сас песком засипва, макар да са поставени люди тамо и определени на това зло да помогват. Ала казуват, почто тамо прах и песок повдигат ся от вятру като талази морския от място до верху височайшии фиников (фурми), и ония песок и прах вси води засипват и покриват. Та спроти това всякий муслиманин нужда има да приготви себе воднос, от кожи сошитий, и наполня го сас вода, и верзи го на камилата, и носи го. И он пий из него, и скот свой напоява и у толкова пек, що кипи горечост като море, сас това угасява жадност свою. На тая нужда безводная помогва и султану, почто повнше от две хиляди водносци наема и проважда ги сас началник, що ги наричат саккабаши, и сас негово повеление вси водносци сас хаджините заедно отвождат сас

них и сас голямии воднонси носят на камилите свои вода. И близо вечерта, где обнощуват, приносят тамо вода и разделяват на все хаджии по мало, и тако проминуват ония безводния места.

Освен тая беда излазват на пут и разбойници (хайдуги) от арапския народ и докле не уземат четиридесят хиляди жълтици, що ги имат на всякая година от хаджиите като милостиня. Наричат го сурре. Проважда ги султану сас емиргаджа, що го поставя султану или от двора султанскаго някогю началника, или повелява султан на дамаския паша на тая служба да поиде сас хаджиите заедно. Почто, ако не дадут онии обичайнии жълтици на арапските шейхове, не е възможно на хаджиите да проминат ония пут без препятствие (без кидер). Почто арапите арапите стерините воднии изпразнят или мертвие псета хвърлят у стерните воднии, или другии нечистии животния мертвечини. А навремени сас явная баталия сас оръжие нападват на них, грабят и убиват ги. Ала макар арапите да бъдат мирнии, пак не е възможно, докле не има сас началника мало войска от сиромаси човеци, наемани сас как да ги вардят.

Ами колико ли умираат от них от жад и от ония лютий пек и от другии много различния болести и недуги бедно погинват на пут. Ала тая смерт имат я они и мнят, како е оний муслиманин равен сас мучениците. И сас таковий труд и сас таковая беда приходят на ония кладенец, що течет изобилно и що е далеко от мека на три дни, що го зовут Абиземзем, и зарад той источник баснословят: като разплодил Аврам Сара и она пошла у тая пустиня и вода не имало тамо да напои сина своего Исмаил, и хвърлила го и оставила го тамо сам, зарад да не види гибел его. И он тамо толкал сас ноги свои и произвел тая вода. И тамо от тая вода благоговейно пият вси и прохлаждают ся, и три дни седят тамо, и оттамо проваждат емиргаджа вест (хабер) до меканския шейх и подава му известие, како идат хаджии вси здравии и неповредени и приишле са на земзем вода. И ония шейх, колико гостей будут, толина курвей приготвя. Должност има сас цена да ти наемне, почто сас них онии хаджии должност имат на все нощ оная пред байрама да са смесят сас ония курви на горе Араф, за да възмогнут да отблагодарят на Адама и на Ева и сас своя похот и вожделения да принесут като благоприятное приношение, сиреч като курбани, толкови фараши, сиреч слуги, да оставят тамо от семето свое. Зарад да очистят тамо домовете и гостиниците нихнии и да слугуват на хаджиите, що и имат обичай за уземат они от всякогю хаджия всякий слуга, що му е слугувал тамо у онии дни, докле й

седял тамо, по една жълтица. И като седят три дни, на утре са подегат и востанват от оная кладенец и хватят път къмто Мека и в четвѣртия ден постигват град Мека (тоѣ град доволно широк ест, ала не има насколо ограда и броят го, како има у него колко до тридесѣят хиляди жители.) И оги придут хаджиите тамо, всякий хаджия отходи, що му е наготвено и показанная тому гостяница, сиреч одая, и тамо токмо два дни седят и поудъхнат си. А на третия ден вси мусафири, тако ги називають, докле не са прише да са поклонят на меканская джамия и на горе Араф, собират ся по пладне на джамията и тамо перво пред судия показуват марториннии свое писма, що го они гуждевет зовут, и обявляють, како или сас себе си свои жени привели, или други тамо наемнали (почто тамо не е възможно никому хаджию да буде вдовец, без жена, що хоче на другая нош да са смеси сас нея; ако ли не има жена сас него тамо да са смеси сас нея на оная нош, не е лепо тому да влезе у святий храм Мохамедовий повише са смертний грях вменява у них), и от них що са заченат и родят деца, узема ги шейх и отхраня ги, и облача ги, и гледа ги от джамийския доход, докле придут на возраст. И от них някои дава да са научават книжное учение, а други на другоє някой мастерство. Ала по-многo биват фараши, сиреч слуги, на хаджиите, тамо докле седят, и зовут ги на име нефес огулари, сиреч синове духа, почто са родени по любов и по вожделение Адама и Еви. (Боже благий, дали си ти тако создал человека за напусто на свето!) И тако, коги испита судия вси, повелеят им вси хаджи да си соблякут одежди свои все и да останат голи весма, токмо срамнии удове свои да покроят сас бялоє платно да са обверзат и тогива тако гол всякий да влезе у джамията. И като хочет менци и всякий на верх глави ги похвърля. Каменци она наречат алхумар. Това като учинят, казуват, како са уподобяват на Аврама, каквото сас камъние разподил он дяволите, тако ги они разгонват. После огледват четирите рогове на джамията и она камен, що казуват, како са на него изображени ногите Мохамедовии, и целуват тамо. После приходят до гарема, що е като олтар. Ала е запрешено да влязат внутре, но има желязная рашетка и през нея принесен (зарад того казахме на другом месте). После учинят обичния молитви, сиреч кланят ся, и коги свершат кланяние, тогива пак облачат одежди свое и отходят у гостиници свои.

На втория ден, сиреч преди малия байрам три дни, собират са вси хаджи на едно място и тогива уземат сас себе она наемния жени и сас голямоє торжество и сас толкова пушки и топове хвърление възлязват вси пешие на оная Араф гора и всякий хаджия носи сас себе си по един

овен за курбан да го заколи. И тамо на оная гора три дни и три ноци седят и сас непрестанное плотское сладострастие проминуват и смесят са сас жени свои кой има сас себе, а кой не има своя жена, а он смесея сас оная наемная жена. И тамо има близо река и у нея учинят гусл и абдест, по примеру каквото хочут да са очистят на оная огненная река. Веруют, како са очистят и освобождават са от вси простителния и смертния грехове. Затова са пазят да не са случи някако заанапред да согрешат.

И тако като са очистят в оная поток все мресоти и беззакония свое, тогива възлязат на верх гори Араф и перво тамо заколят овните свои и оставят ги тамо зарад сиромасите арапи да ги уземат и да си разделят месото им. Заради тие овни веруват, како на судния ден хочут да бъдат камили и на них хочут да възседнат и да преминут огненная река по моста Сират и да пойдут у рай (о чем гледай в главе о Арафе). После, коги възлязат на верх гори, перво тамо два поклона учинят на память или за услугвание любов на Адама и на Ева. Почто (мохамедан мнение) они, като ги изпъди Бог из рая, перво на оная гора видели един другий и по естеству плотское смесили себе и причестници били на общее утехи, и сообщили себе взаимно общим изволением от двое страни благая, що отнапред това не знаяли, сиреч Ева подала на мужу своего цвят девство свое (що са то перво празнува у мохамеданите на рай това да имат), а от Адам отдал Еви чадородие плодородие зарад умножение рода человеческого орудие и канони сообщили, що без них не бива ни грешник, ни праведник на тоя свят (по нихное мнение и на оная свят). Това все коги учинят на престца Адама и Еви воздание, тогива учинят обичния молитви и по них после обемат ся взаимно един другий и целуват ся братя бивають сас хаджилику, и марторисват ся пред Бога един другий да го вардят и да го почитат, и оттогива наченат да са назовават сас новое название хаджи, сиреч, како са совершили това странствование, и сас това именоване бива и до смерт свою. Ако са е назвал някой муслиманин, докле не е поишел на Меку, Мустафа, а коги поиде тамо и прииде, тогива го именуват гаджи Мустафа или приложават му алтикула ел гаджи Мустафа. Тако и на другии говорят.

Има и другое сказание защо е оная гора Араф у мохамеданите толкова славна и за свята я имат, да скажем читателю нашему. По мохамеданскому баснословию, като са созидал мекинския храм, сиреч меканская джамия (каквото и отнапред рекохме), всите световная гори

отдали и пратили на десѣт каменя един камен от себе си, а тая гора не е знайнѣ от каквоѣе случение удержана била и не подала от десѣтину камене свое на време благопотребноѣе и не предпочела тая вещь. А като са свершила тая мекинская джамия и камене вече не били потребни, тая гора после са разбудили и наченала горко да оплаква свое нещастие (злочестие). Като я видял Авраам, че плаче, аджидися я и повеле ей да не плаче и да не скорби. И показа ей място, да поиде тамо, гдето е сега. Почто отнапреде много на далечно място била, у някоя индийская страна, и десѣтину свою тамо да положи. Още това прорекъл Авраам, како всякому муслиманину хаджию, кой прииде у Меку на поклонение, ако не възлезе на тая гора да са помолѣ и ако са облени, тому муслиманину хаджилику не е полезен, нито е сработно поклонение и моление неговоѣе, ако не учини вся това на тая гора, каквото и рекохме.

И като совершат хаджиите все тая церемония, вси заедно возвращават паки сас един табор до дамаска града, а от Дамаск позволено ест е всякому хаджию да поиде в своя си. Сто това е муслиманское кябе и хаджилик, що го веруват, како е тая хаджилик ключ на райское царство. А онаго шейха и шерифа, що е первоначалник на мохамеданское пророчество и на престол его наместник, мнят его мохамедане толико власт да има голямая, каквото мнят и католиките папа римскаго. И ето това у мохамеданите перво е и почтеннейшии място.

Вторѣе място имат след кябето почестно и свято Мединей муверре, светлая и божием сиянием озаренная Медина (ала заради нея поизперевн сказахме).

Третѣе място за поклонение достойноѣе имат Кудшериф, сиреч святая святих град святий Йерусалим. Някой муслиманин, макар и да не посети гарем шериф (такѣ нарицают храм йерусалимский), може пак да са нарича гаджи, ала хоче да буде совершен, должен ест непременно да посети и тогѣ храма, почто може и друго да са наречи – ел гаджи билакуде, тоест хаджи без святаго Йерусалима. Почто у йерусалимския храм кой поиде, обичай имат благоговейно да го посетят. Ала не знаят историята, що пише заради римските императори и заради вавилонския цар колико ли крати тая град и тая Соломонов храм бил разсипан и не останало било на него камен на камен. А они мнят, како е той храм, що го е Соломон цар еврейский создал. Почто и той храм приличен на меканския храм, свѣд има отворен. Воистину изрядна работа, како е след великаго

царя Константина сас много иждивение от великаго царя Юстиниана обновлен и разширен. И внутре друго нищо не има, токмо камени, що баснословят мохамеданите зарад него, како виси на яра и без никоя подпора на воздух стои. Сказуват мохамеданите, како е оный камен той, що хочеше Мохамед сас него да възлезе на небето, тогива и камен той наченал след Мохамеда да поиде. Но Гавриил Архангел рекъл на Мохамеда, како е повелял бог тому до токмо того самаго да възнесе на небето, а не и камен. Тогива рекъл Мохамед на каменя: „Дур я мубарек”, сиреч блаженне. По това и веруват, како той камен и досега стои на то място и кой муслиманин поиде тамо на посещение храма, минува и проходи под него.

Още сказуват, како някое време една благородная жена проходила под него да промине, ала била непразна и като видяла каменю како висия над главу ея, нищо не има отдолу да го подкрепи, убояла са много и тоя час на оное, самое място изфърлила недоношений плод свой. Затова, заради да помогнат на това зло, още и тая фабула да са покрай истинно сас изрядно покривало, зарад да са уверят лесничко простите человеци, два мраморнии столпове положили на предния двое рога каменя, но краювете на столповете каменя като не достигат, оградиле все камен наоколо сас железная рашетка, да са някако не познай оная лестная хитрост оное място откуду и како висит тоя камен.

Тая истинная вещь сказа мене някой турчин, що беше мене много дружный приятел и на мохамеданское безумствию не беше от все сердце толкова прилежателен. Камен той като трапеца ест четвероборочный и на долгота четири лакти, а на широта три лакти и единю му край водружен ест на самой стене церковный, що е къмто пладне внутре скрито, може да буде сас олово или сас свинец (куршун), сас железо крепко заклепан. Ала края му, що е у стената, близо до стената колко две пяди стесан ест тако нагоре от половината повече и види ся, како е весма отлучан от средата. И истина тако ест, почто е он повече от средината у стената вдялан и сас крепкое сверзание отвнутре утвержден, като да буде толщината му равна и на голямина, и на тегота, и що е у стената долгота, не са види. Да са някако не усмотри и не уразумеи от человеците, како е на оный камен средината на стената прилепен, обложили го сас онии густии железнии рашетки. От положение камени онаго всякий лесно може да разумей, почто на оное време, като цветяше церковь йерусалимская, оный камен бил приватный олтар, каквото е и у церквата „Светая София” на

небес и запаля тамо свещите, що са пригответени, и освещава святаго гроба Спаса нашего. Зарад да разумеи това надесно ли ѝ, наляво ли ѝ на того министра патриарх това сказал: Бог вест.” Ала аз тая неговая вещь каквото е било да скажу.

Министър той възприял пут къмто Йерусалим и просил от султана да му подаде от своя рука указ, сиреч хатишериф. И султан му подал и утвердил да промине у пут все без опасност и да буде почестно приемлем бил и от пашей, и от градския управители. Още му дал позволение султан, коги поиде на Йерусалим, да влезе и у Иерон, сиреч во светая светих, и да види тамо ония камен, що висит на яра. И сас таковий твердий и грозний хатишериф постигнал на Йерусалим. Ала зарад нашите свещенния вещи тамо що е видял и що е уразумял, това не е нашей предложение сега. Затова доброхотно да го оставим.

Като поишел он там, перво поишел при шейха йерусалимскаго того храма и показал му султанския хатишериф. И он го приял почестно и назначил му ден да прииде у той ден и по султанское позволение и повеление должность има да му отвори храма и да влезе в харем, си ест у оное християном възбраненное място. Това все му обеща оний коварний шейх по воли его да учини. И министър са трудяше сас свое любопитство повише широкий пут да отвори, спроти това и почете шейха сас многии дарове. И като поишел той предуставление ден, шейх пратил свой человека до того министр, та ако хоче министр, да изволи да прииде на посещение Иерона. И министр оний востанал сас голямая радост и сас многое народ и перво поишел у дом шейхов, почто бил близо до Иерона, а посетил шейха. И шейх взаимно почестно приял го и угостил го. После от дома шейха востанали двоица сас мног собор и поишел до врата храмнии. Тогива отговорил шейх на министра того и рекъл ему да почака и да постои мало на прага вратнии, почто хоче от сам да поиде внутрь храма да прочете сас глас султанския хатишериф, зарад да го чуе вси народ муслиманский, що са тамо наише. И тако сас високый глас пред все ми прочети бил султанския хатишериф. Тогива оний шейх поиде на вратата при онаго министра и рече му: Господине министре, аз воистину сас пророческий закон обверзан есм да буду послушен на императорския хатишериф. Почто закон наш повелява нам: кой са не покори на императорское повеление, оний муслиманин неверен, сиреч гявур, ест. Пише султан и повелява, като си ти человек неверен гявурин, а ний да тя отворим той святей храм и вся нашей тайна да тя открием да видиш. Тако

да бъде, ако е угодно тебе, увлязи. Ала е потребно тебе и това да разсудиш, защото хатишерифа султанский позволява тебе и позволява тя да влезеш токмо, а не и да излязиш. Но ако хочеш да влезеш, ала вече никога не има да излязиш. добро ест, що и дай Боже. Ако ли хочеш да излязиш, да знайш, како това нито е у султанския хатишериф написано, нито е тая работа прилична на мохамеданская наша религия – един неверник да види все наша тайнства и да бъде тому възможно да се възвърне пак на свое безумствие и да ходи жив гявурин, това не е възможно да бъде.”

Това министр като чу, стана изумлен, нито знаеше що да отговори, нито знаеше що вече да учини и той час отступи от прага храмний и сас много скроб и сас голям срам върна се назад и у дом. И после колко ли дар обещаваше на ушите и на руцете шейхове да ги исполни, токмо да би желание свое исполнил. Ала оный жестосердий шейх никако на това не хочеше да се приклони и не хочеше ни до двери храмние да го допусти да приближи. Затова на онаго министра душата му много се смущаваше и скорбяше зяло защо е напусто възприял толкова долгий път и толкова труд подел, и толкова трошок разнесъл. Ала най-много зарад това скорбяше и не знаеше какво би подобало да учини. И като бил у таковое смущение, видял его неговий някой слуга, що е бил родом маронит, а верою несторянин, и бил на турецкий и на арапский язык много искусний, почто е той маронитский народ до Алепа и до Ливан гора близо ест, и многонароден ест, и рече: Господине министре, гледам те, како много смущен еси душею.” А он му отговори: Много скорблю – рече, - ала не зарад ония голямии дарове, що ги даровах аз оному неблагоприятному шейху и що възприях толкова тяжкий и трудний път, ами що желаях, не можих да получа. И ето принужден есм отсюду да се върна назад и ничто друго унамерение другожелательно, токмо да бих би видял ния камен, що го сказуват, како виси на яра. И тогива сас радост бих се върнал у дом свой. А сега, каквото си и ти сам видял, почто тоя лукавий шейх не хоче да се покори ни на султанский хатишериф, ни на мое моление, ни на толкова дари да се приклони, но сас голямая хитрост възбрани ми да прида и да влезе у тоя храм. И все мои труди и скорби суетни и празни учинил.” А мароните му рече: Господине, ако ти буде угодно, аз да остана тука и все оное, що е у тоя гарем храм, що го крият и вардят да го не види някой от християните, аз това да го видя и без всякаго усумнения да прида и да тя скажа все. Токмо ти обещаи мене, како и занаяред не има да мя оставиш и ако ми буде от тия погани някоя

нужда, а ти сас цена да мя изкупиш. Почто аз у тоя храм зная сас какова скѡпост да влезна и у него три месеци да седя неизгодно, да четем тамо Корана и денем, и ношем, каквото нихните дервиши обичай имат, почто аз Корано совершенно знам да го четем, защо, като бях у младост моя Ѹ Персия, и тамо сас неволя мохамедания възприял бях и джамийския обряди и грамоти арапския изучих ся. Ти ся взрни и иди на Цариград, а аз това все кога видя и да го узная, и да го прегледам, и тогива ми прати указ, како е възможно скоро да приида до тебе.” И министър от маронитовите хорати много са утеши, и подари го доволно сас жълтици, а сам кзъмто Цариград пут възприял.

И ония маронита след някой ден облякъл ся у дервишкия одежди и сказал себе, како е сунни, сиреч правоверний муслиманин, и пришел и Персиди заедно сас други муслимани. И на време обичайнии молитви у храм влезел. Но първо, докле не беше влязъл у храм, случило ся, та бил узел много крепкаго и чреворешителнаго лекарства повше от мери. И като поиде у джамията и он сас другия народ муслиманския да са кланя на молба, забавиха са мало на молбата, а лекарстваго внутре чрево его крепко работяше и у самой последней молитви, що ги они фатиге наричат, като го насили отвнутре оное лекарство, и сас трескот чревное изпражнение учинил, и вся джамия исполнил сас смрадний кал. Тогива оний шейх и прочии муслимани, като видяха того человека, како учини таковая неприличная и мресная работа, той час востанаха и фатиха го сас грознии го хорати укориха, заедно и рани наложиха на него, сиреч биха го като нечестиваго и гнуснаго человека и светаго място осквернителя и на лютая смерт го осудиха.

И тако като наченаха они да го сверзват и да го карат на судника, ала чрево то му това угрозило като не знай и от лекарстваго сила като било ослабено, пак изпражнение кала учинил. И тако, докле го извадят из джамийския двор, три-четири крати чревное изпражнение учинил. Ала (тогива) у мохамеданите никого не могли да убият без изречение судейское. И тако скоро и борзо привелоха того маронита пред судия и сказаха и марторисваха пред судия вси, како е таковое мресная и безчестная работа учинил тоя человек у джамията, на тоя святое място. А маронит отговори: Братя моя - рече, - и народе пророка нашего, а послушайте да ви скажа това чудо, що би от Бога и от пророка нашего днес на мене. Из сега хваля и прославляю, що би на мене днес Божие безмерное милосердия со вся сила неговая. А сас вашаго глупости и

незнаяния вашего чюдя са и мая ся, како не можете да разумеете
вашего чюдя са и мая ся, како не можете да разумеете и да познайте
како е възможно мене, како не можете да разумеете и да познайте како
е възможно мене, како съм аз мохамеданин и от муслиманскии родителей
рожден, та дерзну да учиня таковая беззакония и мрская работа и сас
таквое окаянейшее и неверное и страшное злодеяние могъл би святей
храм и дом божий да омерся. Ами слушайте и да познайте чудо, що е
излил Бог днес да учини на мене грешнаго и вас да увери да познайте,
како е мохамеданская наша вяра истинная и известнейшая. Это шестий
месяц ест како са свершава, що имам аз чревной проход мой заключен,
макар и мало да ядях и пиях, ала толкова време никакво изпращение не
можих да учиня. Того ради, како бях на отечество мое, що имах стока, и
все я продадох, и раздадох сас щедрая рука по аптекарите и по
лекарите и надеях ся да получа някой лекчина и изцеление от мои
неслихание болести, ала вся би напусто. И отчаях са вече от человеческия
утехи, но вручих все себе на вола Божия и обещах ся сас чистое сердце
да прииду на тоя святей храм Иером да са поклоня и последнее
издыхание да предам Богу всеблагому подателю на това святое място,
почто имяние мое не беше доволно да поиде на Мека. И тако сас Божия
помощ прилежное путешествие учиних и вчера влязох у той святей град. И
днес дойдох во святей храм и сас вас молба учиних, каквото мя и
видяхте. И како прочетаях последния молитви фатиге, тогива аз грешный
из глубини сердца и со теплою душею помолых ся всемилоост тому Богу у
той час или да оздравея, или край на живение мое да буде. И аз нито
знаях, нито мислях, нито са надеях да би Бог послушал моя молба, како
сьм толкова человек грешен и някоя добра работа не имам никак, тако
скоро, колко за едно мигвание око, почто шест месеци що беше закличен
мой чревной проход. Это сега проторгна са все како някой источник водный
и оный недуг, що беше у мене застарял, его излезе. И это сега здрав бих,
каквото и сами сега ви гледате.” И судия, како чу от маронита таковия
хорати, почуди ся и замая ся, и начена да говори: Субган Аллах, ве барек
Аллах”, сиреч милосердный и превисокый Боже, и той час онаго маронита
Неповинна показал и повелял му тамо да седи на ония храм и
непрестанно да са моли Богу и да го прославя, и да не яви себе пред
Бога неблагодарен за таквое Божие благодеяние и милостивное
дарования. И тако оный маронита у храм Иерона седял три месеци и
прочитал корана и денем, и нощем. И после помолил ся на шейха, како да
си поиде на отечество свое, и шейх дал му позволение да си отиде. И
оттамо пришел на Цариград и все сказал господину своему, що е видял
у ония храм, и заради ония камен, како го думат, како виси на яра. Все

тако казал, каквото и ний отпервен казахме такова, не токмо що чухме от него, но и от други много сме чуяле, и известное предания имаме, како и тако, каквото и казали есми. Но да са възвърнем, отгдето отступихме.

Четвърто освещенное място имат мохамеданите Дамаск си ест Шам, що са на вехтоє время Димишк нарицал. Тамо са перво вси муслиманский хаджи собираат и оттамо отхождат на Медини, а от Медини на Меку. Второе, още от пророчествата коранова веруват, како тамо хоче да буде общий суд. Того ради обичай имат да го зовут Шам шериф, си ест святой Дамаск. Третье мнение имат някои нихний теологии, како е Мохамед от Йерусалим на небо възшел, а от небото на Дамаск снишел на церковния покров светаго Йованна Предтеча, а оттамо у тая нощ на Меку пришел (каквото отпервен показахме). И друго са баснословие обноси у них: како бил попитал Мохамед на кое място хоче да буде рай, а он отговорил: Или на Дамаск, или по Дамаск, или под Дамаск.” Ест на Дамаск храм светаго Йованна Предтеча, що е бил на время християнство много славний. После второй наследник Мохамедов, като узел Дамаск града, тоя храм обращен бил от него на джамия и первое на оной християнской церкви изан пояли, сиреч изповедание вери мохамеданский. Зарад това на толика почест и почитание имат мохамеданите тоя храм. Много тамо има вехтий и преславний гробища мохамеданский. Перво е тамо Амавия, первия арабский халифи, що покори под своя власт Африка и Испания и Рима попленил и разграбил.

Откуда са обноси фабула и досега у простии турци, како ест римский папа безсмертен. (Вижте голямая лъжа – папа да буде безсмертен. Папа е един архиерея человек. Коги умре един, другий бива на място его.) Това доносят турци, що са били поробени на баталия и повягнали от Рим или от другое място, или от пустыни, що са случило, та видели Рим и папа римский. Почто имат они истории написани от оное время: како е бил папа на баталия уранен на лице сас меч от Амавия халифи арапскаго, но сас бягство са куртулисал. И роби турци, що дохождат оттамо, сас клятва утвердяват, како сами видели того папа и видели и на лицето му раната страшная, како и досега стои оний белег. Говорят зарад папа, како е безсмертен, и не зарад здравии или зарад другая някоя сила, но токмо да исполнит ся на него пророчество и да са маториса, каквото и отнапреде рекохме: како той папа хоче най-послед да падне у робство и во удержание муслиманский, що е някое время от Амавия халифи бил он

уранен, тогo ради пак он хoче да упадне сам на последнoе время у муслиманския рyце в рoбство. Бог такo е утoкмил. Затoва са тoгива куртулия сас бягство oт негoвите рyце. Но да oставим ний сега малите фaбули и да приступим пo на гoлямии.

Пятoе святoе мястo почита ся у них „Святая София”, щo е на Цариград, и такo сас прoстoе имя и они я наричат „Ая София”. Но почестните, каквoтo мнят, наричат я Кябеи фукара, сиреч Сиромашкая Мека. Пoчтo и тoва утвърждават. Един сиромаш муслиманин да пожелай oт все сердце да пoиде на Мека да я посетити, ала не има тoлкoва дoзволнo именование да му постигне да oверши тoя пyт, и да иде сас тoя oмисъл на Цариград да посетити „Святая София” и да учини мoлба тамo сас чистoе сердце, oний муслиманин кaтo че би бил на меканская джамия. Такo приема Бог негoвая мoлба, каквoтo и на oния муслимани, щo били дoзволни, та посетили Меку.

Ами защo имат тoлкoва почест и святoст на „Святая София”, да ви скажем. Прoчетoх някoя книга вехтая, щo я они Якобин Мадиян наричат. Ала зарад зданиетo „Светия София” у мoхамеданите двoяка история имат. Една тeологическая, а другая прoстo историческая. На колкoтo самая мoхамеданская тeология oт истина е далекo ест, тoлкoва и oнoе тeологическoе сказание зарад зданиетo „Светия София”, пoчтo е все сас фaбула (басен) изпълнена и вълнoст чoлoвеческая не има никак у нея. Но историческoе сказание зарад зданиетo „Светия София”, макар и да не е тo весма правo, пoчтo много баснословия има примешанo, ала пак малo къмтo истиная близo ест.

По историческoе сказание и они сами сказуват, какo тoва изряднoе и краснoе зданиетo „Светия София” создано и снаправенo ест oт Юстиана, императора греческагo, oт някoгo прeславнагo майстора архитектора на име Германа, сас негoвoе изкуство и художество. Може любoпитний читател наш да прoчете историка Саади, щo са тая книга нарича „Таджиут теварих”, тoест „Венец хронографoв”, и тамo да прoсмотри щo сказува тамo някoя чудесная и за слушание не неприятная. Но тoва ако бихме все пo чину би oписовали, превoзишли бихме нашей предприятия.

Но да приступим сега на тeологическoе нихнoе сказание заради тая церква „Святая София”. Имат они една книжица, другoе нищo не сказува, тoкмo освен зарад чудеснoе зданиетo „Светия София”. У нея такo пише:

Мохамед пророк като цветяше на Мека, тогива имаше на Цариград греческий цар на име Янко бин Мадриан, тоест Янко син Мадрианов. (Откуду и отгде измислиха такова име, истина казвам, никде никакво не би възможно да го наидем.) Той Янко император, като наченал да созида „Света София“ храм, много е безчетно богатството разнесъл и напусто го погубил, и ничто не би възможно тому да учини, почто ги, и положила ги на зид, вси камене ония нощем разсипаха са и падаха долу на земята. (Чудя са откуду такова лъжа!) И Янко бин Мадриан, като не можаше вече да понесе таковий труд и освен това начена и хазната му да са сверша, и намисли тая работа, що е заченал, да я остави. Като би вечер, поишел у храм святаго Йоанна Предтеча, що е сега близо при султанските палати разсипан. Близо е до Калемния рог, гледа са до протоку. И учинил християнския обичния молитви, и помолил Бога да би благоизволил Бог да му покаже тая причина, защо да упада по вся дни това здание, като я е он заченал сас доброе намерение (иет) и да я учини на славу Божию. Ами защо да буде тако, от кого приходи това препятие (идер). И като си поишел в дом свой, у тая нощ видял насоне някоего человека сас зеленую шарку на граву его и от камалский власове изткани одежди облечен (що го оны сами толкуват, како е бил святий Йоан Предтеча), и рече ему: О, императоре! Бог послушал молитви твои, затова мя и прати да тя скажу, да знайш, како на Мека града има някой пророк Божий на име Мохамед. Тому е Бог даровал тая работа и всех други вещи знаяние. Того ради, ако хочеш да свершиш без препятие зачатая работа, а ти прати до него твой посланик и преси от него да изволят образ да покаже тебе и лесност на создания храма того, почто той храм хоче да са нарече премудрост. Затова никому не е възможно да снаправи тоя храм, ако не буде перво наставен от того пророка, почто е токмо тому единому подадено премудрост и знаяние на всех таинств, каквото божественния, тако и человеческия.” И като са разбудил той Янко бин Мадриан, няколко более не чакал, но бързо наскоро пратил посланика своего сас дражайшии дарове на Мека до Мохамеда, що го и он чакал да прииде. И ония посланик, като поишел при него, и подал му писание императорское и изявил му зарад какова е причина приишел до него, и молил его да изволи да покаже общое благодеяние на все человеци. Тогива Мохамед узел на длан руки свои мало земля и три крати плюнул на нея и учинил я брение. После духал на нея и изсушил я, и подал я на посланика, и рече му: Тоя брение да го размеси император ваш сас киреча, що хоче да го положи на основание храма, и на стене, и на покрива, и олтар да направи да гледа към кибле, каквото е меканская джамия, а не на восток, каквото имали напред назаряните обичай да учинят, и тако хоче да стои оное здание во веки

напорушено, и на тоя храм да са нарече името **Ая София**”! И тако оный посланик узел **Мохамедово**е плюнбение и принесъл го на императора своего. И император по увещание **Мохамедово**е повелял, та положили оное брение да го разделили на три части, и едину част да положат на основание долу, а другая част на стене, а третия част на кубето. И оттогива вече оное здание не упаде никако. И тако тая работа на **Светая София**” чудесно била снаправена и совершена сас **Мохамедово**е плюнбение. Таковая фабула баснословят. И тоя храм за тая причина заслужен от Бога да буде **Мека** убогих (сиромех). Оная книжица още много казува зарад **Светая София**”, зарад мраморния столпове ея и заради камене, и зарад други материалния обряди превозносительно буюсловят, що ги тука оставяме заради краткое говорение.

Тоя турецкий народ толкова е преклонен на супертция (масалджинский народ ест, всякий масал веруват за истину) да верува за всякая вещь, що е по нихните книги написано, що е противно на всякий хронологический вери и исторический истины. Тако утверждават и веруват, како е **Светая София**” создана от онаго Янок бин **Мадиана**, когито ободовал **Мохамед Меку**. Ала **Светая София**” все работа ея совершена била в лято от Рождество Христово 557, а **Мохамед** лжепастир родил са в лято 570, после тринадесят години, по мартория **Свагрия** историка и други писателей, що казуват.

Ето това е сказание мохамеданской зарад святых местах нихнии.

Еще о других няких делех заслужителих правда

Ради женския совокупления

В главе о заповедех, що е токмо къмто самия суннет принадлежит, каквото и рекохме, како е позволено за мохамеданите много жени да имат. Тука е от дворите заповеди повелява ся ним каквото по фарзу, тако и по суннет часто да са трудят сас каират да са смесят сас жените и сас наложниците свое и ако би возможно било, нетрудимую да буде на почест **Мохамедовую**, марсовая баталия да учинят, сиреч до излиание от уд свой крови (прощение да буде реченним), кога не остане раждающее семе у него. Почто кой са муслиманин повише потруди на това и у това усилие кой повише пот прелей, като да приближи до последнее издишание,

и на тая работа да изсуши и да изтеничи илот свој, толкова е оно заслужително и благоприятно. (О, Боже благий, прости ми, почто зарад развращенните тебе развратная и гнусная не са срамям, ами говоря и изьявляю. Това аз учиням, да видят и да чуят верните христијани и да разумејат колко ли далеко стои истинната твоя от лживост онаго лжепророка Мохамеда!) Но тая заповед колко ли ѝ много теготна и жестока на бедниј и престарелиј муслиманин или на другие, що им са е случило, та не имат толкова естественая сила у себе, а желаят и искат усердно и вярно и по истину да послужат и да последуват сас плотская любовстраст пророку своему Мохамеду. Ал натурное работание и удное востание като не имат, нищо не могат да сторят. И тако, що чакат да приемнат даровоздаяние, и като не могат, останват отчаяни. Тогива наченват сас неизказанная туга и скроб да са грижат и мучи ги внутренное мучение, и камо да са обзрнат, не знаят, беднии. Пророческая заповед ги понуждава да учинят тая работа, а мужеское орудие, като притупено мертво, не работи никак. Пророк вика и повелева о свещенная баталия себе сас мужеское сердце да учини, а жили и сили слаби все спят, все недвижими, като полумертви и протезени лежат. Спроти това прещение, спроти това ридание, спроти това устрашение, спроти това грижование унилоост и укореение колко ли слушат и чуят от своите жени клевети, проклинания и все злоговорение и укориизну превносятся и учинят ся, и в очите му фзфлят. Има що да стори нещастливий и престарелий мохамеданин и самагао счастья поношение, като са е нашел у таковоео окаяние и неблагополучное состояние.

Още повише зло ест женское, денем и ночью що са борят сас това возжелание. А на утре като востанат ония звероподобниј жени, от гняв очите им като огън са бляскат, лицаата им померкнали, носовете наострили, оний бедний муслиманин начене да слуша крамоли, разпри, укореение, хуление, гледа како стровшават сздини, голч и всякий вид прокленания и роптания. Но не украй зло нещастливому, почто го понуждава законная сила и потребно е да отплати долг свой сас другими трудами, ако не возможе сас свой труд да учини доволност, а да позове някогоо младаго юноша да стори доволност, не е позволено, нито стерпимо ест. Но що да учини да си отплати долг свой? Много има от них, що фащат врабци (зат сушу) птичета или уловлени купят сас пари и сас своя рука изпусти ги из клятката, почто тие птичета много са крепки на плотское смешение, каквото сказуват естествословците, сас таковоео намерение, като отпустят и свободят ония птичета, та да учинят они плотское смешение

зарад них, да би причтено било нихноє смешение на оняго старца муслиманина и спроти них да приемне он на все свое живение заслужение и награждение.

И тако оный старец, като не може да помогне на немощ своя и като сас лест сас чуждий труд надея ся да отплати долг свой. Ами жените на такоя несчастливец що учинят, що не е възможно да им помогнат ни крилатии птици, ни безкрили. Почто, като са отчаят от тая надежда, колко ли безчисления образи страстолюбия и сластолюбия и похоти небуздани на себе огън възпаляют ся и колко различния мресния работи учинят на себе, зарад да прохладят мало похот свою. Ако ли са случи да прелестят някого юноша да го приведут сас лест у дом свой женский, поистина не е възможно вече тому оттамо да излезе, докле си затрий вся сила своя и кров свою докрай изпразни. Много са крати случило то на някои младци, що са не пазят и прише са у дома на женския седалища, що са господарский жени, и оттамо вече никак не са изише. И като си погубят вся сила своя сас непрестанный труд оный после го сами они убиват и у заходноє дно фърлят труп его.

Случило са такоя беда на одного благороднаго молдавскаго младца, що прелестен от някоя господарская жена турецкая, и держала го три месеци в ложницу свою заключен, що са непрестанно трудил на нейноє смешение, и толкова са понуждал от нея ненасытно, докле весьма ослаблял от сила своя и никак не можаше вече да ѝ учини волята. И она, като го видя, како вече не е потребен ни за що, и повеляла на робините да го убият и да го фърлят у заходу, каквото си имат обичай. Ала неговоє счастье или Божиєм промислом, що не хоче Бог смерт на грешнаго человека, но хоче да са обърне и жив да буде. И може да буде, почто са случило, та оная робини била една робиня молдавка, и като бил он от нейно отечество, та го пощадила (аджидисала) и узела го скришом от другите робини и спустила го из един прозорец, и на господарска своя и на робините сказала, како го е убила и у заход го фърлила, каквото е било повелено.

СОВОКУПЛЕНИЕ ЕВНУХОВ

Ето и другоє обичай мохамеданское, що е то най-више горшее от всех и исполнено е сас неизчерпаемии слези. Това зло едвам е възможно да са оплаче, каквото теглят и мучат са евнухите, като са ним отрязани

сластолюбия части и оставена е една рупица, колкото вода да си изпуснат, и токумо са мястото познава. Ала казват зарад них, како плотское возжеление по-много и повече бори них, а не колкото други, що имат срамний уд.

Кизлар агаси, тоест султанский архиевнух, тако и везирский и на другите велможи от вне двора уземат доми сас наем преизрядния палати и купуват красноличния девици или им някой дар принесе, и скриват ги и держат ги заклечени у някои оградени палати, и погриват ги тамо като живии мертвеци, да ги никак не види мужское око. Почто казват, како е на евнусите ревнование несравненно, защо невозбранно ходят около них и спят сас них, и игрият сас они наложници. Поистина токовое мохамеданское страждут мученичество, колко ли адская река огненная имат на себе си от глотский сладострастия возжелености и евнухите, и девиците и колко ли горячност и неугасимия жадност страждут. Почто у тая нужда през всяя нощи разгоряват они бедния девици и много им досаждают, а никое довлесотворение не могут да получат, повише ся разоряват. тая свещенная борба **Мохамедовая**, по-много улютява мечтания похоти, а не пророческия его заповеди. Но за недостаток да умолчу, почто да не все тайнства мохамеданская показател явлю ся, почто на благочестивия уши зарад да не буде гнусна и мерзостна по-много, затова многая оставих. **Що е приложена заповед къмто фарза и суннета, да бих всех сказал бих, мни ми са, угнусил са би наш читател к чтению и к слышанию.**

ПОВЕСТ МОХАМЕДАНСКАЯ О ГАРАМЕ, ТОЕСТ ВОЗБРАНЕННИХ У НИХ ЕСТ

Под тоя имя гарам разумяват они да буде то все божественнии и пророческия заповедание, како тая вещь да не буде учинена, зарад това возбраненна и запрещена ест, пощо са съдържава тая под смертния и наказателния грях (тако имат обичай они да наричат грехове смертнии, що ги ний просителния називаем). почто десять заповеди **Моисеови** освен суботство все совершенно приемат и що е противно тому, казуют да буде то возбраненно.

1. В перво, возбранено ест у них да причитават Богу отечество, синовство, како да има матер да ражда и да са роди, и имя множествоброение да

буде, и прочая, макар на Корана на многия места да говори зарад Бога на множества имена, каквото: „Ми повелехме”, „Нам угодно”, и прочая, що са по нихно мнение великолепию знаменува, а не множество.

2. Возбраненно ест да имат у домех и у джамииней храме иконе и образе человеческии, и не токмо зарад почитание, но и зарад украшение не хочут живописати, такожде и животния – птици, риби и прочая. Почто говорят, како у кой дом има изобразени икони от шар, тамо псета бива да са хранят и жени, коги поидат у той дом, потребно е да си разпустят космите, почто тамо ангели не могат да влязат. Затова они христианиите наричат путперест и клеветят нас, како сме ний идолопоклонници, защото имаме у дома и в церкви нашей сас шар изобразения икони и покланяем ся ним. И тако мнят и говорят, почто кой са поклоня на иконите и любя ги, он на ада хоче да поиде, а иконописците на ада хочут да са мучат другий вид мучение. Почто тогива хочут, говорят, дяволите да принесат ония образи, що са изобразени сас шар, що ги они написали, и след непрестанной мучение и томление хочут да им речет: „Коги изписахте ви тия образи, сас тяло и сас одежди ги сотвористе. Дайте им сега и души. Ви хочели есте да подражайте имени на Бога, що е создал и силен ест на вся, и гордостно да са хвалите и да говорите, како аз сотворих человека того и жену, и деву, и коня, и вола, и птицу, и рибу, и прочая. Кога сте ги учинили, вложите ним и душу, като да живеят и да ходят.” Затова они на украшение домов своих и на шивение одежди свое токмо цветя нарисут или нашиват сас игла. Но в церквата „Святая София” (мни ми ся, како не без Божия промисла) оставила неповредени иконите, що са сас шар изобразени: иконата господа Спасителя, и пресвятая Богородици, и святая апостоли, и святая пророци, и святаго Иоанна Предтеча, и херувимов, и серафимов.

Паки невозбраненно им ест, сас натуралнии вапи да нарисуват Мохамедовая рука сас длан и на ногите му стопите на таблица, сас злато и серебром изрядно украшение и повесят ги кзмото киблето на стену – да гледат кзмото, Мека. Таковое обичай имат да ги повешават по джамиите по дома свое и востанват заутра рано и на то си учинят кланяние и молбу свою. Благоговейно ги целуват и почитат и тамо на таблица она, що е упаднало прах, уземат го и отерват сас него лице свое. И още на тая таблица нарисуват изображение крин бял, що сказуват, како е той крин перво от пота Мохамедова произведен. А на сред таблицата сас изрядний и доброписателний образ нарисуват все образ

Мохамедов, сиреч все части тела его, ала без лице. И написуват четири имен тамо – четири наследници Мохамедовии: Абубекир, Отмана, Омера, Алиа, и приложили им някои похвалнии стихове за прославление нихное. Из турецките султани токмо един султан – Мурад Третий – тая заповед не хочел да держи, почто повелял да напишат на царския чертоги и палати за украшения на все родове образите, що ги сам согради и снаправи.

А персите сказуват, како не е возбраненно да изобразяват икони, но да ги почитат злочестиво ест. Затова ги мият турците и арапите, како са нечистии еретици. Они изобразяват вси пророци от Адама и до Мохамеда, и не токмо на другите пророци лицата, но и самаго Мохамеда, ала го изобразяват сас тяло, без глава токмо. На място глави плат белий като глава запасват, зарад да не би било видяно лице его. Лицето му покрито изобразяват, почто говорят, како плот Мохамедовая като и на другите человеци подобна сас части, ала лицето му красота имало велика, почто било просвещено сас божественная светлост неизреченная и неподражаемая, и тако не било возможно да са изобрази.

Ради рая, сиреч поданици

Рая, сиреч поданик, на каковая вяра да буде, що е наложено на него дан да дава на султана, возбраненно им ест да го рушат, да го обезчестят, да го грабят и да го убиват или от другая някоя страна да го раздражават и да го утесняват. Почто са говори у нихная фетва: Душа нихная като душа нашея. Плот нихную като плот нашу. Благая нихная като благая наша, що сме должни да ги покриваме и да ги забраняваме.” Закон коранов сказува, како зарад единого христианина, що е рая поданик, макар от хиляда мохамедани от единого да буде убиен, онии хиляда мохамедани, ако не изяват онаго мохамеданина, що го е убил, повелява коран вси онии хиляда мохамедани да ги избий судника до единого. Из сам видях на Цариград, како девет яничари убиха единого гряха христианина поселянина и приведоха ги на судия да скажат кой от них убил того человека: Убихме го ний вси.” Не казаха онаго убийца, почто са надеяха, како девет мохамедани яничари зарад единого гяурина хоче ли судия да повели да ги побий (може за буде, како не знаяша законнии жестокости). Затова и рекоха: Ний го вси убихме.” И той час вси тие девет яничари от судния на смерт осуждени биша. Тако говорет нихная фетва: Око за око, рука за рука, зуб за зуб” и прочая.

4. Возбраненно ест ним две сестри заедно да имат за жени, ала два братя две сестри да имат за жени не е возбраненно им. Паки возбраненно ест голямая, сиреч по-стария, брат да вземе на по-малого брата жената себе за жена. Затова не е возбраненно на по-стария брат да види на по-малого брата жената, а малия брат да види на по-старого брата жената возбраненно ест.

5. Возбраненно им ест братова дъщеря и сестрина дъщеря и леля си да вземат себе за жена и тако и две сестри заедно, каквото рекохме, но коги умре, ако е от голямий род, може да вземе по-малая сестра. Ако ли ѝ взел перво малая, по-голямая не е възможно да вземе.

6. Возбраненно им ест свободную девицу или свободную жену да вземе за наложницу и тако и робиня да буде от него свободена и отпущена или от другога някого ако буде отпущена и свободена.

Паки сют кариндаш, брат и сестра от млеко, що са съсали на младенчестве от една кормилица сосци, возбраненно им ест да ся вземат. тако и муж не може вземе за жену дъщер кормилицы своея.

7. Возбраненно им ест на коя ли буде чуждая жена или дъщери ея, или на чуждая робиня, или на чуждая наложница ни да са докачи до них, ни да гледа на них позволено им ест. И още, ако буде девица по-долу от седем години, тоест преди возраст ея, да са съчетай на брак не е запрещено, у което время могут да ходят они на общая сколя. Паки муж мужа или отрока да греда на голое тяло тежчайший грех ест, говорят, освен ноги до колени и тяло от глави до пояса, макар да има у них скотское sodomское обхождение.

8. Возбраненно им ест не укусват едина капля вино, ала другии напитки колико хочут да пият, но токмо пиян да не буде. И освен това зарад лекарство да пият позволено им ест. Ала защо е толкова у мохамеданите вино запрещето ест? Освен то вино, що сказахме отнапред на главе, като возшел Мохамед на небето, що е било тамо первое тому от Бога возбраненно и от ангелите Божии, и още другии две запрещения приносят – едно от самаго Корана, друго же из книги Мохамедия. Що е из Корана

запрещено вино, тако говори коран. Сказува, како е Бог пратил два ангела на свето, на едного имя Арут, а на другия Марут, да обладават вся земля и да судят человетецте по праву. Ала отишла една красноличная жена при них да проси правина своя. И като ѝ отсудил, що е просила она, после ги позвала на трапеза своя да ги угости и принесла им вино да пият (ала им било заповядано от Бога вино да не пият никакво). Ала они пили много безмерно и опили ся и обезумили себе, и наченали да искат от жената плотское смешение да учинят със нея. И она соизволила, но сас таковая причина: едину ангел да я вознесе на небето, а другия да я снесе пак долу на землята и тогива да им учини волята. И тако я узели ангелите на рома свою и посили ея и занесли я на небо. Като возишла тая жена на небето, видял я Бог и познал правина, що имаше она, и той час учинил оная жена на звезду светлосную, зарад да буде и тамо между звездите тако красна, каквото била и на землята между жените. А на ангелите таковую казън подаде Бог – да висят сас глави свое надолу, повешени да будут за носете свои у някой вавилонский глубочайший кладенец до скончания света. А другая причина зарад това вино ест, що са било случило по-напред, докле не беше возишел Мохамед на небето. Мохамед някоги видял двоица человетецте, како са прегъртали като братя и целовали ся, и попитал някого человета, що е бил там: „Каква е тая причина, та има тия человетецте толкова веселости и любов между себе си?” А он му отговори: „Тие человетецте вино пили и сас него са обвеселили, затова са тако между себе взаимно прегъртат и целуват ся.” Като чу това, Мохамед много похвалил виното и рече: „колко е потребно това вино на утешение человетское живение и вещь полезна ест.” И по малом час пак ся повърнал оттамо. Видял едного от них умрял, а другия того двоица человетецте го верзали и на судия го влачеха. И между другите человетецте много мятеж имаше. И Мохамед паки попитал: „що е това толкова мятеж людский и що е за тоя мертвия человетек?” Отговориха му: „Два ония человетецте, що са преди малий час братски прегъртаха и целуваха. И като си ги видял и похвалил си ги, ала от много питие вино опили ся и обезумили ся и наченаха да са крамолят, и свадиха са, и един уби другаго.” Тогива Мохамед, що перво като похваляше виното, наченал да го похула и да го укорява, и рече: „О, да би Бог запретил на человетецте това винопиение!” И послушал му Бог молбата. Того ради, като возишел на небето, возбраненно било тому винопиение и на неговии последнии народи. Почто народ турецкий пьянственный народ ест от всите други народи. Мно ми ся, како е то всякому известно. Тверде мало ся насыщат от това вино, а най-више простаците сас отвореное гърло преизполняват стомах свой. Ала зарад на уничтожат тоя грях, хиляди хитрости и убежище измислили, а

най-вече що са изкуснии на закон. В първо думат, почто кой пий вино, страшний грях са уработя и не е подобно да са говори, како е добро вино или пиянство, или веселост, що са приема от него, да го похваляти или да го превозносити. Но това изречение едва не са противни вси стихотворци, що полагаат всю хитрост и израдство художества не тако на другое похвала като на виното, нито са срамят да превозносят това вино, що хочут они на рай да го пият, що го кевсер наричат и прилагат му имя нур, що са на Корана зове божественное сияние. И още го наричат абигаият, сиреч животная вода. Таковая титла и работа тому приписуват и още на това подобная.

Преславний ест стих на султан Мурада, що беше по право первоначалника пияниц. Ядеше маковий (афшон) сок и много тютюн димяше (той султан Мурад беше избил такива на своя империя до четиринадесят хиляди, такова са слава обносяше). Он са смеяше и тако говоряше за них: „Бгли кеиф олмак истерсен баденуш ол, бок еме”, сиреч, ако хочеш да будеш чител на веселости, пий вино, лайна (говна) не яж. Лайна, дума, маковий сок и другии таковии вещи, що упояват человека. Паки другии хочут виното да го претворят (да го наливат като) оцет но чревето свое, почто е оцет виний им позволен. Но коги изпият чаша сас вино, той час сол посипват тамо. Колко ли обмануват (лестят) сами себе, почто наливат вино у стомах свой и наполнят и жили свои, и претворили себе на оцетници, и що е возбраненно, учинят го позволено, а да укапне на одеждата му, грях имат и сол посипват. Вино гореное или другии спирти, сиреч ракия, толико да от тях, ничто не е. Разсуждават, како не пият того за другое, но за пиянство, заради да приемнат от Бога казън. Ако са случи да хватят някого у то пиянство, от судия наказани има да будут. Почто всякое возбраненное, коги промине през огне или през алембик да буде пропушено, мни им са, како са очистя от всякия скверни и нечистоти, и като е нечисто, тогива чисто бива.

9. Возбраненно им ест мертвечину незакланое да не ядут и кров да не ядут. И на жени нищо не е позволено да заколи, почто от жена ща е закланое, запрещение имат да го не ядут.

10. Возбранено им ест свиное мясо да не ядут. Свиное мясо сас виното равное запрещение имат и утвердяват. И още за нечистое имат пес, котка, жаба, врана или грач и гарван и другии плотоядния и калоядния животни и того ради не е позволено им да го ядут. А татарите, като ядут

кониное и камилинное мясо, затова ги трупоядни наричат турците. Укорение било на турците от някои християнски писатели, като предала Писание, како они камилско месо ядат, макар то токмо у арапите бива. Но у нужда и камилско млеко ядат равно каквото другите животни и скотове, що не са запрешени. Паки нест позволено ним всякое животно четвероногое и фърковатое да убиват, що не е ни за ядене, ни за другая някоя потреба полезна и що не наноси на човека никаквий повред и убиток, каквото паук, мравии, жаба, домовная муха и медоточная пчела и други малейшии животни, и други черепокожни, що излязат из тревата и из землята. Ала най-вече са износи у них история зарад паука, како бил някоги Амавия халифе сас флота корабленая на някой пристанище и на утре хочел да простре ветрила, сиреч елкеми, та да гони неприятели свое. Ала като видял едного паука како си прострел паячина своя от едни корабл на другий, и не хочел да му разкъса мрежата тоя ден до довечера, но терпеливо седял на тое пристанище, а плен и лов имал готов пред очи свое. А на втория ден видя неприятели свои, како са явиха сас много силний флот корабленый и идут верх него. И да не би бил излязъл от тое пристанище, не би избежал бил от беди злия. И от това разсуждаваше, како по Божию смотрению паукa препятие учинил на кораблии неговии и удержал ги като някоя новая котва у пристанище оное. И тако зарад паука на Корана има особливая (башкадже) глава, що са много чете зарад него.

11. Возбраненно им ест да уземат лихву (мамеле) или от свои пари пребиток да уземат – ни много, ни мало, – почто мнят, како е тая нечестивая работа по достоинство и по правду. На лихвимците и що пременяват пенезеи (дукати), на суд не подава им са някой слушание и на нихное марторисвание не хващат вяра, и на никое друголюбное почетение да поставят ги за достоинии, но имат ги на хуление незагладимое и на повредное умаление доволно им ест да го назоват и да го показуват по праву, како таковий ест. Почто говорят, како между хайдуги и между лихвимци токмо едно имя ги разделя, а работа не.

Ала на това време мохамеданите лихвимци изнайдоха една хитрост, що да могат сас тая хитрост да уземат лихву и да избягнут от имени укоренного. В первых, ако хоче някой да подаде някому денги (пари) сас голямая лихва, сиреч да подаде сто, а после да уземе петдесят отгоре или двадесят лихва, поставя пред марторие зарад оная лихва, що хоче после да я уземе, някоя златая вещь сас малая цена или сабля, или шуба

(кожух) и пита онго човека, що узема оня денги: „Хочеш ли доброволно да купиш тая вещь за толкова денги, колкото е она лихва?“ И он произволи за толкова да я уземе. И тогива рече оний, що хоче да уземе она лихва: „Подари тая вещь сега на того човека – някого от неговите человеци, - а он да я подари мене.“ И тако прилагат злодеяние на добродетел и злоба на благодеяние. Почто повелявает ся, како кавл шерии, сиреч договор праведен и от правди ест. Того ради на рукописание не са поменува име на лихву оную никога, но пишут она вещь, що я е купил он за толико и за толико.

Паки лихвоземание у них невозбраненно ест на денги целковния, що са собирают зарад народных ползах, и на вещи божественния, сиреч на милостиня, да удоволяват сиротиня, да угостяват чужденци, да изцеляват болнии и на изучение, що ходят на школы, и на созидание джамиев и що е при джамията.

И още и денги сиротския, що останат малии деца без отца или без матер, могут да подани будут на торговци сас известная лихва, докле приидут оня сирачета на смисленная возраст, сиреч да имат откуда да са прехранят и да са облякат, зарад да са не умалят денгите им. Ала кога приидут на возраст совершенни, по излечения судейскому, тогива е потребно да покажат добрии и достовернии мартории пред судия, како е пришло то мужеское дете или девица она на совершенный возраст и возможно им ест браком сочетати ся. Тогива оня отеческия денги или матерния подават им ги и повелява са от судия она лихва да престане.

12. Возбраненно имат всякий лов освен риби, макар някоги по подлогом прохождение, гуляние и зарад да си починат от многия работи султану и други велможии, що виси на них народная работа, може да им буде разрешено веднож у неделята да поидут на лов. Почто спроти фетвата повелява им са да не стегчават и да не оскорблявят плотский естественнии сили освен труда женскаго смешения, почто здраве султаново и велможное мни им са, како е то здраве народное.

13. Возбраненно им ест без работа да ходят и празни да седят, и много да спят безмерно, ала най-више во время молитви.

14. Возбранено им ест празни речи и приказки да говорят, що не принеси никоя полза кой них слуша, или други някои непристойнии фабула блядословити и сказовати.

15. Возбранено им ест више или по-много от потреби и нужди своей разнос да учинят, но токмо колкото е потребно и колкото може да понесе состояние человеческое, толкова да разноси, а не повиеше. Паки запрещено им ест да носят одежди шелковии, сас злато и сас сребро наткани, и перстен златий, и пояс златий на мохамеданский закон запрещено ест (о, да би и християнский закон запретил!). Носят някои такovia одежди и мужие, но токмо зарад славопоказание пред народа и зарад украшение двора султанскаго, що служат у султанския двору и сам султан, ала по гражданский закон позволено ест, а не по пророческий.

16. Возбранено ест, а най-вече безумно судят да буде това, кой дава на църквите, сиреч на джамията, някоя вещь, що е за дом потребна, или кога не е возможен да си киверниса жената и децата, а он да подава милостиня на сиромасите.

17. Возбранено им ест освен арапский язык други без всякий нужди да не говорят и на други чуждий язык книги да не четут, ни да учат ся. Веруват, како на вси нужди никой закон ним не е наложен ест, почто по фетвата са говори: „Казаю риза”, сиреч подобно е на нужда да са покориш.

18. Возбранено ним ест всякий уграние род, сиреч да играят хоро или други игри християнский, почто такovia игратели, коги будут поймани от судия, сас биение педепсани биват, освен играние сас чан-пари, ала под такoвая причина – кой час чуют, коги вика ходжата на джамията, да престанут. Ами ако не престанут, тогива са вменява то играние като оное, що е возбранено и запрещено.

19. Возбранено им ест музикая, ала я имат на усумнение, почто гласную явно хочут невозбранено да буде. Ала орган някои от них говорят, како возбранен ест, но все на това са согласуват, како и гласнии, и органи музикии Идрис, сиреч Енох, ги бил изнаишел. Тако после и пророк Давид сас органи музикии Зеббура, тоест псалтир, извадил и сас них пояше и на Бога слава и благодарение воздаваше. Спроти това толкяват учените

мохамедани, како е музикая позволена, почто е небесная работа, ала говорят, како в молитви всячески подобно е да молчи, защо яче из позволяние прешла би на возбраненную. Паки позволено имат свирели, почто казуют, како сам Мохамед сас него са утешал.

20. Возбраненно им ест камбано да имат по градовете и голямия часове да бият, почто, като ударя часу, на звона та са уподобява на християнскии церкви. Ала нине редкий град да не имат голямии часовнии да бият, токмо на Цариград и на Андрианополе не имат.

21. Возбраненно им ест, коги имат войска, да не обрязват ноктей свои и верх глави свои да не бривят, почто они мнят, како са ноктей на човека природное оружие и возможно е ним сас ноктей своей да хватят и да раздерат неприятели свои. А главу не бривят того ради, ако са случи някому мохамеданину да буде убиен от неприятеля, та има оный неприятел за что да му хвати да подемане от космите му отсеченная неговая глава. А кога е обрета главата му да не има косми, тогива оный неприятел може да буде понужден да я поемне сас копие или сас палиюш свой. Кога буде тако, мни им са, како причину подават на онаго неприятеля повише да са гнева и да реже на мученика онаго, що са й исполнил звание свое, и повише умножава укореение оный неприятел на оная мохамеданская плот. Сто сас таквое подобное лъжесказание и блядословства у мохамезаните мало не безбрение ест у них, сиреч безчетная.

ПОВЕСТ МОХАМЕДАНСКАЯ О МЕКРУГ ТЪЕСТ ГНУСНИХ ИЛИ МЕРЗОСТНИХ

Под имени мекруг нарича са все, що е по законному уставу, ала не е определено нито като позволение, нито като возбраненное, но що са показува на самаго човека мерзостна и недрушеприятна, що са показува или тако, или каквото ест.

1. Мерзостно ест ним, коги са окаля одеждата му или сздината му, или какова другая вещь да буде сас пикоч или сас човешкий кал, или сас другая нечистая вещь, що не е возможно да са измий сас топлая вода и сас мило (сапун), или я измил, ала са повредила.

2. Мерзостно им ест да ядут кон, осел, аслан, каплан, волко, лясца, птици и животния незнаемия и черепокожния земление и морския, и риби незнаемие, и още саранча, но у арапите тоя род саранча та са едри като врапци и они ги ядут като позволених, и жаби, и прочая.

3. Мерзостно и гнусно им ест, когичу падне у някоя съдина, що има у нея мед, елей, масло крави и другая благая, мишка или другое нечистое животное и да са удуши у него. Сказуват, како някоги прение имали зарад муха, коги упадне у ястие, гнусна ли й или не, ала разсмотрили и узаконили, како муха не е гнусна, но принеси на стомаху возмущение. Що имат они другое присловие: Не е потребно да не пречитеш неприятеля, макар да буде и немощен, почто, ако не може да тя учини някой зло, ала може да тя учини безчинство и някое смятение.”

4. Мерзостно им ест да хранят у доми свои псета и други нечисти животни, и четвероножних, и летающих, освен една котка.

5. Мерзостно им ест сас неумити руце и сас левая рука да ядат хляб коги яде, ако си не измий и руце, и уста своя.

6. Мерзостно им ест да ядут пловка, гуска, кокошка и другия птици домовния, що погълнат и ядут всякая нечистота, докле са не очистят у кафезу най-мало барем три дни да будут хранени, заради да изхвърлят из чрево свое вся она материя, що я са напред погълнати. Но стомах и кишки, и главу на всякая птица да ядут возбраненно ест. И още, докле й не очистят утробата, не влагат ея у горячую воду, да й изстрогат перята. Ако не учинят тако, не е позволено им да я ядут.

7. Всякое животное, що е от псе уловено и разкъсано, макар да е позволено им, ала им са мни, како е мерзостно.

8. Сас чуждя ухочистичка (хилал) уши и зуби свои да очистят мерзостно ест им. Ако ли учини някой това от нерасудство, должен ест оноу ухочистичку да я преломи и да я хвърли, да не буде ни за него, ни за онаго.

9. Мерзостно бити, разсуждават, да си учеше браду свою сас гребен, що му е строшил един зуб, почто имат браду всякоги на почест, мало я не почитат за свята.

10. А това не е токмо ще го имат мерзостно, но и джанз деил, сиреч неприлично ест, да влезе някой у джамията да са кланя сас раздрани емении или папуци, ала имало да са раздрани колкото два перста да са вместят, не е възможно тому да учини молба сас них, почто мнят, како прах влази у тая дира и умерсява му абдесту и неработно учиня оное измовение и очищение. Того ради, ако буде някой мохамеданин сиромаш и не е възможен да си купи обувки нова или вехтий, повелява са тому сас боси ноги по все молебния часи абдест да узема и сас голни ноги молитва намаза да совершава.

11. Такожде мерзостно ест, ако му са омочват усите у лъжцата, коги яде, и у чашата, коги пий вода. Затова младии мохамедани опасно отпускает уси свои и подстригват ги или ги нагоре закудрят, да са не разпушат по устне его. А старците са срамят да ги закудрят нагоре, но сас ножици мало ги постригват. А що са учени, они ги подбриват до половина, почто говорят, како са уси от кал человеческий родени.

12. Нокте свои на все седмици должен ест обрезать веднож и като ги обреж, да ги фърли на землята, но да ги положи у пазуха своя, твост от заповеди суннета, какво друго место показахме, но токмо на войска да ги не образува, каквото по-отнапред рекохме.

Ето това са най-вече знаменитейшии закони мохамеданския – отрицателния и утвердителния заповеди, ала ги соверших. Но да преступим сеги и да изтолкуваме и други религии и уставы мохамеданския.

ПОВЕСТ О ДУГЮНЕ МОХАМЕДАНСКИЯ

Тако нарицают все празденство и веселие, що имат они и що учинят между них.

Това по арапски го наричат сур, а по просту дугюн, някое общественное радостотворство, веселие, празденство, торжество. Когито учинят на

брачни дни, зоват го никяг дугюну, а коги е на обрезање, наричат го суннет дугюну, а коги са куртулиса някой от робство, да учини празденство, наричат го йесир дугюну.

Като имахме ний долго и многовременно обхождение сас мохамеданите, та са много крати случи нам, та придохме на таквое нихное веселие и празнование, що хочем вкратце да скажем вам.

Перво да речем зарад празденство обрезање мохамеданское. Отрок, докле не прииде на возраст свой осем години, не обрезают его. ала ако са случи у тия години да умре, никое сумнение не може да буде зарад спасении души его, като е умрял необрязан. Почто веруват, како и Авраам Исаака и Исмаил на тоя возраст обрязал. И още веруват, како е Бог пратил два ангела на самое рожедние Исмаиловое и преставлени били да вардят и да пазят Исмаила от всякаго греха, почто отрок не имаше совершен разум. Затова толкова прилежно сас трудна душа ангелите увардили душата на отрочето. Почто на оное состояние бил Исмаил като на состоянии блаженство и като другий ангел третий между них, тако са явяваше пред лицето Божие и ходяше.

Празденство отводу к ходже

Кога прииде мохамеданское дете на пят години возраста своего, ако е мужеский пол, отводят го на ходжа да са учи на книжное учение, ако ли й девиче, заводят го на уста хатун да са изучи да нашива цветя сас игла, ала ги сас голяма слава отводят. Украшават отрока сас одежди златии и сребрении светящии и украшават шапката сас маргарите и сас другии драгиями камене, и фригийскою работою нашити наместо венец на главу его полагают. И посаждават го на избранний и много украшенний кон, и вси школнии отроци предидут сас него до мектеб, сиреч до школи, и поят и възпевают някои сладостнии стихове, и молят Бога да му поможе да са изучи писмена и спроти оная писмена да разумей коран и закон Божий и устави и заповеди пророческии. А домашнии и сродници неговии – еднии держат коня за юздата, а другии идат след него по два, по два и обиходат някои улици, що са широки и многолюдни сас музикии и сас другии громогласнии инструменти, и приводят го до школята, и предават го на ходжата.

Празденство обревание обще

Когн исполнн мхамеданское дете осем години возраст свой или да буде и до тринадесят години, не е то противно паки таквое празденство бива. Но велможските деца пред петок три дни напреди наченат да са готвят и хабер подават на роднини свое и на комшини свои, почто у петок должност има да са обреже. А зарад султанский деца четридесят дни напред хабер подават и сас голямоє разносение празденство совершават. И тогива тако украшават то дете, каквото на школя коги хоче да поиде, и обиходят улиците сас него. И като са върнат у дом, кой богат велможа, они обичай имат да собират другии деца сиромашкий три или пят, или до двадесят, зарад да будут и тии обрязани ведно сас неговое чадо или чада неговии, почто да не биша они един по един обрязани, че разнос много отходи. И тако у едину или у две горници (одан), що са изрядно постлани, вси деца възводят тамо и хирург тамо готов ест, що и има художество на това искусен, и нареди всите деца на постелята. И оный хирург има някое орудие, що пристисне на уд оный кожицата като сас клящи и крепко я пристегне, като да са не върне назад. Това като види оной дете, от страх начене да плаче и побледней, а хирург, зарад да му отнеме страх, начене да му говори и да преструва себе, како това обревание хоче на другий ден да го отложи. И держи у себе сладкия конфекти или простий мед и той час наскоро бързо нечаяно отреже оная кожица, що е у клящите пристисната. И детето, като угади, начене да крещи, а хирург той час замаже му устата сас мед или другая сладостная вещь и то начене да са облизва, размеша болест свою сас сладост. После са укроти и престане да плаче. като са соверши тако обревание, тогива сродниците и соседите, що са позовани на това празденство, той час принесут на постелята дари кой какво хоче и може, като да ги види оно и да приемне някоя утеха и да забрави оная болест. Это на обревание общии причини мхамеданских синов тако бивает.

Празнование обревание синов султанских

Когн има да са обрязват синове султанский, седем месеци напреди проваждат указы на все Турецкая империя и сказуват повсюду на кой месец и кой ден хоче да буде то обревание, и повелява са на вся пашии и на все великийи господари, що са на власт, да или сами да принесят дар на султанского сина, или да провоят на своите капунегаяси они да подадут достойния дари на султанского сина. И най-последний паша не

може да принесе дар по-добру от пят хиляди талери, а везир и други наши, що са беглербег назовава, от двадесят и пят хиляди талерове по-добру не могат да принесут, ако ли и по-више да принесут, то не е противно, токмо по-малко да не принусет. Молдовский и букурещкия господарей от всех везирей потребно е по-више да принесут дари, що превозхоят суму до шестдесят хиляди талерове, ако ли дадут по-малко, под гняв падат и бедно си затриват всячески достоинство свое. Тогива бива играния гражданская народная, топове, фишеци хвзряние, трапези везде пренагтовени по причину и состоянию при сидящих натзкмени. Ако са случи някои министри, послы христианский властители, на Цариград, приканват и них на оное празденство не ради толкова за почтение, но зарад да приемнат от них подарки, що поставят ним стол отделен от другите и благочинно ги почествуют, що седят при оная стол по достоинству властители нихний. Ала всякоги французкия посол тогива най-више са почиташе. Это тако бивает обрезание синов султанских.

Обрезание новопримших веру мохамеданскую

Някой христианин или еврей, или от другия вяра ако са обзрне на веру мохамеданскую и хочут да го обрежат, ако е на Цариград, перво го приведут на везирскую Диван, ако ли и на другое място – пред пашата или пред аянина, или пред кадия приводят го в своите одежди облечен. И коги предстане пред везиря, той час си уземват шапку от главу, сам я хвзря на землята и рече: “Аз хочю да приемна мохамеданскую веру и това желая.” А другий има, та са искусни на турецкий язык и сами от себе учинят изповедание мохамеданския вере. Таковии той час не са приемат, но проваждат го на чаушбаши, зарад на втория ден да го изпита прилежно на вчерашния ден да не буде бил пьян и сас пьянство да пожелай вери мохамеданския, сас лишений разум. Почто они пьянаго и лишенаго разума, сиреч лудаго, равно ги имат. Воистину изрядно, защо они кога е на такое состояние, и вяра му не хващат. Того ради, кой хоче да приемне вяру мохамеданскую, и на втория, и на третия ден по три крати го питат от все сердце и от всею ли душею желает да възприемне веру мохамеданскую. И ако са случи той человек лишен сас разум и от многое време страждет оное ума повреждение, отпущат го необязан. Почто мохамедани мнят, що са обезумлени муслимани от какво да буде да си будут затрили разума, они са спасени по това веруват, како наместо них ангелите пост держат и молби струват, и други мохамеданския заповеди все исполняват. И тако възв второй ден той

християнин или евреин ако рече, како вчера бях пиан и не помня що съм учинил и що съм обещал никак не зная, тогива люто го бият и по изволению судническому грозно и безчеловечно повелява са тому да си исполни обещание свое. И кой терпеливо понесе оное биение и непреклонно да рече, како хоче на своя си веру да пребуде, нито помни да бъде учинил таковое обещание, почто е бил пиан, тогива са повелява тому от судия да приведе двоица мартории мохамедани, да биха они марторисали, како в оный ден видели того пиан или много вино пил. И нахождат ся таковии сиромаси мохамедани, що и они любят да пият вино и за много пари надеят са после да пият довольно вино. И лесно таковая мартория приносят пред судия, како е поистину ония пиан бил у той ден, и знаят, како е видян бил на то пианство и от другии мохамедани или сас имя сас кого мохамеданина пил толкова вино, докле били пиани. И приводят и них пред судия, и питат ги: Видяхте ли того человека у той ден да пий вино и да са опий?" И они са боят да рекут истину, зарад да не будут от судия наказани, като са и они пили вино. Тогива е потребно да си положат руки свои на Корана и да ся закленат. Ала ако не хочут и това да сторят, повелява им судния истина да марторисат. И тако зарад страх клятви да марторисат, како поистина видели того християнина у той ден и час, како вино пияше и пиан беше. Тогива повелява судия ония мартории да будут наказани сас седемдесят и една тояга, а оный християнин свободно отпущен бива, но едвам не подаде все свое и отеческое имя на того судия.

Ако ли рече на втория и на третия ден, како хоче и желеа да възприемне веру мохамеданскую, паки го приводят при везиря или при судия и тамо си повдигне десная рука и покаже указателный перст свой, и стори изповедание вери мохамеданския, и тако собляче одежди свои и обляче ся у новия одежди, и перво полагаат на главу его зелену шапку или чалму. После го посаждават на избранном и украшенном коне и подават му у десную руку стрелу, и он я подъемне сас указателния перст свой, що показува знак божественнаго единства, що му са стои отсега да го верува. И тако сас голяма народная слава от везирския двор възседне на ония кон и обихожда улицы, где има много християни, или, ако е евреин, где има много еврей, сас музикия и сас тумпане, и сас него обходят много дворяни и яничари. После са върне у някой дом, где е подобно да го обрежат по вишереченному чину.

Оный бедний християнин, ако ли не е бил пиан, нито обезумен бил, макар и

на шега да рече това пред двое турци, како хоче да бъде муслиманин, а заради свое пиянство и обезумление не може да приведе мартори, и ако начене непреклонно на отговор да са запира, не е възможно вече тому никаква надежда за спасение, сиреч да са куртулиса, но нужно и потребно ест тому или мохамеданин да бъде, или люта смърт да претерпи.

Зде да скажем история благочестивая и сладостнейшая.

Заради любопытни человеци, ала повше заради благочестивия людей например да предложу тая история, що есм аз сам очевидный мартор за тая работа. Спроти това хочу да скажу, зам да познаят и другите христиани како е тежко и бедно живение христианское, а най-много греки и болгары, що воздишат и досега под турецкие и мохамеданские тежкий и жестокий ярем и никак си не отдъхнат.

На вратах цариградских, що са нарича сеги Паша каписи, а на вехтое време са наричала Златия врата, бил някой греченин младий до седемнадесят години на имя Николае. Ала бил юноша много прекрасен лицом и лицето му било красно и светло като ангелское лице. Бил бакалин тамо на един дукян. Ала насрещу тоя дукян имало караул, сиреч яничарский коллук. И някой от нбия яничари, като гледал онаго благолепнаго и краснаго отрока, по нхное нетрудное обичай хватил са за онаго отрока на злия любов, зарад да учини сас него содомский грех, и всякоги просяше от него това. Ала видя, како не е возможно да уговори того отрока ни сас коварнии хорати, ни сас многое обещание, тогива пременил любов свою в крайнюю ненавист и наченал хиляда коварнии хитрости да тражи враг, како би возможно тому да пресече живение на того незлобиваго отрока. Ала гледайте какво е начало положил вселюбнейший дьявол. Написал на хартия азбуки турецкая, яки би хочел бедихава да научи того Николая турецкии писмена и раккам, що е то много потребно на торговци человеци да знаят. Ала Николае, като не знаяше неговая лест или белким от Божия благодат сас таковая причина хочеше да му са изplete мченический венец, и наченал от онаго яничара да учи азбуки и раккам турецкий. Ала като беше остроумный и прилежный гречин, у малое время и писмена разумял, и раккам ся научил да слага. У някой ден дьяволский оный яничар натъкмил другии двое яничари, та коги поиде на дукяну Николаев, а нби отвои да стоят и да слушат каковы речи и хорати хоче он сас Николая да са разговаря и прилежно да ги уземнат,

като да могат да разумеят гречина що къ четє, после да марторисат това. И тако като приговорил, написал на малой старой хартиице изповедание мохамеданския вери, като да не буде позната неговая лєст, и по обичаю своему влязол у дукяну и наченал алфавит да учи Николая. И като сверши това учение и хочеше като да го настави добре на учение оное, приложил му да прочете оное изповедание вери мохамеданския. А Николае за трудност сложенни писмена, почто оше не беше совершенно изучен, и като четяше оное, не можеше да го подемне сас разум свой. А ония две яничари, като стояха отвои скрито и слушаха, той час напразно воскочиха у дукяну и онаго беднаго, повише блаженнейшаго, Николая наченаха онии перво сас ласкателни хорати да го поздравляют и рекоха му: „Ислам мурабек ола”, тоест вяра мохамеданская да будет тебе благополучна. Ала Николае нищо от това не приемаше, почто му са мняше, како са шегуват сас него, каквото и на другое время много крати таковое шегование струвалє сас него, и не отговоряше им, но просяше и моляше ги да не учинят молва и метеж на дукяно му. Али они като свирепи аслани грабнаха и хватиха того юноша и извлякоха го из дукяно му насилно и немилостивно и привелоха го при своего чорбаджия, що седеше на коллука, и навадяха го, и сказуваха, како є учинил пред них изповедание вери мохамеданския, и що са є обещал, не хоче сега да го исполни, ами укорява веру мохамеданскую. И той час го повлекоха оттамо и привелоха го пред самаго везиря. И тамо пред везиря един о них сказуваше, како си є обещал да приемне веру мохамеданскую и прочел изповедание вери, а двоицата марторисваха, како є тако истина. А богоязливий Николае отричаше ся и думаше, како таковая хората нито є рекъл, нито є помислил и не є возможно тому да са отрече от Христа господа и Бога своего, а да изповядува Мохамеда. Тогива са прогнева везир и повеле да го бият и люто да го мучат да скаже по праву, и повеле тридєсят дни наред по двєста тояги да му ударят и утро, и вечер. Спроти това са разгоре Николае, макар да беше млад сас тяло, но душею и верою християнскою повише от старец. И начена хвала да воздава на Христа господа, а Мохамед начена да го хули и да го укорява и сказуваше пред них мохамедовое ложное беснование сас явний глас и сас крепкое и неустрашимое сердце. И хулаше го, и подсмываше ся на вярата njihная, и на всякое мучение готов показуваше себе. Като го видя везир, що беше тогива кара Ибрахи

м паша, такова дерзновенна, и помисли да не повише посмеяно и похулєна буде почест и имя лжепророково, повеле да му отсекут главу пред

неговий дукян. И като би това, блаженный Николае тоя ден принял венец мученичества. И стояли тялото му повержено на землята три дни. И зарад да си совершат мучителство свое, след третия ден хвърлили в морето святое тяло его, що са нарича Мраморное море. Но нощию от благочестивихи християн било извадено от море и погребано било у монастыр „Святая Троице” честно, що са зове Княжеский остров, скришом. А риза еговая, що била напоена сас кров мученичества его, тогива я узели от него и держи са у монастыр и досега светла. Сказуват, како много чудесния целби приемат вернии християни и до днес.

Дивен Бог во святых своих.

ПОВЕСТ О СУПРУЖЕСТВЕ МОХАМЕДАНСКОМ

Супружество мохамеданское такое ест: ако е дева, зоват я бекире, ако е вдовица, зоват я мердум. Тие, що са рождени от мохамеданския родители и почестно охранена в дому, на таковий закон ест обверзана, како да я не види никой другой человек освен отец ея и дядове ея, и брати ея, а другое чуждое мужское око никако да я не види никогн. И сам жених, що хоче да я уземе за жена, не е возможно да я види никако. Како хоче да излезе някогн из дом навон, сас покрито лице излази. Някогн юноша, когн хоче да са ожени за някоя девица или за вдовица, проважда от сродници свои жени да я видят какова ест и от них приема вест нейная красота и добронравии ея, що помисли да я уземе себе за жена, и каковае она, не знае. Може да случи по срекя еговая. Тако от страни младоженцовой проважда са почестния и на верности достойния жени и они на матери девици или вдовица показуват, како таковий юноша неженатий или женатий, каквото и отнапреди сказахме, като един муслиманин до пят жени узема по Божию повелению и по пророческому соизволению, хочет оженит ся. Свленмек по турецкий язык нарича са един дом да БУДУТ и като са сговорят изволено, тогива и от двете страни подарки са проваждат взаимно спроти сила и по достоинство, що са браком сочетават. И тогива подават вест на енорийския им и на другите комшии сас тия посредственния жени зарад брачном сговорение. После у ония наречение ден младоженеца на свой дом, такожде и невеста в дом родителей свои нагатвят потребная на празнование брачная и призовават комшии и приятели. Що са маломощнии, у един ден токмо трапезу и ядение предлагат, а мощнейшии на много дни поставляют трапезу и ядене избыльное, и различнии музикии слушат и игратели гледат, и дозволено са

утешават, и вся честно и безметежно бива то веселие, защото не има вино тамо да пият. И в четвърток вечер противно петка, що са били позовани от младоженцова страна, тогива отхождат у невестино дом сас тумпани и музикии, колкото е възможно сас почестное отхождение, и оттамо уземан оная невеста, ала я никой не видя лицето, защото я у двор уземат покритом сас коляска и сас голямоє урбанство, и възврѣщат са вси сас нея в младоженския дом. И невеста оная в харем уземат, сиреч в женское живелище, а младоженецу остане сас мужето на селамлишкий дом, сиреч во мужеское обиталище. И тогива седнат вси позования на трапезах и сас голямоє веселие продължават това и до полунощи. После, коги приближи время да влезе младоженецу при невеста, ала оный жених има наместници, сиреч векили, някои женщина при невестата, тако и невеста има при жениха своего наместника. Тогива имам призове няколко старци от комшините и като приидут тамо, попита ги имам защо е учинено това собрание и това брачноє празденство, и они отговарят, како тия муслиманский син и дъщеря и муслиманская хочут да са уземат в супружество. Ала наместниците стоят тамо, кога созволи имам да ги има, да му отговорят нхное согласие. Имам пак попита имат ли на това согласие достовернии и честнии мартории, като да утвердят нхная сговор и да биха показали верная мартория. Ала тия, що са оженват, ако ли будут от села, що са далеко един от другий, а они призоват тамо свидетели, и все това чуют и напишат имената и на младоженеца, и на невестата, и на родители их, тако и наместниците, и наместнический родители, в книгу вси записует ся. Ако ли будут у едно село или у един град и младоженец и невеста, наместниците на имама ответ дават, како имат таковии мартории, ала не е потребно да отговорят они и да марторисват, защото и младоженецу, и невеста, и двоица от тоя село и от тоя град еста, подобно е сами зарад себе да марторисат: ето, и ний есми това. И тогива имам и другите старци приступят, и младоженеца ведно на ония врата, отгдето влязат жените у харему, и оная невеста прииде и стои на двор отвнутре вратния завес сас младоженцовая наместница.

И перво попита имам оную невесту зарад имена на родителей ея, ала имам отвои стои и пита я, а он отвнутре отговоря, како сама она такое имя има и родителей ея тако и тако називает. Тогива имам повелева на младоженеца да попита он, що е внутре неговая наместница, тая ли й неговая невеста, що чухме ний вси глас ей. И она отвнутре отговаря, како е тая сама, що отговаря. Тако подобно и невестина наместник показува невесте отвои, како той ест същий юноша, що била отнапреди за него

обручена. Тако зарад това коги са известят и уверят, тогива имам отвоп пак попипат оная невеста: „Хочеш ли доброволно по Божио повелению и по пророческому изволению да уземеш таковаго юноша за мужа себе?“ И она отвнутре отговори, како хоче того доброволно. На тая прилика и младоженеца пита таковии речи и он кога отговори това и утврди, тогива обявят сума парите колко е никягея, що го обрече тамо младоженецу пред имама и пред старците. Почто после, ако са случи развод, сиреч да напусти тая невеста, должност има тогива все ония никяг да го въздаде на оная невеста. И после по вопрошение имамовое и по определение никяга пита имам ония старци: „Хочете ли будете мартори за това?“, а старците питат младоженеца и невестата и рекут им: „Хочете ли ви да будем и ний мартори зарад това вашей супружество или за вашей согласие?“ Тогива они и двоцата отговорят: „Хочем и простим.“ Тогива имам и други, що са найдут тамо, фатят младоженеца того и като сас нужда натикат го внутре невестника, що го они гирдеги⁹¹ наричат, що хочут тамо двоцата да спят, ала сас тия речи: „Аллаг билен ниждже олсун“, сиреч „Бог с вами да будет“. И тогива пак са възврѣщат и на трапезата сядат, и тамо що са поззовани сродници и комшии, кой каковии дари приготвил, полага ги на стол и после отходи всякий в своя си.

Другое супружество ест с кепин

Имат мохамеданите и другое сочетание брачное. Того кепин наричат ради малая причина людем изнайденни, сиреч да не буде толкова разнос голямая да положат сас празнование брачное, що е това таковий обичай имат да го струват.

Муж и жена или девица коги са сговорят между себе си да са уземнат в супружество, тогива и двоца отхождат при гражданскому кадий и пред него скажат, како са сговорили между себе да са уземнат взаимно, почто он желает ея взяти за жену и она желаете го взяти за мужа. И судия ги попита три крати хочет ли по Божио повелению и по пророческому изволению да са уземнат в супружество. И они като са обещають, тогива им подаде марторисанное писмо и записува им мената сицилу мегкеме. Ала она жена должна ест да покажа мартория сас двое мартори, како никак не е никому била бракосочетана, или от мужа своего преди деветдесят и еди ден от мужа своего уволенна и отпущена ест. Тая скопост супружество много учинят и арменци, и греци, и латини, кой от них желай да има наложници, почто да не будут после уловени от

церквата или от бостанджибаши, или от яничар ага, или от Галата войводаси, що са началници и вардители цариградскии. Почто, кога будут уловени от них, колко хочут наказуват ги и колко желаят, толико пари уземат от них. Затова скришом от церквата приходяг и уземат от кадия писание кепини. Тогива могат после безбедно по своей вали да са волят у мрестота сас курвите. По това на патриарха и на епископите, и на вси церкви от таковия чловеци, що весма не имат страха Божия, голямая обида и пагуба бива и възприемат у себе внутренное болезнование. Почто, ако хочут нящо да им учинят наказание, та да ги отлучат от церквата, явно, не е безбедно, боят ся да не како зарад ония неподобния любви курвенскии белким оставят всячески и веру свою и приемат мохамеданскую веру. Много са пути случава и това, ако има някой степен сродства и по правило церковное да са уземат у супружество възбранява ги, а они останят церквата и отхождат на кадия и подава четиридесят дукати, и уземе едно писмо, и узема оная жена сас кепин. Но това не без усмраждения и без болезнования нашего далеко да са потрудим да изявим сас перо нашей. Ако са случи някой роб сас робиня да са оженят, они пак на робство биват удержани до седем години, ала у седем ония години, ако родят чедо нито продавани могат да будут, нито отняти от них, нито отлучени. Тука самий чин потребвал би, да речем, о разводе, що си напустят мохамеданите жените, но да оставим него за последи, почто имаме още да скажем друго празнование, що е и то под имене дугюн, що празнуват мохамеданите, зарад да куртулисват робито свое от другии царства що са поробени, и какво обичай имат, вкратце да скажем.

Празнование неволников

Коги са проводи писмо из Варвария, из Босна и из другии места, що са покрай тая турецкия империя, у Малта, на Шпаня, у немци, що са нахождат тамо мохамеданския роби, коги са известят сас колико цена възможно е да ги изкупят от робството, тогива за ония роби сродниците или приятели нихнии повдигнат са зарад благочестие мохамеданское и просят от везиря да биха могли спроти неговоє писмо и сас неговоє изволение да сторят свободное празнование, та да соберат милостиня от Муслиманите и сас тая милостиня да изкупят своите роби, що са нахождат у робство. Почто султан толкова трудно не са сожалева за них, защо не са помянува нигде да би дал някоги он негде една меднеца и да откупи своите роби, що са поробени. Почто сказуват, како е полезно на

воина и за душа, и за почест неговая и благополучно ест да са били сас неприятеля на баталия и да умре, да буде мученик, а не да са предаде на власт неприятелскую и да буде роб, како и други, коги видят тако, и они хочут да имат надежда, како хочут най-после да ги изкупи султан срещу неприятеля на баталия. Но да са върнем ний к нашей предложение.

Като изпросят спроти везиря от султана позволение, известие подават по градовете и по селата ходи проповедник (телал) повсуду и вика, како у той ден и на то място у народное торжище празнование хоче да буде зарад робите муслиманския, що са поробени на войска, и онии братии наши страждут тамо зарад благочестие муслиманское у затворка и в окрви. Но повдигните ся да сопобляйте зарад них и изволите да приидите на то място и кой колико милостиня подаде, има да са напише на каталог (тефтер). И на велможите, и на боярите, и на купците, почто знаят, како от много работа онии на оное собрание не могат да поидат, того ради ония, що са наставени да управят празнованието, они ходят по дворовете и раздават восковия свещи и кой изволи да приемне свещ, они знаят, како и милостиня хочут да получат от него. Тако няколко дни раздават свещи. И после на уречения ден и на уреченое място наемнат вервоходцов (що ходят по воже) и чародейнии (гъзобояджии) дивотворци, и игралищники, що учинят позорища по своего разума, и тамо са собере и стече са многое множество народи, и мало не безчетное от различни вери человеци са собираат. На таковое собрание никому срамотно не будет, но повише го мнят благочестиво и почестно.

В первых ония вервоходци и другии игралищники учинят някое играние и не безработное явление, но сас стихове възпевают на тая работа пристойния песни сочининния и прочитают. И после приходят онии наместници из всего собора онаго сас чаши в руке свои и собираат пари. Три крати на ден бива таковое явление и играние и по три дни непрестанно празнование струват и на третия ден вечеру свершават игранието. Воистину чух от достовернии и почестнии людей, како на единое таковое празденстенное собрание собрали повише от петдесят хиляди ефимков. И тия пари приносят ги на градския судия и тамо ги преброят и сас печат ги запечатлеят. После ония собиратели уземат от християнските министри (илджие) марторисаное писмо, како имат толкова сума пари собрани и предадени на градския судия и сас писмо учинят общая полица и проваждат на оное място или на оное царство и тако изкупуват оттамо пленение роби свои. И робите имат должность да приведут сас себе от господарей своих или от

управителей на ония провинции (кадалики), како сас тия пари сумою куртулисали са от робство и прияли позволение да са върнат на отечество свое. Сто това, що рекохме вкратце, довольно будет.

ПОВЕСТ О РАЗВОДЕ МОХАМЕДАНСКИЯ, СИРЕЧ КОГИ ХОЧЕ ДА СИ НАПУСТИ НЯКОЙ МОХАМЕДАНИН ЖЕНА СВОЯ

Развод по коранову и арапскому речению нарича са далак, ала то бива двояко – едно возвратное, а другое невозвратное. Но явно да покажем що е далак возвратный и що е невозвратный. Зарад лесно да разумеи читател наш, за това е потребно нам явно да речем: далак возвратный ест някой мохамеданин муж, ако напусти жену свою и подаде ей от судия разводное писмо, ала после, ако хоче он, може да я уземе пак, ако не е пошла за другой муж, но по деветдесят и едни ден после я узема сас второй брак. А невозвратный развод, що са нарича по турецки общо уч далак, тоест три крати напустена, или каквото други зле толкуват – от три селезенки. Селезенок се нарича по турецки далак. Коги я напусти сас три далакя оний мохамеданин, тая жена вече не е возможно пак да я уземе за жену себе, докле не поиде она перво за другой муж и после от него да буде напустена, тогива може да я уземе за жену себе, докле не поиде она перво за другой муж и после от него да буде напустена, тогива може да я уземе пак себе за жену. Почто, като уразумехме различное развождение причината, сиреч како и зарад каковая причина бива тоя развод.

Коги му хоче да напусти жену свою, предоволна причина ест, коги я вече не хоче за жена, токмо должност има он да й заплати никягу, що са е обещал тогива договор на супружество пред имаму и пред ония мартории. Ама ако ли найде у нея порок, како е курва или не седи у дом, или без воля мужа своего ходила у чуждий дом, тогива не токмо що я напустява свободно, но не има должност и никяг ея да заплати, що са е подговорил.

Но муж, коги положи на мисъл свою, като да напусти жену свою, он перво встане завтра должен ест да повелей ей да покрие лице свое и вече сас открыто лице пред него да са не являва. И на то повеление должна ест тая жена той час да покрий лице свое, почто, ако не стори това, пречита са за курва и за прекурварница. И ако са случи да са напустят на то село или на той град, гдето са узеха на супружество, потребно е известие да

ПОДАДУТ НА ИМАМА СВОЕГО. АКО ЛИ БУДУТ НА ДРУГОЕ МЯСТО, ПОТРЕБВО Е ТОЙ ЧАС ДА ПОИДУТ НА СУДИЯ ГРАДА ТОГО ДА МУ СКАЖЕ, КАКО Е ОТПУСТИЛ ЖЕНУ СВОЮ ОТ СОЮЗА СУПРУЖЕСТВА СВОБОДНУ. ТОГИВА СУДИЯ ПОВЕЛЯВА ДА ПРИВЕДУТ ЖЕНУ ЕГО ПРЕД СЕБЕ И ОНАЯ ЖЕНА, КОГИ ИДЕ ПРЕД СУДИЯ, УЗЕМА СИ ДОГОВОРНИЯ НИКЯГ ОТ МУЖА СВОЕГО ПО ИЗРЕЧЕНИЮ СУДНИЧЕСКОМУ И ОТХОДИ В ДОМ ОТЦА СВОЕГО. АКО ЛИ ЖЕНАТА ЗАРАД ПОЧЕСТ СВОЮ ИЛИ ЗАРАД УПРЯМСТВО СВОЕ НЕ ХОЧЕ ДА СА ПОКОРИ НА СУДНИЧЕСКОЕ ПОВЕЛЕНИЕ, НЕ МОЖЕ ДА БУДЕ ПОНУЖЕНА, АЛА ДОГОВОРНИЙ НИКЯГ ЗАТРИВА. НО ПО СЛУЧЕНИЕ, КОГА БУДЕ ПРИЗОВАНА ЖЕНАТА ПРЕЗ СУДИЯ, ТОГИВА СУДИЯ ПИТА МУЖА ЕЯ ЗАЩО ОТПУЩАВА ЖЕНУ СВОЮ. И ОН, АКО НЕ МОЖЕ ДА НАЙДЕ ЕЙ НИКОЯ ПРИЧИНА, ДОЛЖЕН ЕСТ ПОЧЕСТНО ДА ОТГОВОРИ, КАКО Е ТАЯ ЖЕНА ДОБРА И ПОЧЕСТНА И НА МОХАМЕДАНСКАЯ ВЯРА СОВЕРШЕННА, И НИКОЙ КАБАХАТ НЕ НАХОЖДАМ У НЕЯ, АЛА НЕ ХОЧУ ВЕЧЕ САС НЕЯ ДА ЖИВЕЯ, ЗАТОВА Я СВОБОДНА ОТПУЩАВАМ И ДОГОВОРНИЙ НИКЯГ, ЩО Е ПО ЗАКОН УСТАВЛЕН, ГОТОВ ЕСМ ДА ГО ЗАПЛАТЯ. НА ТОВА ЖЕНАТА НИЩО НЕ МОЖЕ ДА ОТГОВОРИ, АКО ЛИ ХОЧЕ МУЖ ДА ОКАБАХАТИ ЖЕНАТА САС НИКОЕ СОГРЕШЕНИЕ, ДОЛЖЕН ЕСТ ОНИЙ МУЖ ТОВА ОБВИНЕНИЕ ПРОТИВНО ЖЕНИ СВОЕЯ ДА ГО ПОТВЕРДИ САС КРЕПКИИ И ДОСТОВЕРНИИ МАРТОРИИ, КАКО ИСТИНА ГОВОРИ МУЖ ЕЙ. АКО ЛИ НАЛОЖЕ ОН НА НЕЯ ГРЕШКИ, А МАРТОРИИ ДА НЕ МОЖЕ ДА ПРИВЕДЕ, ТОГИВА ОТ СУДИЯ ЛЮТО НАКАЗАН ХОЧЕ ДА БУДЕ И ДОГОВОРНИЙ НИКЯГ ДОЛЖЕН ЕСТ ДВА КАТА ДА ЗАПЛАТИ НА ЖЕНАТА. КАТО ЗНАЯТ РОДИТЕЛЕЙ ДЕВИЧЕСКИЯ, КАКО, КОГА ПОХЕЧЕ МУЖ, ВОЗМОЖНО ЕМУ ДА СИ НАПУСТИ ЖЕНАТА, ЗАТОВА, КОГА ХОЧУТ ДА ОТДАДУТ ДЪЩЕР СВОЮ ЗА МУЖА Е СУПРУЖЕСТВО, ТРУДЯТ СЯ И КАЙРАТЯТ СЯ САС ПО-МНОГО ПАРИ СУМА НИКЯГ ДА ОБВЕРЗАТ ЗЕТЯ СВОЕГО, ТА ДА НЕ МОЖЕ ЛЕСНО ДА ГО ЗАПЛАТИ И БЕЗ НИКОЯ ГРЕШКА ДА СИ НАПУСТИ ЖЕНАТА.

АЛА КОЙ УЗЕМЕ НА СУПРУЖЕСТВО СУЛТАНСКАЯ ДЪЩЕРЯ, МАКАР И ГОЛЯМАЯ СУМА ДА НАЛАГАТ ДЕНГИ НИКЯГ, АЛА НЕ ГЛЕДАТ ТОЛКОВА НА ТОВА, ПОЧТО МУЖ ЕЙ НЕ Е ВОЗМОЖНО НИКАК ДА Я НАПУСТИ, ПОЧТО ОТ СУЛТАНА ТОЙ ЧАС ПОСЕЧЕН БИВА В ГЛАВУ.

НО ЖЕНА МУЖА СВОЕГО НЕ Е ВОЗМОЖНО ДА ГО НАПУСТИ ТОКМО ОСВЕН ЗА ТРИ ПРИЧИНИ. ПЕРВО, КОГИ НЕ ИМА ДОВОЛНОЕ ЯДЕНИЕ И ОДЕЖДИ, КАКВОТО Е ПО ЗАКОН УСТАВЛЕНО, СИРЕЧ ДА НЕ БУДЕТ ГОЛА И НА ВСЯКИЙ ДЕН ДА ИМА ЕДНА ПАРА ДА СИ КУПИ ХЛЯБ И ДРУГАЯ ПАРА ДА СИ КУПИ СИРЯНЕ, И ДРУГАЯ ПАРА ДА СИ КУПИ СВЕЩ. ВТОРАЯ, АКО УРАЗУМЕЙ МУЖА СВОЕГО, КАКО НЕ РАДИ О НАМАЗЕ, СИРЕЧ НЕ УЧИНЯ НАМАЗ, НЕ ДЕРЖИ РАМАЗАН И ДРУГИИ ПЯТ ШАРТОВЕ ВЕРИ МОХАМЕДАНСКИЯ. ТРЕТИЯ И ВАЖНЕЙШИЯ ЕСТ, АКО СА Е СМЕСИЛ САС ЖЕНУ СВОЮ, АЛА НЕ ПО ЕСТЕСТВЕННОМУ ОБИЧАЮ, НО ПО СОДОМ СИ ПОНУДИЛ Ю ИЛИ ХОЧЕЛ ДА

я понуди. Ала зарад двое ти причини възможно е да приведе мартори, зарад да утвърдят реченая ея, ала зарад третая причина не е възможно никои мартори, да приведе и да потверди, почто вещь оная не може да буде при очевиднии мартории, но токмо сас самий муж свой. Зарад това всякая жена варди почест свою и не смей сас дума да изяви таковая нелепотная умишления и нечестоя на мужа своего, но превръща си папуча пред судия и спроти това показува, како мужа ея содомская работа искал да учини сас нея или учинил, а не по естество законное. Ама ако са он отрече, како не е сторил таковая беззаконная работа, тогива е потребно жената да са заклене, како е таковое мерзостное и по естество страшное претерпяла утеснение или веднож, или много крати била понуждена на таковая гнусная работа изкушена. И коги стори клятва клятва, тогива е потребно да рече пред судия и пред всяя народ, що са тамо найдут, явно сас глас таковия хорати: „Никягум галал, джанум азад”, сиреч „Никяг мой, що ми е обещал, да му буде позволен и душа моя свободна да буде”, и що са тамо, подпишат ся вси часиджилю. Тогива й даде судия свободное писмо и като го вземе, макар муж ея начене немало противнии хорати, ала она си отходи свободна и що има предадено от своите родители, взема го сас себе си и отходи у дом родителей свои или где сама хоче, токмо ако има оружие, не може да го вземе.